

સ્વલ્પભાષે (સાક્ષ) કરેમાવ્યુ કે:—

“ ઇદમ સંપાદન કરવું દરેક મુસલમાન મરદ અને મુમલમાન ઓરત
કિપર એક ફરજ સમાન છે. ”

બેહરતી એવર

અથવા

સ્વર્ગનું ધરણું

ભાગ ૧ લો

ભાષાંતર કરનાર:

મહુમ મોહાના ગુલામ મોહમદ સાહેબ

છાપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા:

મેનેજર, કુતુબ ખાનખો સાહેબીયત

સંદર. ૭. સુરત

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અવધાનક્રમ ૧૬૧૦૫ વર્ગિક

પુસ્તકના નામ ૨૫૪૧૭ ધરેણું

વિભાગ ધૃ૩:૪

સ્મૃત્પ્રવાહ (સલાહ) પ્રમાણ્ય છે :—

“પુત્ર જેના વિષે લલાચ પારે છે તેને દીનમાં સમજ આપે છે”

બેહરતી એવર

અથવા

સ્વર્ગનું ઘરેણું

ભાગ ૧ લો.

મુળ ઉદ્દેશી ભાષાંતર કર્તા :—

હજરત મૌલાના મરહુમ ગુલામ મોહમ્મદ સાહેબ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર :—

અબ્દુર્રહીમ બી. મૌલવી ગુલામ મોહમ્મદ સાહેબ

મેનેજર-કુતુબખાના-એ-સાદેકીઅહ.

શં. સુરત.

રજબ ચૈત્ર ૧૩૫૦ હિજરી]

ત્રીજી આવૃત્તિ પ્રત ૧૦૦૦

સર્વ હક પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.

કિંમત રૂ. ૦-૬-૦

પોસ્ટેજ શુદ્ધ.

આ પ્રથમ ભાગને શીખવ્યા પહેલાં શીખવનારે નીચેની ચેતવણી લક્ષમાં લેવી.

(૧) છોકરો અથવા છોકરીનું ન્યારે અરધું અથવા આખું કુરઆને શરીર પુરું થાય ત્યારે એક સળક આ કિતાબનો પણ શરૂ કરાવી આપવો.

(૨) કક્કાના પદને સારી પેઠે ઓળખાવી શીખવવું અને કદી કદાચ, તેની પરિક્ષા પણ લેતા રહેવું.

(૩) જો કુરઆને મજીદ પુરું થયું હોય અને છોકરીને લખવા પણ શીખવ્યામાં કાંઈ બાધ સમજતા નહીં હોય તો એના બધા લેસનો પહેલાથી છેલ્લા સુધી ટુકડે ટુકડે લખાવવાનો મહાવરો પણ કરાવવો અને જેમ જેમ આવડતું જાય કે આગળ વધતાં જવું એથી લખતાં આવડી જશે. એટલુંજ નહીં પણ કિતાબનું વિવેચન શું શું છે. તે પણ મગજમાં સારી પેઠે જામી જશે.

(૪) કેટલાક પત્રો, શરૂમાં એટલાં માટે લખ્યાં છે કે તેમાં લખવા પઢવાના લાભો બયાન થયાં છે એથી છોકરીઓને શીખવાની ઉમંગ પણ થશે. વળી કાગળ લખવાની રીતો પણ જણાઈ આવશે અને ભણવાની ટેવ થશે જેથી આગળ કિતાબની મતલબ સમજવા વધુ કઠણ લાગશે નહીં.

એવીજ રીતે ગણત્રીની પણ આગળ ચાલતાં ઘણી જગ્યા કિતાબમાં પણ જરૂરત રહેશે જેથી કામભેગ તે પણ લખી છે.

અને, બન્ધ્યાઓને કિરસા કહાણી કહેવાનો પણ શોક હોય છે. જેથી કેટલાક કિરસાઓ હદીસોમાંથી લખી, તેને કહાણીનું નામ આપ્યું છે. એઓ ભુટી કહાણીઓ નહીં કહે. અને તેની જગ્યા આ સહી હદીસો બોલતા રહે. એટલુંજ નહીં, પણ એથી વાંચવાનો મહાવરો પડશે.

(૫) એ પછી કિતાબની મતલબ શરૂ કરી છે. જેમાં પ્રથમ અકીદાઓ છે તે પછી દીની કામો છે તે એઓને સારી મહેનતથી શીખવે અને હુમેશ એની પરિક્ષા લેતા રહે.

અને જો બે ત્રણ છોકરીઓ એક કલાસમાં સાથે પઢતી હોય. તો એઓને ચેતવણી. આપવી કે એક બીજાને મોઢા ઉપર પુછીલે.

જો શીખવનાર મરદ હોય, ત્યારે જો મસઅલા શરમના છે તે પર નીશાની બનાવી તેને છોડીને પોતે નહીં પઢાવે અને પોતાની સ્ત્રી હોય તો તેના વડે સમજાવે પણ બેહતરી એમાજ છે કે નહીં શીખવે ન્યારે સમજદાર થશે તો પોતેજ ભેધ લેશે.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
نَحْمَدُكَ وَنُصَلِّيُ عَلَى رُسُلِكَ

હઝાર હઝાર હમ્દ અને વખાણુ તે માલીક માટે છે કે જેણે પોતાની મહેરબાનીથી અમને કુરઆને મજીદ અપ્યું અને તેનું બયાન શીખવ્યું જેનાવડે તેની ખુશી નાખુશીને દરેક કામ વિષે જાણી, અને હઝાર હઝાર દોરદ અને સલામ તેના ખ્યારા મોહમ્મદ મુસ્તાફા માટે છે કે જેવણુની મારફતે તેની ખુશી નાખુશી પ્રગટ થઈ અને તેવણુની આલ અને અસહાય અને સધળા તાબેદારો માટે છે.

આ પછી ગુલામ મોહમ્મદ બી. હાજી હાફેજ સાદેક અરજ કરે છે કે બેહેશતી ઝેવર ઉર્દુ સ્ત્રી કેળવણી માટે ધણી ઉમદા છે અક્ષએદ નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, નિઝાહ, તલાક, કુરઆની, કસમ, કસમનો કફારો, વેચાણુ કીરાયું પીરી મુરીદી હઝરત (સલા)ની હાલત મુઆરક, ખુરી રસમોનું બયાન તથા તેનો સુધારો, ક્યામતની નિશાનીઓ વગેરે ધણા વિષયો ધણી ઉમદગાંથી લખાયા છે. અને એ સધળા વિષયો બેહેશતી ઝેવરના આઠ ભાગમા સમાયા છે. માત્ર પહેલો ભાગ બાકી હોતો તે આજપ્રગટ થયો. હવે* નવમો તથા દશમો ભાગ રહ્યો છે તેમાં ધર ધણી તથા કેટલીક અખલાક આદ્યબની વાતો. અને દુકાણુથીજ પણ જરૂરી સગળી જાનવું વર્ષદુ છે. જે જીન્દગી બાકી છે અને તંદુરસ્તી રહી તો તેનો પણ તરજુમો કરીશ, છતાં ઇસ્લામની જરૂરી સધળી બાબતો આમાંજ સમાઈ ગઈ છે. આ ભાગો જે કે સ્ત્રીઓ માટે છે પણ તે પુરૂષોને પણ ઓછી ઉપયોગી નથી, એના શીખવાથી નાનો સરખો મોલવી થાય છે. એટલુંજ નહીં પણ ધણા ખરા મસઅલા કે જે કેટલાક વાએજ મોલવીઓ અને પીરી મુરીદી કરનાર નમના મશાએખોને આવડતા નથી અને વાંચનાર તેથી વાકફ થાય છે આ વાત આઠે ભાગ વાંચવાથી ખાતરી થશે.

સ્ત્રીઓને કેળવવાની, શીખવવાની, પઠાવવાની ધણી જરૂર છે તેના શીખવાથી તે સાસુ સસરાને, ધણીનો સધળાઓનો મરતમો સારી રીતે સમજશે તેણીની ચાલ ચલન. તેના બચ્ચાં જેઈ સુધરશે. ખુરી રીત રિવાજથી બચશે જેથી તેને દીન દુન્યાને લાભ થશે, અને ખરી નીતી મેળવશે વગેરે બીજા એવા ધણાં ફાયદા છે. આ ઉપરથી સર્વ અફઝલવાળા સ્ત્રી કેળવણીના હિમાયતીઓ જે કે તેઓમાં હજુ સુધી મત ફેર છે કે કય કેળવણુ આપવી અને કય નહીં આપવી. તે વિષે મારો આ મત છે કે બેહેશતી ઝેવર અથવા એના જેવીજ બીજી કોઈ કિતાબોની કેળવણી આપવાનો છે અને હું સરકારી શાળાની ટેક્ષ બુકોનું સ્ત્રીને બજાવવું દુરસ્ત જાણુતો નથી.

* અઘાહના ફઝલથી આ બે ભાગો પણ છપાઈ ચુક્યા છે. અને સંપૂર્ણ કિતાબ દશ ભાગમાં ફેરુ બખાના સાદેકીયહમાંથી મળશે.

સરકારી ટેક્ષ ખુકોમાં (જરૂરી) ઉપયોગી તે વાતો નથી, કે જેથી તે એક બીજાના હક્કને-
પહેચાની શખે તેણીએ કેવા અકીદા રાખવા અને કેવી રીતે પોતાની ફરજો અદા કરવા
તે તેમાં કંઈ નથી. અને તે ચોપડીઓમાં કેટલીક નીતીની વાતો છે પણ તે નહીં સરખી છે.
કારણ કે અલ્લાહ તથા રસુલના કલામની જે અસર છે તે તેમાં હોતી નથી એજ કારણે યુરપની
લેડીઓ તથા પારસીઓમાં સરકારી શાળાની સારી કેલવણી છે છતાં પુરૂષો વગેરેમાં છુટાપણું
હોવાથી અનીતીના ફેજાદારી કેસો વધવા બંધ છે કે તેવા કેસો હિન્દુસ્થાનની અબણ સ્ત્રીઓના
હોતા નથી. અને કેટલીક પારસી સ્ત્રીઓના ચક્ષુ જે સાંબળવામાં આવે છે તેથી વધુ લાખ
દરજા અબણ સ્ત્રીઓ સારી છે. મતલબ કે સ્ત્રીઓને જે શીક્ષણની જરૂરત છે તે એમાં નથી.
એટલુંજ નહીં પણ કેટલીક વાતો શરીઅત વિરુદ્ધ પણ શીખવવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે
ફર્યાનથી તથા બૈઅલથી સિદ્ધ છે કે નગર તથા ગદુ સત્ય છે તેમજ તેની અસર થાય છે પણ
એ ચોપડીવાળો તેને વહેમ ઉપર નાખી તેનું ખંડન કરે છે. આસમાન એક વસ્તુ છે
ફર્યાનમાં તથા બૈઅલમાં છે છતાં પણ તે ખુકોના કરતાં તેનો નકાર કરે છે અને જે નગરે દેખાય
છે તે નગરની છેવટનો એક રંગ બતાવે છે; અને આસમાનના નકારથી મેઅરાજ વગેરે
ધણી બાખતો મરી બંધ છે અને તેથી ઈમાનમાં નુકશાની આવે છે. મતલબ કે સરકારી ટેક્ષ
ખુકોની કેલવણીથી ચાલાકી ધણી આવે છે પરંતુ અખલાકના પુરતાં સુધારાની ગેર હાજરીમાં
તે આલકી કાંઈ માર્ગે દોરે છે. “જે સ્ત્રીને માટે ધણું નુકશાનકારક છે બૈઅલમાં
તથા હદીસામાં છે કે “ખુદનો બંધ તે ડહાપણનું મુળ છે” એ ઉત્પન્ન થાય એવી
તાલીમ હોવી જોઈએ.”

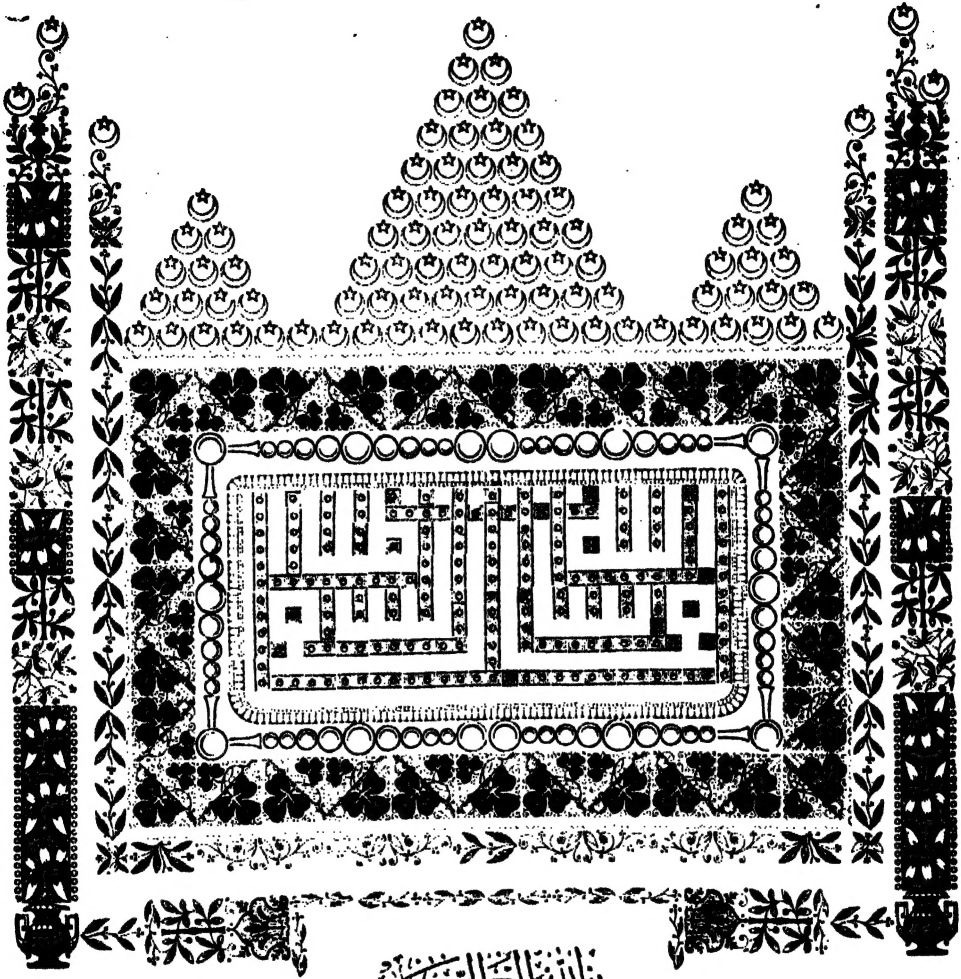
આ ભાગનો શરૂનો તરજુમો મેં કર્યો નથી કેમકે અલેક્ષ બે કે તેના જોડા અક્ષરોનો
તરજુમો કંઈ લાભ આવે તેમ હતો નહીં જેથી તેની જગ્યાએ ગુજરાતી મુળાક્ષર રાખ્યા છે
તેમજ કાગળ લખવાની રીતમાં પણ વધારો ઘટાડો કર્યો છે.

આ ભાગમાં સ્ત્રીઓને લખવા શીખવવા ઉપર કર્તાએ બાર મુક્યો છે પણ હું તે મત સાથે
મળતો નથી, કેટલાક દાખલા તથા તર્જાથી હું તેને પસંદ રાખતો નથી. અલ્લાહ તઆલા આ
ભાગને પોતાના ફજલથી કમુલ કરી બીજા ભાગોની જેમ ઉપયોગી કરે, બીમારી જેઓને જોતાં
એ કામ થઈ શકે નહીં પણ અક્ષાહે પૂરું કરાવ્યું એ વિષે તેને માટે સધળી હમ્દ છે.

* એમ તો હરત મોલાના મરહુમ ગુલામ મોહમ્મદ બીં હાફેજ સાહેબ સાહેબે ધણી
કીતાબો લખી છે પણ આ કીતાબનો સંપૂર્ણ તરજુમો કરવામાં અક્ષાહ પાકે મવલાના મરહુમને
છેલી હયાતી બખશી હતી માટે આ કીતાબને મરહુમનો છેલ્લો ફેઝ સમજી આવૃત્તિ બીજી કપાવી
બહાર પાડી છે. ખુદા પાક એને પણ તેમજ કબૂલ કરે.

મેનેજર:—એચ. એ. રહમાન.

બેહેશ્તી એવર ભાગ ૧ લો

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ધણેા મહેરબાન રહમ કર્તા અલ્લાહના નામથી.

અક્ષર માળા

ક ખ ગ ઘ ઙ, ચ છ જ ઝ ઞ, ટ ઠ ડ ઢ
ણ. ત થ દ ધ ન, પ ફ બ ભ મ, ય ર લ વ,
શ ષ સ હ ળ ક્ષ જ્ઞ.

"अ"नी निशानी नथी		।	ि	ी	७	९	८	२	३	१	ै	.	:
निशानीतुं नाम	क्रमा	ह्रस्व अण्णु	दीर्घ अण्णु	ह्रस्व वरदु	दीर्घ वगु	ह्रस्व ऋकार	ओक भात्रा	ये भात्रा	कातो भात्रा	कातो ये भात्रा	अनु स्वार	चिसर्ग	

உ க ளு தி ன் றி யு டை யு டை யு டை யு டை யு டை :

મોહુર્મ, સફર, રળીઉલ અવલ રળીઉલ આખેર, જોમાદુલ ઉલા, જોમાદુલ ઉખરા રજખ, શાબાન, રમઝાન, શવાલ, ઝુલકાદ્દ, ઝુલ. હજા.

દુંકી નસીહતો

નસીહત-૧-અલ્લાહથી ડર. યુનોહ નહીં કર. વોઝુ કરીને નમાઝ પઢ. નમાઝી માણસ અલ્લાહનો ખ્યારો છે. બે નમાઝી રહુમતથી દુર છે. કોઈ ઉપર ઝુલમ નહીં કર. ઝુલમ ઝીલનાર (મઝલુમ) ની બદ દુઆ ઘણી જલદી કબુલ થાય છે. નાહુક કોઈ બનવર અલ્લી વગેરેને દુઃખ નહીં આપ. કુતરાં ખીલાડાંને મારવું ઘણું ભુરું છે.

નસીહત-૨-મા બાપતું કહ્યું માનો. તેઓના (શિક્ષા) મારવાને ક્રૂઅર સમજો દિલથી તેઓની ખિજમત કામકાજ કરો. માબાપના પગ તળે જનંત છે. તેઓને સામે જવાબ આપો નહીં. જે કંઈ ગુસ્સામાં કહે ચુપચાપ સાંભળો. કોઈ વાતમાં તેમને સતાવો નહીં, મોટાઓની આગળ અદબ તાજી રહો. નાનાઓ પર મોહુખત ખ્યાર રાખો.

નસીહત-૩-કોઈને હલકો જાણો નહીં. પોતાને સર્વથી ઓછી જાણો. પોતાને મોટી સમજવી ખુરી વાત છે. કોઈના ચાળા કરવા, એબ કાઢવી મોટો યુનોહ છે. ખાણું જમણે હાથે ખાઓ. પાણી જમણે હાથે પીઓ. ડાબે હાથે શૈતાન ખાએ પીએ છે. પાણી ત્રણ સ્વાસે પીઓ. ખાણું ઠંડુ કરીને ખાઓ. ગરમ ગરમ ખાવામાં બરકત હોતી નથી. જે વાત કહો સાચી કહો. ભુક બોલવું મોટું પાપ છે.

નસીહત-૪-સવારમાં ઉઠીને મોટાંઓને સલામ કર્યા કરો. નમાઝ પછી કુરઆન શરીફની તિલાવત કર્યા કરો. સબક સારી રીતે યાદ કરો. રમત ગમતમાં ચીત લગાડો નહીં. દરેક વાતમાં સમ ખાયા કરો નહીં. વારે ઘડીએ સમ ખાવી ખુરી વાત છે. પોતાની કિતાબને સંભાળથી રાખો. કોઈની સૂરત ખુરી હોય તેની મશ્કરી કરો નહીં. અલ્લાહની આગળ સારી નરસી સૂરત બરાબર છે.

નસીહત-૫-મસતી તોફાન કરો નહીં. નહીં તો કદી તમને માર પડશે. નાક ડાબે હાથે સાફ કર્યા કરો. ઈસ્તિનજો ડાબે હાથે કર્યા કરો. બજરૂ જતી વેળા પ્રથમ ડાબો પગ માઢિ મુકો. અને નીકળતી વખત પ્રથમ જમણો પગ કાઢો. બેડો પ્રથમ જમણા પગમાં પેહ્યા કરો ફરી ડાબા પગમાં.

કાગળ લખવાની રીત.

જ્યારે કાગળ લખો તો શરૂમાં “ખિસ્મિલ્લાહ” લખો અથવા આપણી ભાષામાં “ખુદાના નામથી” લખો. ફરી તમારું નામ પ્રથમ લખો તે પછી જેના ઉપર કાગળ મોકલ્યો છે તેનું નામ લખો તે પછી “અરસલામો અલ્લેકુમ” તે પછી જે મતલબ લખવી હોય તે લખો. જેના ઉપર તમે કાગળ લખો તે તમારી જાણ પહેચાનનો હોય તો સલામ પછી અટલી ધિમારત પણ લખો “અમે ખેર આદિયતથી છીએ અને તમારી ખેર આદિયત ખુદાથી ચાહીએ છીએ” તે પછી જે મતલબ લખવી હોય તે લખો. ફરી ખીજા ઓળખીતાઓને સલામ લખવી હોય તે લખો. તે પછી લખો “વસ્સલામ” તે પછી ઇસ્લામી તારીખ લખો અને નમુનો નીચે પ્રમાણે આવી રીતે છે.

ખુદાના નામથી

ગુલામ મોહમ્મદ હાફિઝ સાદેક તરફથી નેકનામ અહમદ કાસિમ બરયા સાહેબને અરસલામો અલ્લેકુમ. અત્રે અમારી ખેર આદિયત છે અને તમારી ખેર આદિયત ખુદાથી ચાહું છું ખીજું આપ સાહેબે મારા ઘરેની આમદાનીના રૂપિયા મોકલ્યા તે મદયા છે. આપ સાહેબ ઘણી કાળજીથી મારું કામ કરો છો એનો નેક ખદ્દો ખુદા આપને આપશે. હાલ એજ. વસ્સલામ રાંદેરની તારીખ ૨૫ મી શવ્વાલ સને ૧૩૩૦ હિજરી

પ્રથમ ખિસ્મિલ્લાહ લખવી ફરી લખનારે પોતાનું નામ લખવું એ સુનત તરીકા છે. એટલે સુનત અદા કરવાનો પણ સવાબ મળશે. એટલુંજ નહીં પણ ખીજા પેગમ્બરો પણ એજ રીતે કાગળ લખતા હતા. પણ લોકોમાં ખીજી રીતે લખવાનો રિવાજ છે તે લખી જાણવું છું.

જ્યારે કોઈ ઉપર પત્ર લખવો હોય તો પ્રથમ આ વિચાર કરો કે તે તમારેથી મોટો છે અથવા નાનો છે અથવા ઘરોઘરીઓ છે? જે દરજ્જાનો આદમી હોય તેને ઇજ્જત શબ્દો પત્રમાં લખો મોટાના પત્ર માટે વાલાનામા, સરફરાજનામા, ઇફતેખારનામા, કરામતનામા, એમ્નઝનામા સહીદીએ, આલી સહીદીએ ગિરામી લખે છે. અને જે શખ્સ ઘણો મોટો હોય તેને આપની જગ્યા આંગનામ જનામેઆલી જનામેવાલા, હજરતવાલા, હજરતેઆલી લખે છે. જ્યારે આ લખવાનો વિચાર હોય કે “આપનો પત્ર આવ્યો” તો આવી રીતે લખીયું જનાખવાલાનું “સરફરાજનામું આવ્યું” અને “આવ્યું”ની જગ્યા સાદેર થયું, સરફરાજનામાએ મને ભાગ્યશાળી કર્યો, મને ઇજ્જત આપી માન આપ્યું. અને નાનાના પત્રને મસરતનામું રાહતનામું લખે છે. અને જરાખરીઆના પત્રને ઇનાયતનામું કરમનામું લખે છે અને પત્ર લખવાનો તરીકા આ છે. લખલા તરીકે જે આપને પત્ર લખો તો આવી રીતે લખો “જનાખ વાલિદ સાહેબ ખુજરગવાર બચ્ચાઓના છત્ર આપનો મોટો સાગો (મોટી છાંયા) હમેશાં રહે. અરસલામો અલ્લેકુમ પછી અરજ આ છે કે આપનું વાલાનામું આવ્યું મિઝાજ મોખારકની ખેરયત મળ્યા પછી દિલને તસલ્લી થઈ” એ પછી જે વાત લખવી હોય તે લખો એમાંથી “સાથો હમેશા રહો” સહી જે

ઋષિલાથી તારીખ ઉપર ઘણા દીની કામ અટકેલાં છે અને તેની સંભાળ ફરજે કિફાયા છે. અને ફરજે કિફાયા સધાને માથે કરવું જરૂર નથી પણ થોડાઓના કરવાથી સધળાઓને માથેથી ફરજ ઉતરે છે. પણ જે કરે તેને સવાબ મળે છે, તો મુસલમાની તારીખ લખનાર દીની કામનો સંભાળનાર તેમ ખીજા લોકોને માથેથી ફરજનો ખોળે ઉતારનાર છે અને સવાબ મેળવનાર છે અને અત્રેજ કે વિધી લખવામાં એમાંનું કંઈએ નથી માટે મુસલમાની તારીખ લખ્યા કરવી. યુ. મો

લખવામાં આવે છે તેને ઇલકાળ કહે છે. ત પછી સલામ દોઆ જે કંઈ લખાય છે તેને આદાળ કહે છે. તે પછી જે હાલ ચાહો તે લખો તેને પત્રનું મળમુન કહે છે.

મોટાઓના અલકાળ અને આદાળ.

બાપને નામે-જનાળ વાલીદ સાહેબ બચ્ચાઓના છત્ર નાનાઓના મખ્દુમ અને મોતાઅ દામઝિલ્લોકુમુલ આલી અસ્સલામો અલયકુમ પછી અરજ આ છે કે,

બાપને નામે-જનાળ વાલીદ સાહેબ મોઅઝઝમ વ ફરજજન્દ દામ મળદોકુમુલ આલી અસ્સલામો અલયકુમ પછી ઇલતેમાસ આ છે કે,

બાપને નામે-નેકનામ નેકીના કરનાર ખુખીના ભરેલા મોટા મરતબાવાળા મુરખ્ખી બાવાજી મી. ફલાણા ખી. ફલાણા અસ્સલામો અલયકુમ, અલ્લાહ આપનો માયો હમારા માથા પર હંમેશ રાખે એ પછી ગુજરેશ આ છે કે.

કાકાને નામે-જનાળ ચીચા સાહેબ મખ્દુમ વ મોતાઅ દામઝિલ્લોકુમુલ આલી અસ્સલામો અલયકુમ પછી અરજ એ છે કે.

મામાને નામે-જનાળ મામા સાહેબ મોઅઝઝમ વ મોકરરમ દામ ઝિલ્લોકુમુલ આલી અસ્સલામો અલયકુમ પછી અરજ એ છે કે.

માસાને નામે-માનવંતા મોટા દરજ્જાના માસાજી મી. ફલાણા ખીન ફલાણા દામ ઝિલ્લોકુમ અસ્સલામો અલયકુમ એ પછી અરજ છે કે.

માને નામે-જનાળ વાલેદા સાહેબા મખ્દુમહ મોઅઝઝમહ દામ ઝિલ્લોહા અસ્સલામો અલયકુમ પછી.

નાનીને નામે-મોઅજ્જમા મોકરરમા જનાળ નાનીમા સાહેબા આપનો છત્ર અમે બચ્ચાઓના માથા ઉપર હંમેશ રહે અસ્સલામો અલયકુમ એ પછી.

જે ઇલકાળ બાપના છે તે દાદા, નાના, કાકા, માસા, સસરાના પણ તેજ ઇલકાળ છે બાપાની જગ્યા દાદા સાહેબ માસા સાહેબ વગેરે લખાય છે અને જે ઇલકાળ વાલેદા (મા) ના છે તેજ ઇલકાળ નાની, દાદી, માસી, મામી, કાકી વગેરેના છે. વાલેદા સાહેબાની જગ્યા નાની સાહેબા ખાલા સાહેબા વગેરે લખાય છે. દીયર જેઠી કાગળ પત્રનો વહેવાર રાખો નહીં. મેલ જોલ વધારે રાખો નહીં. એમાં ઘણા ફિસાદો ઉત્પન્ન થાય છે. હા, જો કદી એની જરૂરત પડે તો ખૈરયત લખો પણ એઓને જનાળ ભાઈ સાહેબ કરીને લખો.

જ્હાનાઓના અલકાળ અને આદાળ

દીકરા, પોત્ર, નવાસા, ભત્રીજા વગેરેને નામે-ખરખુરદાર નૂર ચશમ રાહતે જનન સઆદત વ ઈફ્તાલ નિશાન સસ્લમહુલ્લાહો તઆલા. અસ્સલામો અલયકુમ. વધારે ઉમરની તથા ચઢતા મરતબાની દોઆ પછી જણાવવાનું કે :—

ખીજે-નૂરે ખસર અસ્સલામો અલયકુમ ઉમરની દરાજી અને ખતે-જ્હાનાની નેક બખતી મેળવવાની દોઆ પછી લખવાનું કે.

ખીન્ને-ફરજન્દ દિલમંદ જીગર પેવન્દ અસ્લામો અલયકુમ મરતખાના વધારાની દોઆ પછી તમને જાહેર થાય કે—

ખીન્ને-મારા કલેમના તુકડા આંખોની ઠંડક પ્યારા ફરજન્દ મી. ઇસમાઇલ ખી. ગુલામ મોહમ્મદ અસ્સલામો અલયકુમ અસ્લાહ તમારી ઉમર રોજમાં બરકત આપે અને નેક કરે એ પછી લખવાનું કે—

નાના બાઇને-ખીરાદર અઝીઝ અઝ જન સલ્લમહુલ્લાહો તઆલા અસ્લામો અલયકુમ સઆદતમંદી અને નેક અતવારીના દોઆ પછી જાણવાનું કે.

ખીન્ને-ખિરાદર બઝન'બરાખર અસ્સલામો અલયકુમ દોઆ પછી તમને લખવાનું કે.

નાની બહેનને-હમશીરહ અઝીઝહ નૂર ચશમી સાલેહા સલ્લમહુલ્લાહો તઆલા અસ્સલામો અલયકુમ તમારા મોટા નસીયાની તથા નેક ખખ્તીની દોઆ પછી જાણવાનું કે—

સધણાઓના આદાબ એક તરેહના છે જેવી રીતે ચાહે તે પ્રમાણે લખો —

ધણીના ગાલકાબ તથા આદાબ.

મારા સરદાર સલામત અસ્સલામો અલયકુમ સલામ તથા મુલાકાતના શોખ પછી અરજ આ છે કે:—

મારા ભેદ બરમના સંભાળનાર, સુખ દુઃખના સાથી સલામત અસ્સલામો અલયકુમ સલામ અને નિયાઝ પછી ઇજ્જતિમાસ આ છે કે:—

મારા વાંકે રાઝ, હમદમ વ હમયાઝ સલામત અસ્સલામો અલયકુમ સલામ તથા મુલાકાતના ઇશતિયાક પછી અરજ આ છે કે:—

મારા સરના છત્ર મારા ભેદના જાણનાર ખુશીના ખાવિંદ નેકનામ નેકીના કરનાર મારા હાકેમ સલામત અસ્સલામો અલયકુમ સલામ તથા મુલાકાતના શોખ પછી આપના દમની દિવાની આપના ઉપર દિદા થનાર વફાદારની અરજ એ છે કે:—

ધણીયાણીના અલકાબ તથા આદાબ.

મારી મહરમે રાઝ, હમદમ વ હમયાઝ સલામત અસ્સલામો અલયકુમ વ રહમતુલ્લાહે વ બરકાતોહ, સલામ શોખ અને મુલાકાતની આશા પછી તમને જાહેર થાય કે:—

મારી જીવની પ્યારી મારા ઘરની રોનક મારા દિલની આરામ અસ્સલામો અલયકુમ સલામ તથા તમારી મુલાકાતની ખાહેશ પછી લખવાનું કે:—

મારી પ્યારી ગમગીન દિલને ખુશી કરનાર તથા દિઆટ દિલને શાંત પાડનાર અસ્સલામો અલયકુમ જત લખવા મક્સદ આ છે કે:—

આપને નામે પત્ર.

ખચ્યાઓના મોઅઝઝમ અને મોહતરમ માનવંતા સાહેબ આપની છાયા અમારા ઉપર હમેશાં રહેો. અસ્સલામો અલયકુમ વ રહમતુલ્લાહે વ બરકાતોહુ એ પછી અરજ આ છે કે ધણી મુદતથી જનાબવાલાનું સરફરાજનામું આવ્યું નથી. માટે અત્રે સર્વનું દિલ ધણું ઉચાટ અને ધણું ફિકરમાં છે કે પોતાના મિઝાજ મુબારકની ખેરયતથી જલદી આગાહી જામશી સરફરાજ ફરમાવશે. પ્યારી બહેન ઝુબેદા ખાતૂન ખુદાના ફજલો કરમથી સારી છે કાલે

તેનું કુરઆને મજાહ પુરું થયું છે હવે આપ તેણીને માટે હુદુની કામ કિતાબ રવાના ફરમાવશો કે શરૂ કરાવાય. આપે જે કિતાબ તાલીમુદીન મારે માટે મોકલી હતી તે ધણી સારી કિતાબ છે સખળી બીબીઓએ તેને પસંદ કરી અને તેની ખાહેશ બતાવે છે માટે તેની ચાર પાંચ નકલ બીજી મોકલાવશો અને જો બની શકે તો કામને ફરમાશ કરશો કે તેનો ગુજરાતી ભાષામાં તરજુમો કરી પ્રગટ કરે કે જેથી માત્ર ગુજરાતી જાણનાર મારી સહેલીઓ અભાગ્ય રહે નહીં ખુદા એનો ખબર આપને આપશે. બાકી અત્રે સર્વની ખૈરયત છે. આપ પોતાની ખૈર આદિયતથી જલદી ખબર કરશો કે અમારી ફિકર ચિન્તા દૂર થાય, વસસલામ હમીદા-ખાતુનનો અરીજો-હલાહાયાહની તા. ૧૩ શવ્વાલ સને ૧૩૩૦ હિજરી.

દીકરીના નામનો પત્ર.

લખતે જીગર નેક અખતર નૂર ચશમ રાહતે જાન ખદીજાબીબી સલ્લમહલ્લાહો અસ્સલામો અલૈકુમ, દરાજીએ ઉમર, નેક અખતી તથા ધલમ હુંનરમાં તરકકીની દુઆ પછી તમને જાણવાનું કે ધણી મુહત થઈ તમારો કામ પત્ર આવ્યો નથી જેથી દિલમાં ફિકર હતી પણ પરમ દિવસે તમારા ભાઈનો ખુશી ઉપજાવનાર પત્ર આવ્યો ખૈરીયત જાણવાથી દિલ શાંત થયું. તે પત્રથી આ, પણ જણાયું કે તમને લખવા વાંચવાનો શોખ નથી અને તેમાં ધણું ઓછું દિલ લગાડો છો, આ પણ સાંભળવામાં આવ્યું કે કેટલીક સ્ત્રીઓ તમારા લખવા પઢવા વિશે એમ કહે છે કે છોકરીઓને લખાવવા પઢાવવાથી શી લાભ. એમને તો સીવવા પરીવવા, ખાણું રાંધવા, ચીકન વગેરે કાઢવા શીખવવું જોઈએ. શું એઓને પઢાવી લખાવીને પુરૂષોની જેમ મૈલવી બનાવવી છે? એવું જણાય છે કે એઓનાજ ભોળાવવાથી તમારું દીલ ઉચ્ચ થયું અને ઓછી મહેનત કરો છો. ઓ મારી ખ્યારી દીકરી! તમે આ બેવકુફ સ્ત્રીઓના કહેવામાં કદી આવશો નહીં. અને આ સમજો કે મારાથી વધુ તમારું બહુ ચાહનાર બીજું કોઈ થઈ શકતું નથી માટે મારી આ આજ્ઞા યાદ રાખો કે તે સ્ત્રીઓનું આ કહેવું તદ્દન બેવકુફી છે. ઓછામાં ઓછું આટલું તો દરેક સ્ત્રી માટે અગત્યનું છે કે ગુજરાતી લખી વાંચી શકે, એમાં મોટા મોટા લાભો છે. અને લખવું વાંચવું નહીં જાણવામાં મોટી તુકસાની છે. પ્રથમ તો મોટો લાભ આ છે કે જુઆન (ભાષા) સ્વચ્છ થાય છે. મેં જોયું છે કે વગર પઢેલી સ્ત્રીઓ સવાબને સબાબ, અને શોરઆને સુરવા કમુતરને કમુતર, જહેઝને દેહેઝ, જુકામને જુખામ અને કેટલીક જોખામ બોલે છે. અને જે સ્ત્રીઓ વાંચવા લખવા શીખી છે તે તેઓ પર હસે છે. અને તેઓની નકસો (ચાળા) કરે છે. માટે લખવા વાંચવાથી આ દોષ તદ્દન જતો રહે છે. બીજો નમાઝ, રોઝો ઠીક થાય છે દીન ઇમાન સુધરી જાય છે. અબજુ સ્ત્રીઓ પોતાની જહાલતથી ધણું હામો એવા કરે છે કે જેથી ઇમાન જતું રહે છે. અને તેઓને ખબર પણ પડતી નથી. જો ખુદા ન કરે તે વેળા મોત આવી લાગે તો કાફરોની તરફ હંમેશાં દોઝખમાં બળવું પડશે. કદી છુટકારો થઈ શકતો નથી. પઢવા લખવાથી આ અડચણ દૂર થાય છે. અને ઇમામ મજબુત થાય છે. ત્રીજો ધરનો બદાબસ્ત જે સ્ત્રીઓનેજ માથે હોય છે તે સારી રીતે પુરો થાય છે. આખા ધરનો દિસાબ દરેક વખત પોતાની નજરમાં રહે છે. ચોથો અધ્યાઓની પરવરિશ સ્ત્રી સારી રીતે કરી શકે છે કારણ કે નાના બાળક માની પાસે ધણું રહે છે. વિશેષ કરી છોકરીઓ તો માની પાસેજ રહે છે. જો મા પઢેલી લખેલી હશે તો

માની બાહતો અને વાતચીત પણ સારી હશે. તો બોલાઈ પણ તેજ શીખશે અને નાનપણથીજ સારા સ્વભાવની અને નેક બખત થશે, કારણ કે મા તેઓને દરેક વખત શીખામણ આપતી રહેશે અને કહેતી રહેશે, વિચારો આ વળી કેટલો મોટો લાભ છે પાંચમો આ કે બપોરે સ્ત્રીને ક્ષમ હશે તો દરેક વખત પોતાના માબાપ, ઘણી સગા વહાલાંઓનો મરતબો જાણી તેઓનો હક અદા કરતી રહેશે. વળી એની દુનિયા અને આખેરત બંને સુધરી જશે. એ વતરક પઢવું લખવું નહીં જાણવામાં એક મોટી યુરુઈ આ છે કે ધરની વાત પારકાઓ આગળ જાહેર કરવી પડે છે, અથવા તેને સંતાડવાથી નુકસાની ખમવી પડે છે. સ્ત્રીઓની વાતો ઘણું કરીને હયા શરમ (લાજ) ની હોય છે પણ પોતાની મા બહેન આગળ કદી જાહેર કરવાની જરૂરત પડે છે. અને ભોગ બેગે વખત પર મા બહેન પાસે હોતી નથી, એવા વખતમા યા તો નિર્લજ થવું પડે છે અને બીજાઓથી કાગળ લખાવવો પડે છે અથવા નહીં કહેવાથી મોટું નુકસાન ખમવું પડે છે એ વગર બીજા હુમરો ફાયદા છે અને પઢવું નહીં જાણવાની ઘણી યુરુઈઓ છે. ક્યાં સુધી બયાન કરે. જુઓ હવે તમે માની આજ્ઞાને યાદ રાખશો અને પઢવા લખવામાં જીવ ચોરાવશો નહીં. વધુ દેખા બનારસથી લી. અમદાવાદ તા ૨૦ મી શાબાન સને ૧૩૩૦ હિજરી.

દીકરી તરફથી પત્રનો જવાબ.

ખુદાના નામથી

મોઅઝઝમ વ મોહતરમ જનાબ બાવાજી સાદગ દામ જિલ્લોકુમ અરસલામો અલયકુમ વ રહમતુલ્લાહ એ પછી અરગ આ છે કે આપના પત્રે આવીને મને માન આપ્યું. આપના મિઝાજની ખેરીયત જાણવાથી સર્વને સંતોષ થયો. અંદાજ તઆલા આપની મુયારક ખતને અમારા માથાં ઉપર હંમેશ સલામત રાખે. જનાબ વાલાએ આંદીને લખવા વાંચવા વીશે લખ્યું તેથી મને ઘણોજ લાભ થયો. બેશક લેકાના રહેવા સાંભળવાને લીધે માઝ દીલ હયાટ થયું હતું. હવે બ્યારથી વાલાનામુ આવ્યું છે ત્યારથી હું દીલ લગાડીને પઢું છું અને ખરૂં ખોટું કષ લખવા પણ લાગી છું, બેશક આજુ ફરમાવવું વાગતી છે. એમાં ઘણું ફાયદા છે અને જે સ્ત્રીઓ પઢવા લખવા નહીં જાણતી તેઓ ઘણી પસ્તાય છે કે અમે કેમ શીખ્યા નહીં. પરમ દિવસની વાત છે કે શિરરતેદાર સાહેબની બીબી જે અમારા પડોશમાં રહે છે તેણીના મામાનો પત્ર આવ્યો અને ધરમાં આજકાલ કોઈ પુરૂષ છેજ નહીં, તેથી તે આપડી દરેકના કાલાવાલા કરતી ફરી કે કેઈ કાગળ વાંચી દે અથવા કેયેથી વંચારી લાવે કે મામી સાહેબાની તખીયત કેવી છે. સાંભળવામાં આવ્યું છે કે તેણીનો હાલ નબજો છે એ માટે બીચારી ઘણી ગભરાતી હતી. બપોરનો આવેલો પત્ર અ.બો દિવસ પડી રહ્યો, અને કોઈ વાંચનાર મળ્યું નહીં. મગરેખ પછી આપડી મંરી પાસે આવી તો મેં હાલ સંભળાવ્યો ત્યારે તેણીનો જીવ ઠેકાણે આવ્યો. ત્યારથી મારા મનમાં આ વાત ઠરી ગઈ કે બેશક પઢવા લખવાનો હુન્નર પણ મોટી હોલત છે, અને તેના નહીં જાણવાથી કેટલીક વેળા મોટી મુસીબત પડે છે. અને આ પણ હું જોવું છું કે અમારા સગામાં પાંચ બાઈઓ સારી રીતે પઢેલી લખેલી છે તેઓ જ્યાં જાય છે ત્યાં તેઓની ઘણી મઝમત થાય છે. જે વાત શરીઅતને વિરુદ્ધ કોઈથી થાય છે અથવા વિવાહ શાદીમાં કોઈ

પુરી રસમ થાય છે તો તેને ટોકે છે, મનાઇ કરે છે, સારી રીતે સમજાવીને મસીહત કરે છે, અને સઘળી બીબીઓ કાન લગાડી ચુપકાથી સાંભળ્યા કરે છે. જે કંઈ વાત પૂછવાની હોય છે તો તેઓનેજ પુછે છે. બીબીઓમાં સર્વથી પહેલાં તેમની પૂછ થાય છે. સઘળી બીબીઓ તેમની પ્રશંસા કરે છે. માટે હું જરૂર જીવ લગાડીને પઢવા શીખીશ. મને પોતાને ધણો શોખ થઇ ગયો છે, આપ પણ અલ્લાહ તઆલાથી દોઆ કરો કે અલ્લાહ તઆલા મને આ દેલત નસીમ કરે. બાકી સઘળાંઓની અત્રે ખેરીયત છે. ઝિયાદા હદે અદમ (ઈતિ) આપની લોંડી ખદીજ સહારપુરની તા. ૨૮ મી રમઝાન સને ૧૩૩૦.

બાણુજીના નામનો પત્ર.

મારી આંખોની દૂર મારા દિલોગનની રાહત બીબી, સિદ્દીકા સલ્લમહ-લ્લાહો તઆલા અસ્સલામો અલ્લેકુમ દોઆ પછી તમને જાણવાતું કે તમારું મસરૂતનામું આબુ હાલ જાણવાથી તસલ્લી થઈ. તમારા લખવા વાંચવાનો હાલ સાંભળી મને ધણી ખુશી થઈ. અલ્લાહ તઆલા તમારી ઉમરમાં ખરકત આપે, અને તમારી મહેનતનું ફળ તમને જલદી પ્રાપ્ત થાઓ. જે દિવસ તમે પોતાને હાથે મને કાગળ લખશો તે દિવસે હું પાંચ રૂપીઆ મીઠાઇ ખાવા માટે તમારા ઉપર મોકલીશ. અને એક બીજી નસીહત હું તમને કરું છું. મેં સાંભળ્યું છે કે તમે શેખી ધણી કરો છો અને કોઈનો અદમ કે લેલાજ કરતી નથી, આથી મને ધણો આશ્ચર્ય થયો. કારણ કે બાણુસની ઇઝઝત માત્ર પઢવા લખવાથી થતી નથી. જ્યાં સુધી અદમ લિફાજ (આંખમાં શરમ) શીખશે નહીં ત્યાં સુધી લોકો તમારેથી મોહમ્મત અને ખ્યાર કરશે નહીં. પઢવા લખવાની સાથે સર્વથી પહેલાં છોકરા છોકરીઓને અગત્યનું છે કે અદમ શીખે. કારણ કે આદમી, અદમથી હરદિલ અઝીઝ (દરેકને વહાલો) થાય છે અને સઘળા આદમી તેની ખાતર કરે છે. અદમ કરનાર હંમેશ ખુશ નસીમ થાય છે જેમકે કેહતું વકય છે “બા અદમ બા નસીમ, બે અદમ બે નસીમ.” હવે હું તમને બતાવું છું કે અદમ શી ચીજ છે અને તેને કેવી રીતે વરતવું જોઈએ! જે કોઇ તમારાથી ઉમર અને સગાઈમાં મોટું હોય તેને ધણી તાજીમથી સલામ કરો તેમની સામે બીભત્સ શબ્દ મોંથી નહીં કાઢો અને તેઓની સામે પોતાના બરાખરવાળાઓથી હાંસી દિલ્લગી, મઝક, મસ્કરી કરો નહી. જ્યારે તેઓ તમને પુકારે તો નરમ અવાજથી જવાબ આપો. જવાબમાં લખ્મૈક કહો “જી” કહો. અને જ્યારે તમને કંઈ આપે તો સલામ કરો અને જે નસીહતની વાત કહે તેને ચિત લગાડીને સાંભળો. જ્યારે તેઓ બોલતાં હોય તો વચ્ચેથી તેઓની વાત કાપો નહીં. જ્યાં તેઓ બેઠાં હોય તેથી ઉંચી જગ્યા ચઢીને બેસો નહીં, અને તેઓનું નામ લખને પુકારો નહીં, પણ તેની જે સગાઈ હોય તે સગાઈનું નામ લખને બોલો. જેમકે માસાજી, કુવાયાજી, ફાઇમા, ફાઇબીબી, નાનીમા, મોટીમા, બાવાજી, બાજી, વગેરે. જે ગુસ્સામાં આવી તેઓ તમને કંઈ ખુરં બહુ કહે તો તમે તેનો ઉત્તર આપો નહીં. સાચું થઈને તેમને કંઈ કહો નહીં એનુંજ નામ અદમ છે અને બાણુસને માટે આ ધણું અગત્યનું છે. ઇતિ. લી. મોહમ્મદ વાજેદ હુસેન મુંબઇની તા. ૨૦ મી જુલ્હજ સને ૧૩૩૦ ફિજરી,

બરાબરીવાળાઓના અલકાળ, આદાળ.

જો કોઈ બરાબરીવાળાને કાગળ લખો તો તેના લખવાનો આ તરીકો છે પ્રથમ તેના મરત્યાને માફક આવી રીતે અલકાળ લખો:—

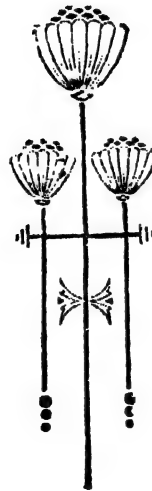
મારી મુશકેશ્વ શરીશ્વ સલામત અસ્લામો અલયકુમ.

મારી મેહેર્યાન કદરદાન સલામત અસસ્લામો અલયકુમ.

મારી ઇનાયત ફરમાં વહાલી સલામત અસસ્લામો અલયકુમ, તે પછી આવી રીતે આદાળ લખો. સલામ મસનૂત પછી અરજ આ છે કે, ફરી કાગળનો મજમૂન લખો. અને આ ખિયાલ રાખો કે મોટાઓને જેવી રીતે લખો છો તેવી રીતે વધારયું નહીં અને જેવી રીતે નાનાઓને લખો છો તેમ ઘટાડયું નહીં પણ દરેક વાતમાં બરાબરીનો ખિયાલ રાખો.

સરનામું પતો લખવાની રીત.

મુખ્ય મધ્ય દાઉદ કાજી મહોલ્લ માં કાસિમ હુસેનની પેઢી ઉપર જનાય બાવાજી મી. અહમદ શુલામ મોહમ્મદને પહોંચે.

૧ એક.	૧૧ અગિયાર.	૨૧ એકવીશ.	૩૧ એકત્રીશ.
૨ બે.	૧૨ બાર.	૨૨ બાવીશ.	૩૨ બતરીશ.
૩ ત્રણ.	૧૩ તેર.	૨૩ તેવીશ.	૩૩ તેતરીશ.
૪ ચાર.	૧૪ ચૌદ.	૨૪ ચોવીશ.	૩૪ ચોતરીશ.
૫ પાંચ.	૧૫ પંદર.	૨૫ પચીશ.	૩૫ પાંતરીશ.
૬ છ.	૧૬ સોળ.	૨૬ છવીશ.	૩૬ છતરીશ.
૭ સાત.	૧૭ સત્તર.	૨૭ સત્તાવીશ.	૩૭ સાડત્રીશ.
૮ આઠ.	૧૮ અઠાર.	૨૮ અઠાવીશ.	૩૮ આડત્રીશ.
૯ નવ.	૧૯ આગણીશ.	૨૯ આગણત્રીસ	૩૯ આગણચાલીશ
૧૦ દશ.	૨૦ વીશ.	૩૦ ત્રીશ.	૪૦ ચાલીશ.
૪૧ એકતાલીશ.	૫૧ એકાવન.	૬૧ એકસઠ.	૭૧ છકોતર.
૪૨ બેતાલીશ.	૫૨ બાવન.	૬૨ બાસઠ.	૭૨ બોતર.
૪૩ ત્રેતાલીશ.	૫૩ તેપન.	૬૩ તેંસઠ.	૭૩ તોતર.
૪૪ ચુખ્તાલીશ.	૫૪ ચોપન.	૬૪ ચાંસઠ.	૭૪ ચુખોતર.
૪૫ પીસતાલીશ.	૫૫ પંચાવન.	૬૫ પાંસઠ.	૭૫ પચોતર.
૪૬ છેતાલીશ.	૫૬ છપ્પન.	૬૬ છાંસઠ.	૭૬ છોતર.
૪૭ સુઠતાલીશ.	૫૭ સત્તાવન.	૬૭ સડસઠ.	૭૭ સિતોતર.
૪૮ ઉઠતાલીશ.	૫૮ અઠાવન.	૬૮ અડસઠ.	૭૮ ઇકોતર.
૪૯ આગણપચાશ.	૫૯ આગણસાંઠ.	૬૯ અગણોતર.	૭૯ આગણાંએસી
૫૦ પચાશ.	૬૦ સાંઠ.	૭૦ સિત્તર	૮૦ એંસી.
૮૧ એકપાસી.	૯૧ એકાણું.	૧૦૦ એકસો.	
૮૨ બીપાસી.	૯૨ બાણું.	૨૦૦ બસો.	
૮૩ ત્રાંસી.	૯૩ તાણું.	૩૦૦ ત્રણસો.	
૮૪ ચોપાસી.	૯૪ ચોરાણું.	૪૦૦ ચારસો.	
૮૫ પંચાસી.	૯૫ પંચાણું.	૫૦૦ પાંચસો.	
૮૬ છાસી.	૯૬ છનું.	૬૦૦ છસો.	
૮૭ સત્પાસી.	૯૭ સત્તાણું.	૭૦૦ સાતસો.	
૮૮ અઠપાસી.	૯૮ અઠાણું.	૮૦૦ આઠસો.	
૮૯ નેખાસી.	૯૯ નવ્યાણું.	૯૦૦ નવસો.	
૯૦ નેવું.	૧૦૦ સો.	૧૦૦૦ એક હજાર.	

૧ x ૧=૧	૧ x ૨=૨	૧ x ૩=૩	૧ x ૪=૪	૧ x ૫=૫
૨ ૧ ૨	૨ ૨ ૪	૨ ૩ ૬	૨ ૪ ૮	૨ ૫ ૧૦
૩ ૧ ૩	૩ ૨ ૬	૩ ૩ ૯	૩ ૪ ૧૨	૩ ૫ ૧૫
૪ ૧ ૪	૪ ૨ ૮	૪ ૩ ૧૨	૪ ૪ ૧૬	૪ ૫ ૨૦
૫ ૧ ૫	૫ ૨ ૧૦	૫ ૩ ૧૫	૫ ૪ ૨૦	૫ ૫ ૨૫
૬ ૧ ૬	૬ ૨ ૧૨	૬ ૩ ૧૮	૬ ૪ ૨૪	૬ ૫ ૩૦
૭ ૧ ૭	૭ ૨ ૧૪	૭ ૩ ૨૧	૭ ૪ ૨૮	૭ ૫ ૩૫
૮ ૧ ૮	૮ ૨ ૧૬	૮ ૩ ૨૪	૮ ૪ ૩૨	૮ ૫ ૪૦
૯ ૧ ૯	૯ ૨ ૧૮	૯ ૩ ૨૭	૯ ૪ ૩૬	૯ ૫ ૪૫
૧૦ ૧ ૧૦	૧૦ ૨ ૨૦	૧૦ ૩ ૩૦	૧૦ ૪ ૪૦	૧૦ ૫ ૫૦

૧ x ૬=૬	૧ x ૭=૭	૧ x ૮=૮	૧ x ૯=૯	૧ x ૧૦ =૧૦
૨ ૬ ૧૨	૨ ૭ ૧૪	૨ ૮ ૧૬	૨ ૯ ૧૮	૨ ૧૦ ૨૦
૩ ૬ ૧૮	૩ ૭ ૨૧	૩ ૮ ૨૪	૩ ૯ ૨૭	૩ ૧૦ ૩૦
૪ ૬ ૨૪	૪ ૭ ૨૮	૪ ૮ ૩૨	૪ ૯ ૩૬	૪ ૧૦ ૪૦
૫ ૬ ૩૦	૫ ૭ ૩૫	૫ ૮ ૪૦	૫ ૯ ૪૫	૫ ૧૦ ૫૦
૬ ૬ ૩૬	૬ ૭ ૪૨	૬ ૮ ૪૮	૬ ૯ ૫૪	૬ ૧૦ ૬૦
૭ ૬ ૪૨	૭ ૭ ૪૯	૭ ૮ ૫૬	૭ ૯ ૬૩	૭ ૧૦ ૭૦
૮ ૬ ૪૮	૮ ૭ ૫૬	૮ ૮ ૬૪	૮ ૯ ૭૨	૮ ૧૦ ૮૦
૯ ૬ ૫૪	૯ ૭ ૬૩	૯ ૮ ૭૨	૯ ૯ ૮૧	૯ ૧૦ ૯૦
૧૦ ૬ ૬૦	૧૦ ૭ ૭૦	૧૦ ૮ ૮૦	૧૦ ૯ ૯૦	૧૦ ૧૦ ૧૦૦

સાચી કહાણી.

પ્રથમ કહાણી:—હઝરત રસુલુલ્લાહે (સલ.) ફરમાવ્યું કે કોઈ પુરૂષ એક જંગમમાં હતો. એકાએક તેણે એક વાદળીમાં આ અવાજ સાંભળ્યો કે ફલાણા શપ્સના બગીચાને પાણી આપો. આ અવાજની સાથે તે વાદળી ચાલી અને એક સંગરથાન (પત્થરવાળી જમીન)માં ધણેજ વરસાદ વરસ્યો અને સધળું પાણી એક નાળામાં ભેગું થઈને ચાલ્યું. આ શપ્સ પાણીની પાછળ ચાલ્યો. જુને શું છે કે એક શપ્સ પોતાની વાડીમાં ઉભો ઉભો પાવડાથી પાણી ફેરવી રહ્યો છે. એણે તે વાડીવાળાને પૂછ્યું, ઓ અલ્લાહના બંદા તારું શું નામ છે? તેણે જે નામ વાદળીમાં સાંભળ્યું હતું તેજ નામ બતાવ્યું. ફરી વાડીવાળાએ એને પૂછ્યું, ઓ અલ્લાહના બંદા! તું મારું નામ શા કારણે પૂછે છે? તેણે કહ્યું કે આ વાદળી જેનું આ પાણી છે તેમાં મેં એક અવાજ સાંભળ્યો છે તેમાં તારું નામ લઈને કહ્યું કે એના બગીચાને પાણી

આપ, તો તું એમાં કેયું કૃત્ય કરે છે જેથી આટલો પ્રસન્ન થયો ? તેણે કહ્યું જ્યારે તે પુછ્યું તો મને કહેવુંજ પડ્યું. હું એની સધળી પાકેલી વસ્તુને જોઈ છું. તેમાંથી એક તૃત્યાંશની ખેરાત કરે છું. એક તૃત્યાંશ પોતાને માટે તથા પોતાની બાલક માટે રાખું છું, અને એક તૃત્યાંશને પાછો બગીચામાં લગાડું છું.

ફાયદો-સુખલાનદલાહ ખુદાની કેવી રહમત છે કે જે તેની તાબેદારી કરે છે તેના કામમાં જોબથી એવી રીતે મદદ થાય છે કે તેને ખર્ચ પડ્યો થતો નથી. બેશક આ વાત સાચી છે કે જે અલ્લાહનો થયો તેનો અલ્લાહ થયો.

બીજી કહાણી-રસુલુલાહે (સલ.) એકવાર ફરમાવ્યું કે બનીધસ્ત્રાધલમાં ત્રણ આદમી હતા. જેમાં એક કોઠી. બીજો ગંજો. ત્રીજો આંધળો. અલ્લાહ તઆલાએ તેઓને અજન્મ વવા આપ્યા, અને તેઓની પાસે એક ફિરસ્તાને મોકલ્યો. પ્રથમ તે કોઠી પાસે આવ્યો, અને પુછ્યું તને કઈ વસ્તુ પ્યારી છે ? તેણે કહ્યું સારો રંગ અને ખુબસુરત ચામડી મળે, અને આ બધા જાતી રહે, જેથી લોકો મને પાસે બેસવા દેતા નથી, અને સગ કરે છે. તે ફિરસ્તાએ પોતાનો હાથ તેના શરીર ઉપર ફેરવ્યો તેજ વેળા સાંજે થયો અને સારી ખાલ તથા સુંદર રંગ નીકળી આવ્યો ફરી તેણે પુછ્યું. તને કયો માલ વધુ પ્યારો છે ? તેણે કહ્યું ઉંટ, ફરી એક ધાભણુ ઉંટણી પછી તેને આપી અને કહ્યું અલ્લાહ તઆલા તને એમ, બરકત આપે. ફરી ગંજ પાસે તે આવ્યો, અને પુછ્યું તને શી વસ્તુ પ્યારી છે ? કહ્યું મારા વાળ સારા નીકળે અને આ બધા મારાથી જાતી રહે કે જેથી લોકો સગ કરે છે. ફિરસ્તાએ પોતાનો હાથ તેના માથા ઉપર ફેરવ્યો તો તે તુરત સાંજે થયો અને સારા વાળ નીકળી આવ્યા. ફરી પુછ્યું તને કયો માલ પસંદ છે ? તેણે કહ્યું કે ગાય ફરી તેને એક ગભવંતી ગાય આપી, અને કહ્યું અલ્લાહ તઆલા એમાં બરકત આપે ફરી તે આંધળા પાસે આવ્યો અને પુછ્યું તને કઈ વસ્તુ જોઈએ છે ? તેણે કહ્યું અલ્લાહ તઆલા મને દેખતો કરી દે કે જેથી સધળા માણસોને જોઈ શકું. તે ફિરસ્તાએ તેની આંખો ઉપર હાથ ફેરવ્યો. અલ્લાહ તઆલાએ તેની નિગાહ દુરસ્ત કરી. ફરી પુછ્યું તને કયો માલ પસંદ છે ? કહ્યું બકરી, તો તેને એક ધાભણુ બકરી આપી ત્રણેના જનવરોએ બચ્ચાં આપ્યા. થોડા દિવસોમાં તેના ઉટોથી જંગલ ભરાઈ ગયું, અને આની ગાયોથી અને પેલાની બકરીઓથી ભરાઈ ગયું. ફરિ તે ફિરસ્તો ખુદાના હુકમથી તેજ પહેલી સરતમાં કોઠીની પાસે આવ્યો અને કહ્યું. હું મિસ્કીન માણસ છું મારી સફરનો સધળો સામાન પુરો થયો છે. આજે મારા પહેંચવાનો કોઈ વસીલો અલ્લાહ વગર અને ફરી તારા વગર નથી. જેણે તને સારો રંગ તથા ઉમદા ચામડી આપી તે અલ્લાહના નામ ઉપર તારેથી એક ઉંટ માંડું છું કે તે ઉપર સ્વાર થઈ પોતાને ઘેર પહેંચું. તેણે કહ્યું ચાલ, અત્રેથી હટ મને ધણા હકો અદા કરવાના છે તને આપી શકાય તેમ નથી. ફિરસ્તાએ કહ્યું કદાપી * હું તને ઓળખું છું. શું તું કોઠી નહોતો ? જેથી લોકો તારાથી સગ કરતા હતા ? અને શું તું દરિદ્ર નહોતો ? ફરી અલ્લાહે આટલી મહેરબાની કરી. તેણે કહ્યું તું શું કહે છે ? આ માલતો મારી કંઈ પેઢીથી વંશપરંપરા આપતો આવે છે. ફિરસ્તાએ કહ્યું, જો તું જુડો હોય તો અલ્લાહ તને જેવો પ્રથમ હોતો તેવોજ કરે. ફરી ગંજની પાસે તેજ પહેલી સરતમાં આવ્યો અને તેવીજ રીતે એનાથી

* કદાપી એટલા અટક કહ્યું કે તે માણસ એકદમ ફરી નહીં બેસે અને સમજીને જવાબ આપે નહીં તર ફિરસ્તા તો તેના હાલની નકકી ખબર હતી.

પણ માંગણી કરી અને તેણે પણ તેવોજ જવાબ વાળ્યો. ફિરસ્તાએ કહ્યું. જો તું જુદો હોય તો જેવો પ્રથમ હતો તેવો અલ્લાહ કરે. ફરી આંધળા પાસે તેજ રૂપમાં આવ્યો અને કહ્યું હું મોસાફર છું. બે ખરચ થઈ ગયો છું. આજે ખુદા વગર ફરી તારા વગર મારો કોઈ વસીલો નથી. જેણે તને બીજાવાર આંખમાં રોશની આપી તેના નામથી એક બકરી માંગું છું કે તેથી મારી કારરવાઈ કરી સફર પુરી કરું. તેણે કહ્યું. બેશક હું આંધળો હતો અલ્લાહ તઆલાએ માત્ર પોતાની મહેરબાનીથી મને નિગાહ અપાડી. જેટલું તારું દિલ ચાહે લે અને જેટલું તારું દિલ ચાહે રહેવા દે. અલ્લાહની કસમ કોઈ વસ્તુની હું તને રોકાણ કરતો નથી. ફિરસ્તાએ કહ્યું, તું તારો માલ પોતાની પાસે રાખ. મને કંઈ જોઈતું નથી. માત્ર તમે ત્રણેની પરીક્ષા કરવી હતી તો તે થઈ ગઈ છે. અલ્લાહ તારાથી રાજ થયો અને તે બંનેથી નારાજ થયો.

ફાયદો-વિચાર કરવો જોઈએ કે તે બંનેને અઉપકારી થવાનું શું પરિણામ મળ્યું? સઘળી નેઅમતો ધીણવાઈ ગઈ અને જેવા હતા તેવા રહી ગયા, અને અલ્લાહ તેઓથી નારાજ થયો. દુન્યા અને આખેરત બંનેમાં અભાગ્યા રહ્યા અને તે શખ્સને શુકર (ઉપકાર માનવા)ના કારણથી કેવો બહો મળ્યો કે નેઅમત બહાલ રહી અને અલ્લાહ તેનાથી ખુશ થયો. દુન્યા અને આખેરત બંનેમાં ભાગ્યશાળી થયો.

ત્રીજી કહાણી-એકવાર હઝરત ઉમ્મે સલમા (રહી.) પાસે કેંચેથી કંઈ માંસ આવ્યું હતું અને હઝરત સલ્લે ખુદા (સલ.)ને માંસ ધણું ભાવતું હતું. માટે હઝરત ઉમ્મે સલમાએ (રહી.) દાસીને કહ્યું કે આ માંસ તાખમાં રાખ કદાપિ હઝરત (સલ.) એને ખાએ. તેણીએ તાખમાં મુક્યું એટલામાં એક બીખારી આવ્યો અને ખારણમાં ઉભો રહીને કહ્યું અલ્લાહના નામપર આપો અલ્લાહ બરકત આપે. ઘરમાંથી જવાબ મળ્યો કે અલ્લાહ તને પણ બરકત આપે. આ શખ્સમાં આ ઈશારો છે કે કોઈ વસ્તુ આપવાની નથી તે બીખારી ચાલતો થયો. એટલામાં રસલુલ્લાહ (સલ.) પધાર્યા અને ફરમાવ્યું. આ ઉમ્મે સલમા તમારી પાસે કંઈ ખાવાનું છે? તેણીએ કહ્યું હા છે. અને દાસીને કહ્યું જા. તે માંસ આપને માટે લાવ. તે માંસ લેવા ગઈ. તે જુએ શું છે કે માંસનું તો ત્યાં નામ પણ નથી માત્ર એક પત્થરનો તુકડો મુક્યો છે. હઝરતે (સલ.) ફરમાવ્યું જ્યારે કે તમે માગનારને આપ્યું નથી માટે તે માંસ પત્થર બન્યું.

ફાયદો-વિચાર કરવો જોઈએ કે અલ્લાહના નામ ઉપર નહીં આપવાની આ નોહુસત છે કે તે માંસની સૂરત બગડી ગઈ અને પત્થર બન્યું. એવીજ રીતે જે સખ્સ સવાલ કરનારથી બહાનું કરી પોતે ખાય છે તે પત્થર ખાઈ રહ્યો છે, જેની અસરથી સંગઠિલી અને દિલની સખતાઈ વધતી જાય છે. જો કે હઝરત (સલ.)ના ધરવાણાઓ સાથે ખુદાવંદ કરીમની ધણી મહેરબાની અને ઈનાયત હતી જે તે માસનું રૂપ દેખીત રીતે બદલાયું કે જેથી તેને વાપરવાથી સંભાળમાં રહે.

ચોથી કહાણી-જનાબ રસલુલ્લાહ (સલ.)ની આ આદત શરીફ હતી કે ફજરની નખાઝ પઢીને પોતાના (પાર) સહાબીઓ ૨ તરફ મોં કરીને ફરમાવતા હતા કે

૧ સાફ ઈન્કાર કરવું સારું ન લાગતું જેથી ઈશારાથી ના કહી અને કોઈ આપવાના બહાને દોઆ કરી કે આ તરીકો ન આપવા માટે ધણો સારો છે.

૨ સહાબા તે લોકો છે જેમણે ઈસ્લામી હાલતમાં આપ (સ.)ને જોયા અને મુસલમાન હોવાની હાલતમાં મરણ પામ્યા.

નમાસમાંથી રાતના કાઈએ કંઈ સ્વપ્નું તો જોયું નથી ! જો કાઈ જોતો હતો તો અરજ કરતો હતો. ફરી હઝરત (સલ.) તેની તાખીર (મતલબ) બતાવતા હતા. આદત પ્રમાણે એ વાર સર્વને પૂછ્યું, કાઈએ કાંઈ સ્વપ્નું જોયું છે ? સધળાઓએ અરજ કરી કે નથી જોયું. હઝરતે (સલ.) ફરમાવ્યું કે મેં આજ રાત્રે એક ખામ જોયો છે કે, બે શખ્સ મારી પાસે આવ્યા, અને મારો હાથ પકડી અને એક પવિત્ર બૂમીની તરફ લઈ ચાલ્યા. જોકે છું કે એક શખ્સ બેઠેલો છે અને બીજો ઉભેલો છે અને તેના હાથમાં લોખંડની સાણસી છે. તે બેઠેલાના જડયાને તેથી ચીરી રહ્યો છે તે એટલા સુધી કે ગુદાં (માથા અને ગરદનની જોડ વચ્ચે) સુધી તેને પહોંચવે છે ફરી બીજા જડયા સાથે પણ એવોજ મામલો કરી રહ્યો છે. અને ફરી તે (પહેલું) જડયું સાણુ થાય છે, કે ફરી તેની સાથે પણ એવુંજ કરે છે. મેં પૂછ્યું આ શી વાત છે ? તે બંને શખ્સ બોલ્યા આગળ ચાલો. અમો આગળ ચાલ્યા, તે એટલાં સુધી કે એક શખ્સ સુતેલો છે તેના ઉપર અમારું જવું થયું. અને તેના માથા પર એક શખ્સ હાથમાં ભારી પત્થર લઈને ઉભેલો છે, તેથી તેનું માથું ઘણી જોરથી ફાટે છે જ્યારે તે પત્થર તેના માથા ઉપર મારે છે તો તે પત્થર ગબડીને દુર જઈ પડે છે. જ્યારે તે તેને ઉપાડવા માટે જાય છે તો તેની પાસે પાછો આવવા નહીં પામતો કે, તેનું માથું ફરી સાણું જવું હતું તેવું થઈ જાય છે, અને ફરી તેને તેવીજ રીતે ફાટે છે, મેં પૂછ્યું આ શું છે ? તે બંને બોલ્યા આમળ ચાલો અમો આગળ ચાલ્યા. તે એટલા સુધી કે અમો એક ગુફા સુધી પહોંચ્યા. તે તંદુર જોવા હતો. નીચેથી ચોડો હતો અને ઉપરથી સાંકડો. તેમાં આગ ધકધકે છે. અને તેમાં ઘણા પુરૂષ સ્ત્રીઓ નાગાં બેસતા છે. જ્યારે તે અગ્નિ ઉપર ઉઠે છે તો તેની સાથે સંધળા ઉડી આવે છે અને નીકળવાની આણીએ આવી જાય છે. ફરી જ્યારે તે બેસે છે, તો તેઓ પણ નીચે ચાલ્યા જાય છે. મેં પૂછ્યું આ શું છે ? તે બંને બોલ્યા આગળ ચાલો. અમો આગળ ચાલ્યા અને એક લોહીની નેહર ઉપર પહોંચ્યા તેની વચ્ચે એક માણસ ઉભેલો છે. અને નેહરને કિનારે બીજો માણસ ઉભેલો છે, અને તેની સામે ઘણા પત્થરો પડેલા છે, તે નેહરની અંદરવાળો માણસ નેહરને કિનારે આવવા માંગે છે, જ્યારે નીકળવા લાગે છે તો કિનારાવાળો માણસ તેના મ્હોમાં એક પત્થર એવા જોરથી મારે છે કે પાછો તે પોતાની જગ્યાએ જઈ પહોંચે છે. ફરી જ્યારે તે નીકળવા લાગે છે તો તે એવીજ રીતે પત્થર મારીને તેને હઠાવે છે. મેં પૂછ્યું આ શું છે ? તે બંને બોલ્યા આગળ ચાલો. અમો આગળ ચાલ્યા, અને એક લીલા લહેર બગીચામાં પહોંચ્યા. તેમાં એક મોટું ઝાડ છે. અને તેની નીચે એક બુટા આદમી અને ઘણા બચ્ચાં બેઠેલાં છે અને ઝાડની પાસે એક બીજો માણસ બેઠેલો છે તેની આગળ અગ્નિ બળી રહી છે, અને તે તેને ધુકી રહ્યો છે. ફરી તે બંને મને ઝાડની ઉપર ચઢાવી લઈ ગયા. ઝાડની વચ્ચે એક ઘર ઘણુંજ ઉમદા બની રહ્યું હતું તેમાં લઈ ગયા. મેં એવું ઘર કદી જોયું નથી. તેમાં પુરૂષ જુવાન બુટ્ટા તથા સ્ત્રીઓ અને બચ્ચાં ઘણા હતા. ફરી તેની બહાર લાવી વરી ઉપર લઈ ગયા. ત્યાં એક ઘર પહેલા ઘરથી પણ ઉમદા હતું. તેમાં લઈ ગયા. તેમાં બુટ્ટા અને જુવાન હતા. મેં તેઓ બંને શખ્સને કહ્યું તમે મને સંધળી રાત ફેરવ્યો હવે બતાવો કે આ સંધળા શું બેદ હતા. તેઓએ કહ્યું તમે જે શખ્સના જડયા ચીરાતા જોયો તે શખ્સ બૂટ્ટો છે. જુદી વાતો કહ્યા કરતો હતો અને તે વાતો સંધળી જહાનમાં ફેલાતી હતી. તેની સાથે કિયામત સુધી એવીજ રીતે કરતા રહેશે, અને જેનું માથું ફાડતા

જોયો તે તે માણસ છે જેને અલ્લાહ તઆલાએ કુરઆનનો ઇલામ આપ્યો હતો અને તે શનના તેનાથી ગફલતમાં સ્થ રહ્યો. અને દિવસનાં તે પર અમલ નહીં કર્યો. કિયામત સુધી તેની સથે એવોજ મામલો રહેવાનો. અને જેઓને તે અગ્નિના ખાડમાં જોયાં તેઓ ઝિનાં કરનાર લોક છે. અને જેને ખૂનની નહેરમાં જોયાં તે વ્યાજ ખનાર છે, અને ઝાડની નીચે જે શખ્સ હતા તે હઝરત ઇમરાહીમ (અલે) છે, અને જે તેમની આસપાસ બચ્ચાં જોયાં તે લોકોની નાખાલિગ આલાહ છે. અને જે આગ ધીકી રહ્યો હતો. તે દોજખનો દારોગો માલિક છે. અને પ્રથમ ઘર જેમાં આપ દાખલ થયાં તે સામાન્ય મુસલમાનોનું છે અને બીજું ઘર શહીદોનું છે. અને હું જીઅરમ્લિ (અલે) છું અને આ મીકાઇલ (અલે) છે. * ફરી બોલ્યા ઉપર માંથું ઉપાડો. મેં માંથું ઉપાડ્યું તો મારી ઉપર એક સફેદ વાદળ નજરે પડ્યું તેઓ બોલ્યા કે આ તમારું ઘર છે. મેં કહ્યું મને છોડો હું મારા ઘરમાં જાઉં. તેઓ બોલ્યા, હજુ તમારી ઉમર બાકી છે પૂરી થઇ નથી જો પૂરી થઈ હોત તો હમાણાં ચાલ્યા જતે.

ફાયદો જાણ્યું જોઇએ કે પેગમ્બરોનો ખાલ વહી હોય છે. આ સધળો ખનાવ સાચો છે. આ હદીસથી દટલીક વસ્તુનો હાલ જાણ્યો. પ્રથમ જુહોનો કે કેવી સખત સગ્ન છે. આલિમ બેઅમલનો, ત્રીજો ઝીનાનો, ચોથો વ્યાજનો, અલ્લાહ સર્વ મુસલમાનોને આ કામોથી સલાજો.

અકીદાઓનું વર્ણન.

૧ અકીદહ-સધળું જહાન પ્રથમ તદન પેદા થયું નહોતું. અલ્લાહ તઆલાના ઉત્પન્ન કરવાથી હસ્તિમાં આવ્યું.

૨ અકીદહ-અલ્લાહ એક છે તે કોઇનો ગરજવાન નથી. ન તેણે કોઇને જાણ્યો અને ન કોઇએ તેને જાણ્યો. તેની કોઇ સ્ત્રી નથી. કોઇ તેના મુદ્રાબેઝનો (બરાબરો) નથી.

૩ અકીદહ-તે હમેશથી છે અને હમેશ રહેશે.

૪ અકીદહ-કોઇ વસ્તુ તેના જેવી (મિસલ) નથી તે સર્વથી નિરાજો છે.

૫ અકીદહ-તે જીવતો છે. દરેક ચીજ ઉપર તેની શક્તિ છે કોઇ ચીજ તેની જાણ (ઇલિમ) થી બહાર નથી. તે સર્વને જુએ છે. સાંભળે છે. બોલે છે; પણ તેનું બોલવું અમો લોકોના બોલવા સરખું નથી તે જે ચાહે તે કરે છે. કોઇ તેને રોક રોક કરનાર નથી, તેજ પુગ્ન છે તેનો કોઇ ભાગીયો નથી. તે પોતાના બંદાઓ પર મેહેરમાન છે. સર્વ એમો (દાઓ)થી પવિત્ર છે. તેજ પોતાના બંદાઓને સર્વ આફનોથી બચાવે છે. તેજ ઇઝતવાળો છે. મોટાઈ આપનાર છે. (રિકક) રોઝી પેહોંચાડનાર છે. ચાહે તેની રોઝી તંગ કરે અને ચાહે તેની કાશાહ (વધુ) કરે જેને ચાહે તેને નીચે નાખે; અને જેને ચાહે તેને ઉંચે ચઢાવે. જેને ચાહે તેને ઇઝત આપે જેને ચાહે તેને ધિક્કાર આપે. તે ઇનસાફવાળો છે અને ઘણી બરદાશત (સહન) કરનાર છે. બંદગી અને ઇઆદતની કદર કરનાર છે. દોઆને કયુલ કરનાર છે. શુંજશ વાળો (સમઘવાળો) છે. તે સર્વને માથે હાકિમ છે તેના ઉપર કોઈ હુકમ કરનાર નથી. તેનું કોઇ કામ ડકાપણથી ખાલી નથી. તે સધળાઓનું કામ પાર પાડનાર છે. તેણેજ સર્વને પેદા કર્યો છે, તેજ કયામતમાં પાછા ઉત્પન્ન કરશે. તેજ મારે છે. તેને નિશાનીઓથી તથા તેના

* જીઅરમ્લિ તે ફરિશ્તાનું નામ છે જે નખોયો પર વહી લાવતા હતા અને મીકાઈલ તે ફરિશ્તો છે જેમને રોઝી પેહોંચાડવાનું કામ સોંપવામાં આવેલું છે.

ગુણેથી સર્વ જાણે છે. તેની જાતની ખારીકી કોઈ જાણી શકતું નથી. તે ગુનેહગારની તોખલ નીચું કરે છે જે સમને લાયક છે તેને સમ આપે છે, જે જિહ્વત કરે છે. જહાનમાં જે કંઈ થાય તેના હુકમથીજ થાય છે. તેના હુકમ વગર એક રજકણ હાની શકતી નથી. તે સુતો નથી. ઉધનો નથી, તે સધળી જહાનની સંભાળથી થાકતો નથી, તે સધળી વસ્તુને કાપુમાં રાખનાર છે. એવીજ રીતે સધળી સારી સિદ્ધતો અને સંપૂર્ણ ગુણો તેને માટે છે. અને પુરી તથા નુકસાનની કોઈ સિદ્ધત (ગુણ) તેમાં નથી, તેમાં કોઈ એય (દોષ) નથી.

૬ અકીદહ-તેની સધળી સિદ્ધતો (ગુણો) હમેશથી છે અને હંમેશ રહેશે. તેનું કોઈ ગુણ કદી મટી શકતું નથી.

૭ અકીદહ-સૂબ (મખલુક)ના ગુણોથી તે પાક છે. અને કુરઆન તથા હદીસમાં કેટલીક જગ્યા જે એવા વાતોની ખબર આપવામાં આવી છે તેના માએના (મતલબ) અલ્લાહને સોંપે કે તેજ તેની હકીકત જાણે છે. અને અમે ઉંડાણમાં ઉતર્યા વગર તેરીજ રીતે ધમાન લાવીએ છીએ, અને યકીન કરીએ છીએ કે જે કંઈ તેની મતલબ છે તે હીક છે અને સત્ય છે. અને આજ વાત ખેહતર છે, અથવા તેના ભળતા અર્થ કરે જેથી તે સમજવામાં આવે.

૮ અકીદહ-જહાનમાં જે કંઈ બધું ખુર થાય છે તે સધળાને તેના થવા પહેલાં અલ્લાહ તઆલા હંમેશથી જાણે છે. અને પોતાની જાણ પ્રમાણે તેને પેદા કરે છે. એનુંજ નામ તકદીર છે. અને ખરાય વસ્તુના ઉત્પન્ન કરવામાં ધણા ભેદ છે જે હરકોઈ જાણી શકતું નથી.

૯ અકીદહ-બંદને અલ્લાહ તઆલાએ સમજ તથા વિચાર આપ્યા છે જેથી તે ગુનેહ કે સવામનું કામ પોતાની અખત્યારથી કરે છે પણ બંદને કોઈ કામ ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ નથી, ગુનાહના કામથી અલ્લાહ સાહેબ નારાજ થાય છે અને સવામના કામથી ખુશ થાય છે.

૧૦ અકીદહ-અલ્લાહ તઆલાએ બંદઓને એવા કામનો હુકમ ફરમાવ્યો નથી કે જે તેઓથી બની શકે નહીં.

૧૧ અકીદહ-કોઈ વસ્તુ ખુદાને માથે અગત્યની નથી, તે જે કંઈ મેહેરબાની કરે છે એ તેનો ફઝલ (અનુગ્રહ) છે.

૧૨ અકીદહ-અલ્લાહ તઆલાએ મોકલેલા ધણા પેગમ્બરો લોકોને સીધો માર્ગ બતાવવા આવ્યા અને તે સધળા ગુનાહોથી પવિત્ર છે. પુરી રીતે નંઓની ગણતરી અલ્લાહનીજ જાણમાં છે. તેઓની સચ્ચાઈ બતાવવા માટે અલ્લાહ તઆલાએ તેઓના હાથ ઉપર એવી એવી નવી નવી મુશકેશ વાતો જાહેર કરી જે બીજા લોકો કરી શકતા નથી. એવી વાતોને આઅજેઝહ કહે છે, એઓમાં સર્વથી પહેલા પેગમ્બર આદમ (અલે) હતા. અને સર્વથી છેલ્લા હઝરત મોહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સલ.) થયા અને આકીના બીજા વચમાં થયા, એમાં કેટલાક ધણા પ્રખ્યાત છે. નુહ (અલે.) ઈબ્રાહીમ (અલે.) ઈસહાક (અલે.) ઈસમાઇલ (અલે.) યાકુબ (અલે.) યુસુફ (અલે.) દાઉદ (અલે.) સોલેમાન (અલે.) અયુબ (અલે.) મુસા (અલે.) હારુન (અલે.) ઝકરીયા (અલે.) યહયા (અલે.) ઈસા (અલે.) ઇલયાસ (અલે.) અલ યસઅ (અલે.) યુનોસ (અલે.) લૂત (અલે.) હદરીસ (અલે.) ઝુલફિર (અલે.) સાલેહ (અલે.) હુદ (અલે.) શાઅેબ (અલે.)

• તોખલની મતલબ આ છે કે ગુનેહ થઈ જવાથી ખુદા આજળ પરતાવો કરે અને બંધન્ય માટે એવો પાકો વિચાર કરી લે કે હવે ગુનેહ કરીશ નહીં.

૧૩ અકીદહ-સધળા પેગમ્બરોની ગણતરી અલ્લાહ તઆલાએ કાઢીને બતાવી નથી. માટે આવી રીતે અકીદા રાખે કે અલ્લાહ તઆલાના મોકલેલા નેટલા પેગમ્બરો છે તે સધળાઓ ઉપર અમો ઇમાન લાવીએ છીએ જે અમારી જાણમાં છે તેઓ પર તથા જે અમારી જાણમાં નહીં આવ્યા તેઓ પર પણ.

૧૪ અકીદહ-પેગમ્બરોમાં કેટલાકનો મરતબો કેટલાકથી મોટો છે. સધળાઓમાં વધુ મરતબો અમારા પેગમ્બર મોહમ્મદ મુસ્તફા (સલ) નો છે. અને એવણુ પછી કોઈ નવો પેગમ્બર આવી શકતો નથી. કિયામત સુધી નેટલા માણસો અને જીવન થશે તે સધળાના તેવણુ પેગમ્બર છે.

૧૫ અકીદહ-અમારા પેગમ્બર (સલ.) ને અલ્લાહ તઆલાએ જાતમાં દેહની સાથે મક્કા મોઅઝઝમાંથી બેલુત મોકલ્લ અને ત્યાંથી સાતે આસમાનોમાં અને ત્યાંથી જ્યાં સુધી અલ્લાહે ચાહું હતું ત્યાં પોહોંચાવ્યા અને ફરી મક્કામાં પાછા લાવ્યા એને મેઅરાજ કહે છે.

૧૬ અકીદહ-અલ્લાહ તઆલાએ કેટલીક મખસૂક નુરથી ઉત્પન્ન કરી તેને અમારી દ્રષ્ટિથી છુપાવી છે તેને ફિરસ્તા કહે છે. તેઓને ઘણાં કામ સોંપાયા છે. તેઓ અલ્લાહના હુકમ વિરૂધ્ધ કોઈ કામ કરતાં નથી. જે કામમાં લગાડેલા છે તેમાં તેઓ લાગેલા છે. તેમાંના ચાર ફિરસ્તા ઘણા પ્રખ્યાત છે. હઝરત જીબ્રાઈલ (અલે.) હઝરત મીકાઈલ (અલે.) હઝરત ઇસરાઈલ (અલે.) હઝરત મુઝરફલ (અલે.) અલ્લાહ તઆલાએ કેટલીક મખસૂકને અગ્નિથી ઉત્પન્ન કરી છે તે પણ અમને દેખતી નથી તેને જીન્ન કહે છે. એઓમાં નેક, ખલ, (સારાં નરસાં) સર્વ તરેહના થાય છે. તેઓની ઓલાહ પણ થાય છે તે સધળાઓમાં ઘણી પ્રખ્યાતી પામેલો શારતવાળો ઇબ્લીસ એટલે શૈતાન છે.

૧૭ અકીદહ-મુસલાન જ્યારે ઘણી ઈબાતદ કરે છે, અને ગુનાહોથી બચે છે, અને દુન્યાથી મોહમ્મત નહીં રાખતો, અને પેગમ્બર સાહેબ (સલ.) ની દરેક તરેહથી સારી રીતે તાબેદારી કરે છે, તો તે અલ્લાહનો હોસ્ત તથા પ્યારો થાય છે એવા શખ્સને વહી કહે છે. એવા શખ્સથી કદી એવી વાતો થવા લાગે છે જે બીજા લોકોથી થઈ શકતી નથી એ વાતોને કશામત કહે છે.

૧૮ અકીદહ-વહી ગમે તેટલો મોટો દરજ્જો પહોંચે પણ નખીને અંગ પર થઈ શકતાં નથી.

૧૯ અકીદહ-અલ્લાહનો કેટલો પણ પ્યારો થાય પણ જ્યાંસુધી હેશ દુશીયારી આકી છે ત્યાંસુધી શરીઅતના બંધનમાં રહેવું ફરજ છે. નમાઝ, રોઝા અને કોઈ અંદગી માફ થતી નથી. જે ગુનાહની વાતો છે તે તેઓને માટે પણ દુરસ્ત થતી નથી.

૨૦ અકીદહ-જે શખ્સ શરીઅત વિરૂદ્ધ હોય તે ખુદાનો હોસ્ત થઈ શકતો નથી. જો એમ છતાં તેના હાથથી કોઈ આશ્ચર્ય લાગેક વાત દેખાય તે તે કાંતો જાદુ છે અથવા નફ્રસાની કે શયતાની બંધો છે. તેનાથી અકીદા રાખવો ન જોઈએ.

૨૧ અકીદહ-વહી લોકોને કેટલીક બેદની વાતો ઉંઘમાં અથવા જાગતામાં જણાય છે તેને કશાફ તથા ઇલ્લાહામ કહે છે. જો તે શરીઅતની માફક હોય તો તે કયુવ છે x પણ જો તે શરીઅત વિરૂધ્ધ છે તો તે રદ અને બાતેલ છે.

x એની મતલબ એ છે કે અગર તે શરીઅતની વિરૂદ્ધ ન હોય તો તેના ઉત્કારની જરૂર નથી. અને એની મતલબ એ નથી કે તેનું માનવું જરૂરી છે. હા, એના ઇલ્લાહામને દુરસ્ત સમજવું અને તેના પર અમલ કરવું સાફ છે અને નફ્રસાનીવથી ઇન્કાર કરવું જુદું છે.

૨૨ અકીફહ-અલ્લાહે અને રસુલે (સલ) દીનની સધળી વાતો કુરઆન તથા હદીસમાં બંધાયેને ખતાવી છે. હવે કોઇ નવી વાત દીનમાં કાઢવી દુરસ્ત નથી એવી નવી વાતોને બિદઅત કહે છે અને બિદઅત મેટા ગુનોહ છે.

૨૩ અકીફહ-અલ્લાહ તઆલાએ ધણી ખરી નાની મોટી કિતાબો આસમાનથી ઇન્જિલ (અલે.) ની મારફતે ધણા પેગમ્બરો ઉપર ઉતારી છે, કે તેઓ પોતપોતાની રુખ્મતોને દીનની વાતો ખતાવે. એમાંની ચાર કિતાબો ધણી પ્રખ્યાત છે. “તૌરાત હઝરત મુશા (અલે.) ને મળી.” “ઝબુર હઝરત દાઉદ (અલે.) ને મળી.” “ઈન્જિલ હઝરત ઇસા (અલે.) ને મળી.” અને “કુરઆને મજીદ અમારા પેગમ્બર હઝરત મોહમ્મદ (સલ) ને મળ્યું.” અને કુરઆને મજીદ છેલ્લી કિતાબ છે. હવે કોઇ કિતાબ આસમાનથી આવશે નહીં કિયામત સુધી કુરઆનનોજ હુકમ ચાલુ રહેશે. બીજી કિતાબોને ગુમરહ લોકોએ કેટલીક બદલી નાંખી છે પણ કુરઆને શરીફની સંભાળનો અલ્લાહ તઆલાએ વાપદો કર્યો છે અને કોઈ બદલી શકતું નથી.

૨૪ અકીફહ-અમારા પેગમ્બર (સલ) ને જે જે મુસલમાનોએ જોયા છે તેઓને સહાબી x કહે છે, તેઓની મોટી મોટી ખુશગીઓ (કુરઆનમાં તથા હદીસમાં) આવેલી છે. તેઓથી મોહબ્બત તથા સારો ગુમાન રાખવો જોઈએ જે તેઓના આપસનાં લગાઇ ઝગડા કંઈ સંભળવામાં આવે તો તેને જુલ ચુક જાણે. તેઓની ખુરાઈ કરે નહીં. તે સધળાઓમાં સર્વથી મોટા દરજ્જાના ચાર સહાબી છે. હઝરત અબુબકર સિદીક (રદી.) એવજુ પેગમ્બર સાહેબ (સલ) પછી તેમની ગાદીએ બેઠા, અને દીનનો બંદોબસ્ત કર્યો માટે એવજુ પ્રથમ ખલીફા કહેવાય છે. સધળી ઉમ્મનમાં એવજુ સર્વથી બેહતર છે. એવજુ પછી હઝરત ઉમર (રદી.) છે એવજુ બીજા ખલીફા છે. એવજુ પછી હઝરત ઉસમાન (રદી.) આ ત્રીજા ખલીફા છે. એમના પછી હઝરત અલી (રદી.) આ ચોથા ખલીફા છે.

૨૫ અકીફહ-સહાબી લોકોનો એટલો મોટો મરતબો છે, કે મોટામાં મોટા વલી પણ ત્રાંનાં દરજ્જાના સહાબીના મરતબાએ પહોંચી શકતા નથી.

૨૬ અકીફહ-પેગમ્બર સાહેબ (સલ) ની અવલાહ તથા બીબીઓ સધળા માન દેવાને લાયક છે. અવલાહમાં સર્વથી મોટો મરતબો હઝરત ફાતેમા (રદી.)નો છે અને બીબીઓમાં હઝરત ખદીજા તથા હઝરત આએશા (રદી.)નો છે.

૨૭ અકીફહ-ઇમાન ક્યારે દુરસ્ત થાય છે કે સધળી વાતોમાં અલ્લાહને તથા રસુલને સાચા જાણે ” અને તે સધળાને માટે અલ્લાહ તથા રસુલની કોઈ વાતમાં શંક કરવો અથવા તેને જુઠવવી અથવા તેમાં એય કાઢવી અથવા તેની સાથે હંસી મજાક કરવી આ સધળી વાતોથી ઇમાન જતું રહે છે.

૨૮ અકીફહ-કુરઆન તથા હદીસની ખુલ્લે ખુલ્લી મતલબને નહીં માનવી અને એયપેચ કરીને પોતાની મતલબ સિધ્ધ કરવા મતલબ ધણી બદ-દીનીની (ખુરા ધર્મિની) વાત છે.

૨૯ અકીફહ-ગુનાહને હલાલ સમજવાથી ઇમાન જતું રહે છે.

x પરંતુ યાદ રાખો કે મુસલમાન હોવાની હાલતમાં જોયા હોય અને હાલતે ઈસ્લામમાં જાય જાય હોય અને જોયે મુસલમાન હોવાની હાલતમાં સહાબીને જોયા અને મુસલમાનના મર્માં તે વાળે કહેવાય છે. અને જોયે તાબિફને એવીજ રીતે જોયા તે વખેતાબિફન છે. આ બધાઓની મોટાઈ હદીસ શરીફમાં ખાસ રીતે વર્ણવે છે.

૩૦ અકીદહ-ગુનોહ ગમે તેટલો મોટો હોય જ્યાં સુધી તેને ખુશ સમજે છે ધમાન જતું નથી પણ કમજોર થાય છે.

૩૧ અકીદહ-અલ્લાહ તઆલાથી નિઝર થવું કે નિર્આશ ^૧ થવું કુદર તથા શિરફ છે.

૩૨ અકીદહ-કોઈથી ગેયની વાત પુછવી અને તેનું ચકીન કરી લેવું કુદર છે.

૩૩ અકીદહ-ગેયનો હાલ અલ્લાહ તઆલા સિવય કોઈ જાણતું નથી. નખીઓને વહીથી, અને વસીઓને હશફ તથા ઇલહામથી. અને સામાન્ય લોકોને નિશાનીઓ (ચિન્હ) થી કેટલીક વાતો જણાય છે.

૩૪ અકીદહ-કોઈનું નામ લખને કાફિર કહેવું અથવા લાનત કરવી મોટો ગુનોહ છે:-હા, એમ કહી શકે છે કે “ઝાલીમો ઉપર લાનત” “જુદાઓ ઉપર લાનત” પણ જેઓનું નામ લખને અલ્લાહે અને રસુલે લાનત કરી છે અથવા તેઓના કાફિર થવાની ખબર આપી છે તેઓને કાફિર મલકન કહેવું ગુનોહ નથી.

૩૫ અકીદહ-જ્યારે માણસ મરે છે તો જે દાટવામાં આવે તો દાટવા પછી અને જે દાટવામાં નહિ આવે તો જે દાલમાં હોય તેની પાસે બે ફિરસ્તા જેઓનું નામ મુનકર અને નકીર છે તેઓ આવીને પુછે છે કે તારો પરવરદિગાર કોણ છે? તારું દીન કયું છે? હઝરત મોહમ્મદ રસુલુલ્લાહ (સલ) માટે પુછે છે આ કોણ ^૨ છે? એ મરેલો માણસ ધમાનદાર હશે તો ફીક ફીક જવાબ આપે છે, ફરી તેને માટે સર્વ તરેહનું સુખ ચહેન છે. જન્નત તરફ ખારી ખોલે છે જેમાંથી ઠંડી ઠંડી હવા અને ખુશમો આવતી રહે છે. અને મઝામાં પડીને સુઈ રહે છે. અને જે મુહુદું બેમઝાન હશે તો સઘળી વાતેમાં આજ કહેશે કે મને કશી ખબર નથી, ફરી તેના ઉપર ઘણી સખતી અને અઝાબ ક્રિયામત સુધી થતો રહે છે. અને કેટલાકોને અલ્લાહ તઆલા આ પરીક્ષાથી મારી બખશે છે. “પણ આ સઘળી વાતે મુરદાને જણાય છે અમે લોક જોતા નથી.” જુઓ, જેવી રીતે મુતેલો માણસ રવખામાં સઘળું જુએ છે અને જગતો માણસ તેની પાસે અજાણમાં ખેરી રહે છે.

૩૬ અકીદહ-મરવા પછી દરરોજ સવાર સાંજ મુરદાનું જે દોકાણું હોય છે તે દેખાડવામાં આવે છે. જન્નતીને જન્નત દેખાડીને ખુશખબરી આપે છે, અને દોઝખીને દોઝખ દેખાડીને વધુ અફસોસમાં નાંખે છે.

૩૭ અકીદહ-મરેલા માટે દોઆ કરવાથી, કંઈ ખેર ખેરાત કરી બખશવાથી તેનો સલામ પહેંચે છે અને તેથી તેને ઘણો ફાયદો થાય છે.

૩૮ અકીદહ-અલ્લાહે અને રસુલે ક્રિયામતની જેટલી નીશાનીઓ બતાવી છે તે સમજી જરૂર થનારી છે. ધમામ મહદી (અલે) જરૂર પધારવાના અને ઘણા ઇન્સારી સાથે બાલ્શાહી કરશે. કાણો દજ્જલ ^૩ નિકળશે અને દુન્યામાં ઘણો ફસાદ મચાવશે તેને મારી નાંખવા માટે હઝરત ઇસા (અલે) આસમાનથી ઉતરશે, અને તેને મારી નાંખશે. યાજુજ માજુજ ઘણા જબરજસ્ત લોક છે. તેઓ જમીન ઉપર પથરાઇ જશે અને ઘણું તોફાન મચાવશે. ફરી ખુદાના કહરથી હલાક થશે. એક “વિચિત્ર જનવર જમીનમાંથી નીકળશે. અને માણસોથી વાતો કરશે.

૧ એટલે એમ સમજાવે છે કે આખિરતમાં મારી કહી બક્ષીસ થવાની નથી.

૨ આ કોણના સવાલ ઉપર બોલમાના બે મત છે પ્રથમ આ કે રસુલુલ્લાહ (સલ)ની સૂરત દેખાડી પુછવામાં આવે છે અથવા તો આપની હાલત બતાવી પુછવામાં આવે છે. અને સર્વથી મજબુત કહે આ છે કે આપની રોહરતને લઈ મુરદાનું મજલ આપોઆપ આપનાજ તરફ પહેંચે છે,

૩ દજ્જલ યાહુદીઓમાં એક માણસ થશે.

પાશ્ચિમ તરફથી સર્વ નીકળશે. કુરઆન મજીદ ઉઠી જશે, અને થાડા દિવસમાં સધળા યુસલમાનો મરી જશે, અને સધળી દુન્યા કાફિરોથી ભરાઈ જશે. અને એ સિવાય બીજી ઘણી વાતો થશે.

૪૮ અકીદહ-જયારે સધળી નિશાનીઓ પુરી થશે તો ક્રિયામતની તૈયારી થશે હઝરત ઇસિરીહ (અલે.) અલ્લાહના હુકમથી સુર ટુંકશે, જે શીંગડા જેવી ઘણી મોટી વસ્તુ છે, આ સુર ટુંકવાથી સધળી જમીન આસમાન ફાટીને તુકડે તુકડા થશે. સધળી મખસુક મરી જશે. અને જેઓ મરેલા છે તેઓનો આત્મા બેહેશ્તી થશે પણ જેઓનું બચવું અલ્લાહની નિગાહમાં હશે તેઓ પોતાની હાલત ઉપર રહેશે.

૪૯ અકીદહ-ફરી જયારે અલ્લાહ તઆલાને મંજુર હશે કે સધળું જહાન ફરી પેદા થાય તો બીજી વાર ફરી સૂર ફુંકાશે, આથી સધળું જહાન ફરી પેદા થશે. મરેલાં જીવતા થશે. અને ક્રિયામતના મેદાનમાં સર્વ એકઠા થશે. અને ત્યાંના દુઃખથી ગભરાઇને સર્વ, પેગમ્બરો પસે શક્રાત કરાવવા જશે આખર અમારા પેગમ્બર સાહેબ (સલ) સિફારશ કરશે. “કાંટા (તરાજુ) ઉઘો કરવામાં આવશે. ભલા ખુરાં કામે તેમાં તોલવામાં આવશે. અને તેનો હિસાબ થશે.” કેટલાક વગર હિસાબે જનતમાં જશે, સારા લોકોનું અમલનામું જમણા હાથમાં અને ખુરા લોકોનું ઝાખા હાથમાં અપાશે. પેગમ્બર સાહેબ (સલ) પોતાની ઉમ્મતને “હોઝે કૈસરનું” પાણી પાશે” જે દુધથી ઘણું કઠ્ઠું છે અને મધથી ઘણું મીઠું છે. “પુલ સરાત ઉપર ચાલવું પડશે.” જેઓ નેક છે તેઓ તેથી પાર થઇ જનતમાં પુગવાના અને જેઓ ખુરા છે તેઓ તે ઉપરથી દોઝખમાં પડશે.

૫૦ અકીદહ-જહાનમ (દોઝખ) ઉત્પન્ન થઇ ચુકી છે તેમાં સાપ, વિંધુ અને તરેહ તરેહનો અઝામ છે. દોઝખીઓમાંથી જેમાં રજ સરખું પણ ઇમાન હશે તો તે પોતાની કરણીની સજા ભોગવી, પેગમ્બરો તથા યુઝફોની શક્રાતથી નીકળી જનતમાં જશે, ફરી તે ગમે તેવો ગુન્હેગાર હશે. “પણ જે કાફિર અને મુશરિક છે તે તેમાં હમેશા રહેશે, અને તેઓને ભોત પણ આવશે નહીં.”

૫૧ અકીદહ-જનત પણ ઉત્પન્ન થઇ ચુકી છે અને તેમાં તરેહ તરેહના આરામ અને નેઅમતો છે. જનતવાળાઓને કોઈ તરેહનો ડર કે ગમ થશે નહીં, અને તેઓ તેમાં હમેશ રહેશે. નતો તેઓ ત્યાંથી નીકળશે અને ન ત્યાં મરશે.

૫૨ અકીદહ-નાના ગુનાહ ઉપર શિક્ષા કરવાનો અથવા ગુનાહને પોતાની મહેરબાનીથી માફ કરી તદ્દન અઝામ નહીં કરવાનો અલ્લાહ તઆલાને અપ્પત્યાર છે (તે ચાહે તેમ કરે)

૫૩ અકીદહ-શિક્ષે અને કુદરનો ગુનોહ, અલ્લાહ તઆલા કદી કોઈને માફ કરતો નથી. અને એ સિવાય બીજા ગુનાહ જેને ચાહશે પોતાની મહેરબાનીથી માફ કરશે.

૫૪ અકીદહ-અલ્લાહે તથા રસુલે જેઓનું નામ લખને જનતી થવું બતાવ્યું તેઓ સિવાય બીજા કોઈ માટે ખાતરી પૂર્વક જનતી થવાનું કહી શકના નથી. “હા, સારી નિશાનીઓ બોધને સારો ગુમાન રાખવો અને તેની રહમતની આશા રાખવી અગત્યની છે.”

૫૫ અકીદહ-જનતમાં સર્વથા મોટી નેઅમત અલ્લાહ તઆલાનો દીવાર છે, જે જનતવાળાઓને નસીબ થશે. તેની લેહજત આગળ સધળી નેઅમતો નજીવી લાગશે.

૪૭ અકીદહ—દુન્યામાં જગતાં આ આખોથી અસ્લાહ તઆલાને કોઇએ જોયો નથી અને કોઈ જોઈ શકતું પણ નથી.

૪૮ અકીદહ—આખી ઉમર કોઈ કેવોએ સારો કે ખરાબ હોય પણ જેવી હાલતમાં ખાતેમા (મરતાં છેલ્લા વખત) થાય છે તેને અનુસરીને તેનો સારો કે ખુરો બદલો મળે છે.

૪૯ અકીદહ—આદમી આખી ઉમરમાં કદી પણ તોખાહ કરે અથવા મુસલમાન થાય તે અસ્લાહને ત્યાં મક્કુલ છે. હા, મરતી વેળા જ્યારે સડકે-દમ ચાલે (ધાસ તુટે) અને અઝામના ફિરસ્તા નગરે પડે તે વેળા તોખાહ x કે ઈમાન કપુત થતા નથી.

ફેસલ.

એ પછી મુનાસિખ જાણાય છે કે કેટલાક ખુરા અકીદા અને ખુરી રસમોને તથા કેટલાક મોટા મોટા ગુનાહોને જે ઘણા થતા રહે છે અને જેથી ઈમાનમાં નુકસાની આવે છે તેને બચાવ કરવામાં આવે કે જેથી લોકો તેનાથી બચતા રહે. એમાંના કેટલાક તો તદ્દન કુદર શિક્ક છે, તો કેટલાક કુદર શિક્કને લગભગ છે, અને કેટલાક બિદઅત તથા ગુમરાહી છે અને કેટલાક માત્ર ગુનાહજ છે. મતલબ કે સર્વથી બચવાની જરૂર છે, ફરી જ્યારે આ બચાવ સમાપ્ત થશે તો તે પછી ગુનાહોથી જે દુન્યાનું નુકસાન અને બાંહેશ્તીથી જે દુન્યાનો લાભ થાય છે તેનું થોડુંક વણન કરવામાં આવશે. કારણકે દુન્યાના નફા નુકસાનનો લોક ઘણો ખિયાલ કરે છે. કદાપી આજ ખિયાલથી નેક કામની તૈયારી અને ગુનાહોથી પરહેઝ થાય.

કુદર અને શિક્કની વાતોનું * વર્ણન.

કુદરને પસંદ કરવું, કુદરની વાતોને સારી જાણવી, કોઈ બીજાથી કુદરની વાત કરાવવી કોઈ કારણ પાતાના ઈમાન વિષે પસતાવો કરવો કે જે મુસલમાન નહીં હોતો તો ફક્તાણી વરતુ મળી જતો. અસ્લાહ વગેરે કોઈના મરવા ઉપર ગમ્મમાં આવી રીતે વાતો કહેવી કે ખુદાને બસ એવેજ મારવાનું સજ્યું, આખી જગતમાં મારવાને માટે બસ આજ હોતો, ખુદાને એવું કરવું જોઈતું ન હતું. એવા સુલમ કોઈ કરતો નથી જેવું તે કયું.—અસ્લાહના તથા રસમના કોઈ હુકમને ખુરો જાણવો, તેમાં એમ કાઢવી, કોઈ નખી અથવા ફિરસ્તાની હલકાંબ કરવી. તેઓમાં એમ માઢવી. કોઈ જીબના કે ગુજરી ગયલા ખુજરગ અથવા પીરને સાથે આ અકીદો રાખવો કે અમારા દરેક હાલની એમને દરેક વખત જરૂર ખબર રહે છે. જોષિ, પંડિત અથવા જે ઉપર (જીન) હુત ચઢ્યો હોય તેનાથી જેમની ખબર પૂછવી, અથવા ફાલ ખોલાવવી ફરી તેને સાચી જાણવી, કોઈ ખુજરગના કલામથી ફાલ જોઈને તેને ખાત્રીપુર્વક સમજવું, કોઈને આથેથી પુકારવું અને એમ સમજવું કે તેમને ખબર થઈ ગઈ. કોઈને નફા નુકસાનનો સુખતાર સમજવો. કોઈથી મુરાહો માંગવી, રોઝી, ઓલાહ માંગવી. કોઈના નામનો રોઝો રાખવો. કોઈને સિજદો કરવો. કોઈના નામનું જનાવર છોડવું, અથવા ચઢાવો ચઢાવવો. કોઈના નામની

x તોખાહથી મતલબ કુદર અને શિક્ક સિવાય બીજા ગુનાહોથી તોખાહ કરવું. અને ઈમાનથી મતલબ કુદરથી તોખાહ કરીને મુસલમાન થઈ જવું.

● એટલે તે વાતોનું વર્ણન છે જેને કુદર અને શિક્કની સાથે એક જાતનો ખાસ સંબંધ છે. પછી તે એટલા માટે કે એ વાતો કુદર અને શિક્કનું એક સખબ છે. અથવા એટલા માટે કે તે રસમો કાફિર અને મુશરિકોની ધડેલી છે. અથવા એટલા માટે કે શિક્કનો વહેમ તેમાં ઉત્પન્ન થાય છે. અથવા એટલા માટે કે તે વાતો કુદરને શિક્ક મુઘી પહોંચાડનાર છે.

માનતા લેવી. કોઇની કમર કે ધરતો તવાફ ૧ કરવો ખુદાના હુકમનાં મુખ્યમુલામાં કોઇ બીજીની વાત અથવા રસમને શ્રેષ્ઠતા આપવી કોઇની સામે ઝુંકવું. અથવા તસવીર (મૂર્તિ) ની માફક ઉભું રહેવું ૨ તોપ પર બકરો ચઢાવવો. કોઇના નામ ઉપર મનવર ઝુમક કરવું. જીવ જીવ પરી વગેરેના નીકળવા માટે તેઓની બેર આપવી. બચ્ચાના જીવવા માટે બકરો વગેરે ઝુમક કરવો. તેની નારને પૂજવી. કોઇની દુહાઈ આપવી. કાયા શરીરની બરાબરકાઈ જગ્યાની તાઝીમ તથા અદમ કરવો. કોઇના નામ પર બાળકનાં નાક કાન છેલ્લાં, વાળી અને ખુલ્લા પેહેરાવવી. કોઇના નામનો બાળુ પર પૈસો બાંધવો, અથવા ગળામાં નાંકું નાંખવું, સેહેરો બાંધવો, ચોટલી રાખવી, બહી પેહેરાવવી. ફકાર બનાવવો. અલીબખ્શ, હુસેનબખ્શ, અમદુનબખ્શ વગેરે નામ રાખવાં. કોઇ ખુઝરગનાં નામનું જનવર ઠેરવી તેનો અદમ કરવો. જહાનના કારોબારને તારાઓની તાસીરથી સમજવો સારી નરસી તારીખ તથા દિવસને પૂછવાં. અપશુકન લેવો. કોઈ મહિના અથવા તારીખને મનહુસ જાણવી. કોઇ ખુઝરગનું નામ વજીહાની માફક જપવું. આવી રીતે કહેવું કે ખુદા અને રસૂલ ચાહશે તો ફલાણું મામ થશે. કોઇના નામની અથવા માથાની કસમ ખાતી તસવીર ૩ રાખવી વિશેષ કરી કોઇ ખુઝરગની તસવીર બરકત માટે રાખવી તથા તેની તાઝીમ કરવી.

બિદઅતો, બુરી રસમો, અને બુરી વાતોનું વર્ણન.

કમરો પર ધુમધામથી મેળો કરવો, દીવા બાળવા. સ્ત્રીઓનું ત્યાં જવું, ચાદરો નાખવી; પાકી કમર બાંધવી. ખુઝરગને ખુશ કરવા માટે કમરોની હાથી વધુ તાજીમ કરવી (માન આપવું) તાજીયા અથવા કમરને ચુમવું ચાટવું, માટી લાગડવી, તવાફ અને સિંઘો કરવો કમરો તરફ નમાઝ પઢવી, મીઠાઈ હાથે ગુલગુલાં વગેરે ચઢાવવા. તાજીયા અથમ વગેરે રાખવા તે પર હાથવો મલીહો ચઢાવવો, અથવા તેને સલામ કરવી. કોઇ વસ્તુને આબુતી સમજવી (કે તેને કોઈ હાથ લગાડી શકે નહીં) મોદરમના મહિનામાં પાન નહીં ખાવું, મેંધી મિસ્સી નહીં લગાડવી. મરદની પાસે નહીં રહેવું. લાલ કપડું નહિં પહેરવું. બીબીની સહનક ૪ પુરપોને ખાવા નહીં દેવી. ત્રીજી ચાલીસમું વગેરેને જરૂરી જેવું સમજવું, ૫ જરૂરત છતાં સ્ત્રીના બીજા નિકાહને એમ સમજવો. ૬ નિકાહ ખતના મિસ્મિલાહ વગેરેમાં શરિત નહિ હોય છતાં સધળી ખાનદાની રસમો કરવી, વિશેષ કરી કરજ ઉંધાર કરીને નાચ રંગ કરવા. હોલી દીવાળીની

૧ તવાફ કોઇ સ્ત્રીની ચારેગમ ચક્રર મારવાને કહે છે.

૨ એટલે ધણી અદમની સાથે એવી રીતે ચુપ ઉઠે રહે કે હાથે ચાલે નહીં તેમ આમ તેમ બેઠે પછી નહીં એવો અદમ કરવો મના છે. હા; મામુલી રીતે ખુઝરગની તાઝીમને માટે ઉભા થઈ અને તેમના બેસવા પછી બેસી જઈ એ દુરસ્ત છે.

૩ તસવીરથી મતલબ જીવ રાખનારની માટી છબી છે.

૪ મૂળ સહનકની રસમજ શરીરતથી મના છે ચોરતો માટે તેમ મરદો માટે પણ.

૫ ત્રીજી, ચાલીસમું વગેરે જરૂર વગરનું સમજને પણ કરવું બંધ નથી. લોકો એને જરૂરી સમજ કરે છે એટલા માટે જરૂરીના શબ્દ લખ્યો છે.

૬ વગર જરૂરતે પણ બેવાર ચોરતના નિકાહને એબવાળ સમજવું ખરું છે.

રસમો કરવી. સલામતી જગ્યાએ બંદગી વગેરે કરવી. ^૧ અથવા માત્ર માથા ઉપર હાથ મુકાને મુકવું. દીપર, જેઠ, ધુધ બાઈ, ખાલા બાઈને સામે બેઠડક આવવું. અથવા બીજા કોઈ નામહેરમની સામે આવવું. નદીથી બેડું ગાતાં વગાડનાં લાવવું. રાગ વાળું સાંભળવું, ^૨ ટુંભણીઓ વગેરે નચાવવી અને જોવી, અને તે પર ખુશ થઈને તેઓને ધનઆમ આપવું. (નસખ) કુટુંબ ઉપર કપર કરવો, અથવા કોઈ ખુઝરગની સગાઈમાં કે તેમની સુરીદીમાં થવાને મુકિતને માટે પૂરતું સમજવું. કોઈના નસખમાં કંઈ ખામી હોય તે પર તાન કરવો. ધંધાને લલકો જાણવો. હદથી વધીને કોઈની તારીફ કરવી. શાદી વિવાહમાં નકામો ખર્ચ તથા બેહુદી વાતો કરવી. હિન્દુઓની રસમો કરવી. નવશાહને શરીરત વિરહ કપડાં પહેરાવવાં, કંગડું સેહરો બાંધવો, મેદી લગાડવી, આતશબાજી ગોલા વગેરેની સામગરી કરવી. નકામી અરાએશ કરવી ઘરમાં ઓરતોની સામે નવશાને બોલાવવો અને તેની આગળ આવવું. તાકી ઝાંખાને તેને જોવું રીયામણી સમજદાર સાદી વગેરેનું સમે આવવું. તેનાથી હરી દિલગી કરવી ચોથી રમવું. જે જગ્યા દુશો દુસલન સૂતાં હોય તેઓની આસપાસ બેગાં થઈ વાતો સાંભળવી. તાકું ઝાંખવું, જે કંઈ વાત જણાય તો તે બીજાઓને કહેવી, મંત્ર બેસાડવી, અને એવી શરમ કરવી કે જેથી નમાઝો કબ્લ થઈ જાય, શેખીને લીધે મોહર વધારે ઠેરવવી. ગમીમાં પકારીને રડવું મોં સીનો પીટવો, વખાણ કરીને રડવું. વપરાએલા ઘડા તોડવા, જે જે કપડાં તેના બદનથી લાગ્યા હોય સઘળાઓને ધોવાડાવવા. વર્ષ દિવસ સૂધી અથવા કંઈ વધારે ઓછી મુદત ઘરમાં અચાર નહીં બનાવવા, એ મુદતમાં કંઈ ખુશીની તકરીબ (શાદી વિવાહ) નહીં કરવા. ખાસ ખાસ તારીખોમાં ફરી ગમને તાઝો કરવો હદથી વધારે ઝીનત સણુગારમાં લાગવું. સાદી વજેહ (તરેહ)ને એમદાર જાણવી. મકાનમાં તસવીરો લટકાવવી. ખાસદાન, અતરદાન, સુરમાદાની, સુરમાની સળી વગેરે સોના ચાંદીની વાપરવી. ધણુંજ ખારીક કપડું પહેરવું. અથવા અવાજ કરતું ધરેણું પહેરવું, ધાધરો પહેરવો. પુરોના જલસામાં જવું. ખાસ કરી તાજીયા જોવા અને મેલાઓમાં જવું, પુરોનાની તરેહ અખત્યાર કરવી, બદનમાં છુંદણા પડાવવા. ખુદાઈ રાત કરવી. જાદુ ટોણું કરવા, માત્ર સણુગારને લીધે દિવાર ઉપર કપડું ચઢાવવું, અથવા છતમાં ચંની બાંધવી. સફર જતાં અથવા પાછાં ફરતાં ગેર મહેરમને ગયે લાગવું, અથવા લગાડવું. જીવવાને માટે છોકરાના કાન નાક કોચાવવા. છોકરાને વાળી કે ખુલાક પહેરાવવી. રેશમી અથવા કોસંબી કે ઝાફરાની રંગતું રંગેલું કપડું અથવા હાસડી ધુધર કે કોઈ બીજું ધરેણું પહેરાવવું. ઓછું રડવા માટે બાળકને અરીણુ ખવરાવવું. કોઈ બીમારીમાં વાધતું દુધ કે તેનું માંસ ખવરાવવું (ગધેડીનું દુધ પીવાડાવવું) એવી તરેહની ઘણી વાતો છે. માત્ર નમુનાની તોર પર આટલું બયાન થયું છે.

૧ કેમકે સલામતી જગ્યા બંદગી કહેવું હિન્દુઓની રસમ છે એટલા માટે મના છે અને આદાબમાં નેચરીઓની મુસાબેહત તથા સુન્નત તરીકાને જોડવું છે એટલા માટે બિદઅત છે.

૨ એના દુરસ્ત નહીં થવાનું એક કારણ એ છે કે આ રસમ હિન્દુઓની છે અને કુફરાનો રસમો તથા તેમનાં તરીકાની મનાઈ નસથી આવેલી છે, ફરી તેને શાદીની જરૂરમાંથી સમજ લેવામાં આવી છે, અને એ શરીરતમાં વધારો કરવો છે,

કેટલાક મોટા મોટા ગુનાહ જેથી મોટું પાપ થાય છે અને તેના વિષે ઘણી સખતાઈ દરશાવાઈ છે.

પ્રુદાનો શરીક કરવો. નાહક ખુન કરવું. જે સ્ત્રીઓની ઓઝાદ થતી નથી તેઓ કોઈની સુવાચડમાં એવું કંઈ ટોણું કરે છે કે એનું બચ્ચું મરે અને અમારી ઓઝાદ થાય એ પ્રયત્ન આ ખુનમાં દાખલ છે. મામાપને દુઃખ આપવું, વ્યભિચાર કરવો, યતીમોનો માલ ખાવો; જેમ કે ઘણીખરી ઓરતો ખાવિન્દના સધળા માલ અને મિલકત ઉપર કબજો કરી નાના બચ્ચાઓનો ભાગ ઉઝાવે છે. છોકરીઓનો વારસો નહીં આપવો. કોઈ સ્ત્રીને જરા સરખા શક ઉપરથી જિનાનું તોહમત મુકવું. * જુલમ કરવો, પીઠ પાછળ કોઈની નિંદા કરવી, અલ્લાહની રહમતથી નાઉમેદ થવું વાયદોકરીને પૂરો નહીં કરવો. અમાનતમાં ખિયાનત કરવી અલ્લાહનું કોઈ દરજ્જે જેમકે નમાઝ, રોઝો, હજ્જ ઝકાત છોડવી. કુરઆન શરીફ પઢીને બૂલાવી દેવું. જુદું બોલવું, વિશેષ કરી જુદી કસમ ખાવી. અલ્લાહ સિવાય ખીજા કોઈની કસમ ખાવી અથવા આવી કસમ ખાવી કે મરતીવેળા કલેમો નસીય નહીં થાય. ઇમાન ઉપર ખાતેમો નહીં થાય. અલ્લાહ સિવાય કોઈ ખીજાને સિજદો કરવો, વગર કબજે નગાઝ કળ કરવી. કોઈ મુસલમાનને કાફિર અથવા બેઇમાન અથવા પ્રુદાની માર, પ્રુદાની ફિટકાર, પ્રુદાનો દુશમન વગેરે કહેવું કોઈની નિંદા સાંભળવી. ચોરી કરવી. વ્યાજ ખાવું. અનાજની મોંઘવારીથી ખુશ થવું. બાવ કરીને પાછળથી ઝખરદસ્તીથી ઓઝાડું આપવું. ગેરમહરમતી પાસે એકાંતમાં બેસવું. જુદા રમવો કેટલીક સ્ત્રીઓ અને છોકરીઓ ગિફ્ટ વગેરે કાઢીને અથવા કોઈ ખીજા રમત રમે છે આ પ્રયત્ન જુવા છે. કાફિરોની રીત રસમ પસંદ કરવો. ખાણને ખુરું કહેવું. નાચ જોવો. રાગ વાજુ સાંભળવો. શકિત હોવા છતાં નસોહત નહીં કરવી. કોઈની મસ્જીદ મગક કરીને બેઇઝઝત તથા શરમિન્દા કરવું. કોઈની એબ દુંદવી.

ગુનાહોથી દુન્યાની કેટલીક નુકસાનીનું વર્ણન.

ઇલમથી બેનસીય રહેવું. રોજી ઓછી થવી અલ્લાહની યાદથી વહશત થવી (દીલ નહીં ભાગવું) માણસોથી વહશત થવી (ડર ઉત્પન્ન થવો) વિશેષ કરી નેક આદમીઓથી ઘણાખરા કમોમાં મુશ્કેલી પડવી. દિલમાં સદાઇ નહીં રહેવી. દિલમાં અને કેટલીક વાર સધળા બદનમાં કમજોરી આવવી. બદગીથી મરડમ રહેવું. ઉમર ઘટવી. તોપહની તોપીક નહીં થવી. કેટલાક દિવસ પછી ગુનાહની ખુરાઇ દિલમાંથી જતી રહેવી. અલ્લાહની આગળ હલ્લા પડવું. ખીજા મખલુકને તેણેથી નુકસાન પહોંચવું અને એ કારણથી તેના ઉપર લાનત કરવી. અકલમાં નુકસાની આવવી રસુલુલ્લાહ (સલ.) નરફથી તેના ઉપર લાનત કરવી. ફિરસ્તાની દોઆથી અભાગ્ય રહેવું. પેલાવાર (આમદની) માં કમી થવી. શરમ અને ગેરત જતી રહેવી અલ્લાહ તઆલાની મોટાઇ તેના દિલથી નીકળી જવી. નેઅમતો છીણવાઇ જવી. બલાઓનો જથ્થો આવવો. તેના ઉપર શૈતાનનું સુપરર થવું. દિલ ધમરાટમાં રહેવું. મરતી વેળા મોંથી કલેમો નહીં નીકળવો. પ્રુદાની રહમતથી નિરાશ થવું અને એ કારણને લીધે વગર તોઆએ મરવું.

* જ્યાં લગી જિના ઉપર શરીઅતની દલીલ લાગુ નહિ પડે ત્યાં લગી કોઈને વ્યભિચારી સમજે નહીં અને જ્યારે એના વિષે જરૂર જણાય તો દીનદાર આલેમોથી મસઅલો પુછી લે.

ઈમાદત કરવાથી કેટલાક દુન્યાના ફાયદાઓનું વર્ણન.

રાજી વધવી. તરેહ તરેહની બરકત થવી તકલીફ તથા પરેશાની દુર થવી. ગરબ સરવામાં સહેલાઈ થવી. વરસાદ વરસવો દરેક તરેહની ખસા ટલવી. અસ્લાહનું મહેરબાન તથા મહદગાર રહેવું. ફિરસ્તાઓને હુકમ થવો કે એઓનું દિલ મજબુત રાખે, સાચી ઇઝત તથા આગર મળવી. મરનયા ઉંચા થવા. સર્વના દિલોમાં તેની મોહબ્બત થવી. તેને માટે કુરઆનનું શકાઅત કરનાર થવું માલનું નુકશાન થાય તો તેથી સારો બદલો મળવો દિન પરદિન નેઅમતમાં વૃદ્ધિ થવી માલ વધવો. દિલમાં રાહત તથા તસલી રહેવી. આઈન્દા નસલમાં આ નફો પહોંચવો. જીવતામાં ગૈબી ખશારતો મળવી. મરતી વેળા ફિરસ્તાઓનું ખુશખબર સંભળાવવું, મુઆરક્યાદી આપવી ઉમર વધવી. દરિદ્ર તથા બૂખમરા (ફાક) થી બચવું. થોડી વસ્તુમાં ઘણી બરકત થવી. અસ્લાહનો સુરસો જતો રહેવા.

કેટલીક અગત્યની સંકેત (ઈસતેલાહોનું વર્ણન.)

નથી આ તાઅના મસઅલા વગેરેના સમજવામાં મદ મળશે અને ઘણી સહેલાઈ તથા સવલ પડશે.

જાણવું જોઈએ કે અંદાઓના કામોને લગતા જે કાયદા (અલકામ) છે તે સધળાની આદ તરેહ છે. (૧) ફરજ (૨) વાજેબ (૩) સુન્નત (૪) મુસ્તહબ (૫) હરામ (૬) મકરૂહે તહરીમી (૭) મકરૂહે તનઝીહી અને (૮) મોખાહ.

(૧) ફરજ તે છે જે આતરી પુરૂંક દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય, અને એને વગર ઉજરે છોડનાર ફાસિક તથા અગ્નિને પાત્ર થાય છે અને જે એનો નકાર કરે તે કાફિર છે. ફરી એ બે પ્રકારના છે. એક ફરજે એન ખીતુ ફરજે કિફાયા ફરજે એન તે છે જેનું કરવું દરેક ઉપર અગત્યનું છે અને જે કોઈ વગર કારણે એને છોડશે તે અગ્નિને માત્ર અને ફાસિક થશે દાખલા તરીકે જેમ પાંચ વખતની નમાઝ જુમઆની નમાઝ વગેરે. ફરજે કિફાયા તે છે જેનું કરવું દરેક ઉપર અગત્યનું નથી પણ કોઈ એકના અદા કરવાથી અદા થઈ જશે પણ જે કોઈ પણ અદા નહીં કરશે તો સર્વ ગુનેહગાર થશે. જેમકે જનાઝાની નમાઝ વગેરે (શામી જી. ૧ લી.)

(૨) વાજેબ તે છે જે ઝન્ની (કલ્પિત) દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય એને વગર ઉજરે છોડનાર ફાસિક તથા અગ્નિને પાત્ર છે પણ તે એવી શરતે કે વગર કોઈ તાવીલે અને શુબહ પડે છેડે (અને જે કોઈ શુબહથી કે તાવીલથી છોડે તો તે ફાસિક કે અગ્નિને પાત્ર નથી) અને જે એનો નકાર કરે તે પણ ફાસિક છે પણ કાફિર નથી. (શામી. જી. ૧ લી.)

(૩) સુન્નત તે કામ છે કે જેને નખીએ (સલ) અથવા સહાબાએ કરામે (રદી) કયું હોય અને એની બે તરેહ છે, સુન્નતે મોઅકકફા અને સુન્નતે ગેરમોઅકકફા. સુન્નતે મોઅકકફા તે છે જેને નખીએ (સલ) અથવા સહાબાઓએ (રદી) હમેશ કયું હોય અને કોઈ ઉજર વગર કદી છોડ્યું નહીં હોય પણ છોડનારને કોઈ તરેહની ઝણકી કે તમીહ કરી ન હોય, અમલ કરવામાં એનો કાયદો વાજેબનો છે એટલે વગર ઉજરે છોડનાર અને તે છોડવાની અદત કરનાર ફાસિક તથા ગુનેહગાર છે. અને નખી (સલ) ની શકાઅતથી * અમાઓ રહેશે. હા, જે કદી

કે અને શકાઅતથી તે આમ શકાઅત નથી જે મ્હોટા ગુનેહગારો માટે સામાન્ય રીતે કરવામાં આવશે, બલકે તે શકાઅત મુરાદ છે જે સુન્નતની તાબેદારી કરનારાઓ માટે કરવામાં આવશે.

કદાચ છોડે તો કંઈ હોય નથી પણ વાળેખના છોડવામાં એના છોડવા કરતાં વધુ ગુનેહ છે. (વાળેખને કદીએ છોડે નહીં) (સુનંતે ગેરમોઝકકદહ તે છે જેને નખી સાહેબે (સહ.) અથવા સહાયાઓએ (રદી) ક્યું હોય અને વગર કોઈ ઉગરે કદી છોડ્યું પણ હોય એનો કરનાર સવાખને પાત્ર છે અને છોડનાર અજાખને પાત્ર નથી. અને એને સુનંતે જાએદહ તથા સુનંતે આદીયા પણ કહેછે. (શામી જી. ૧ પૃષ્ઠ ૧૦૬)

[૪] મુસતહલ્લ તે છે જેને નખીએ (સહ.) અથવા સહાયાઓએ (રદી) ક્યું હોય પણ હંમેશ તથા ધણી વખત નહીં, પણ કદી કદી ક્યું હોય એનો કરનાર સવાખનો હકદાર છે અને નહીં કરનાર ઉપર કોઈ તરેહનો ગુનેહ નથી. અને એને ફાહાઓની સંકેતમાં નફલ, મનદૂખ, અને તતવોઅ પણ કહે છે. (શામી જી. ૧ પૃષ્ઠ ૧૦૬)

[૫] હુરામ તે છે જે ખાત્રી પુર્વક દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય એનો નકાર કરનાર કાફિર અને વગર ઉગરે કરનાર કાતિક તથા અજાખને લાયક છે. (શામી જી. ૧લી પૃષ્ઠ ૯૭)

[૬] મકરૂહે તહુરીમી તે છે જે ઝન્ની [ગુમાની] દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય, તેનો નકાર કરનાર વાળેખના નકાર કરનારની જેમ ફાસિક છે, અને એને વગર ઉગરે કરનાર ગુનેહગાર તથા અજાખને લાયક છે. [દુરે મુખતાર તથા શામી જી. ૫ પૃ. ૩૩૦]

[૭] મકરૂહે તનઝીહી તે છે જેને નહીં કરવામાં સવાખ થાય છે પણ કરવામાં અજાખ થશે નહીં. [શામી જી. ૫ પૃ. ૩૨૬]

[૮] મોખાહ તે છે જેના કરવામાં સવાખ છે, અને નહીં કરવામાં અજાખ નથી. [શામી જી. ૫]

વોઝુનું વર્ણન

વોઝુ કરનારને જોઇએ કે x વોઝુ કરતી વેળા કિયલાની તરફ મોં કરીને કોઈ ઉગ્રી જગ્યા ઉપર બેસે કે જેથી છાંટા ઉડી ઉપર પડે નહીં, અને વોઝુ શરૂ કરતી વેળા બિસ્મલ્લાહ કહે. અને સર્વથી પહેલાં ત્રણવાર પોહોંચા સુધી હાથ ધ્રુવે ફરી ત્રણવાર કોગજો કરે અને દાતણુ કરે. જે દાતણુ નહીં હોય તો કોઈ જગા કપડાથી અથવા માત્ર આંગળીથી પોતાના દાંત સાફ કરે, કે સધળો મેલ જતો રહે. અને જે રોઝદાર નહીં હોય તો ગરગરો કરીને સારી રીતે મોંમાં પાણી પોહોંચાવે અને જે રોઝદાર હોય તો ગરગરો કરે નહીં, કદાપી ગળામાં પાણી ચાલ્યું જાય. ફરી ત્રણવાર નાકમાં પાણી નાખે. અને ડાબા હાથથી નાક સાફ કરે પણ જેનો રોઝો હોય તે જોડે આધે નાકમાં નરમ નરમ માંસ છે તેથી ઉપર પાણી લઈ જાય નહીં. ફરી ત્રણ વાર મોં ધ્રુવે માથાના વાળથી તે હડપચીને નીચે સુધી અને આ કાનની ભોથી પેલા કાનની ભો સુધી સધળી જગ્યા પાણી વહે. અને ભવાંની નીચે પણ પાણી પોહોંચી જાય, કે કોઈ જગ્યા સુકી રહે નહીં ફરી ત્રણવાર જમણા હાથ કોણી સુધ્ધાં ધ્રુવે. અને દરેક હાથની આંગળીઓને બીજા હાથની આંગળીઓમાં નાખીને ખિલાલ કરે અને વીડી છડ્યું ચુડી જે કંઈ હાથમાં પેહેરેલું હોય તેને હલાવે કે કેથે સડું રહે નહીં. ફરી એકવાર સધળા માથાનો મસહ કરે ફરી કાનનો મસહ કરે. અંદરની તરફ કલેમાની આંગળીથી અને કાનની ઉપરની તરફ અંગુઠાથી મસહ કરે. ફરી આંગળીઓની પીઠની તરફથી ગરદનો મસહ કરે, પણ ગળાનો મસહ કરે નહીં. આ બુરે તથા મનાઈ છે. કાનના મસહ માટે નવું પાણી લેવાની જરૂરત નથી, માથાના મસહથી જે બચેલું

x વોઝુ કરવા પહેલાં દિલમાં ઈશાદો કરે કે “નમાઝ માટે વોઝુ કરું છું” વગર નૈચતે વોઝુનો સવાખ મળશે નહીં. હા, વોઝુ થઈ જશે.

પાણી હાથમાં લાગેલું છે તેજ બસ છે, અને ત્રણવાર જમણા પગ ઘુટી સુધી ધ્રુવે ફરી ઝામે પગ ઘુટી સુધી ધ્રુવે. અને ડાબા હાથની ટચલી આંગળીથી પગની આંગળીઓનો ખિલાસ કરે: જમણા પગની ટચલીથી શરૂ કરે અને ડાબાની ટચલી ઉપર સમાપ્ત કરે. આ વોજુ કરવાનો તરીકો છે. એમાંની કેટલીક વસ્તુ એવી છે કે જે તેમાંથી એક પણ છુટી જશે અથવા કાંઈ કમી રહેશે તો વોજુ થતું નથી જેવી રીતે પ્રથમ વગર વોજુએ હતી હમણા પણ બેવોજુ રહેશે. એવી ચીજોને ફરજ કહે છે. અને કેટલીક વાતો એવી છે કે તેના છુટી જવાથી વોજુ તો થઇ જાય છે, પણ તેના કરવાથી સવાબ મળે છે, અને શરીરમાં તેના કરવાની તાકીદ પણ આવેલી છે. જે કાંઈ ધણીવાર છોડા કરશે તો ગુનોહ થશે. એવી ચીજોને સુન્નત કહે છે, અને કેટલીક વસ્તુ એવી છે કે કરવાથી સવાબ મળે છે અને નહીં કરવાથી કાંઈ ગુનો થતો નથી અને શરીરમાં તેના કરવાની તાકીદ પણ નથી; એવી વાતોને મુસ્તહબ કહે છે.

[૧] મસઅલો વોજુમાં માત્ર ચાર વસ્તુ ફરજ છે [૧] એકવાર સધળું મોં ધોવું [૨] એકએકવાર કાણી સુધીનાં બંને હાથ ધોવા [૩] એકવાર પા માથાનો મસહ કરવો [૪] એકએકવાર ઘુટી સુધીનાં બંને પગ ધોવા. ફરજ માત્ર આજ છે. એમાંથી જે એક ચીજ પણ રહી જશે અથવા કાંઈ જમ્યા વાળ બરાબર સૂકી રહેશે તો વોજુ થશે નહીં. [દુર્રે મુખ્તાર ૭. ૧ લી.]

[૨] મસઅલો પ્રથમ પોઢોચા સુધી બંને હાથ ધોવા, બિસ્મિલ્લાહ કહેવી. કાગળો કરવાં, નાકમાં પાણી લેવું, કાનણ કરવું, સધળા માથાનો મસહ કરવો, દરેક અંગે [અવ્યવ]ને ત્રણ ત્રણવાર ધોવા, કાનનો મસહ કરવો, હાથ પગની આંગળીઓનો ખિલાસ કરવો. આ સધળી વાતો સુન્નત છે, આ વગર બીજી જે વાતો છે તે સધળી મુસ્તહબ છે. [દુર્રે મુખ્તાર ૭. ૧લી]

[૩] મસઅલો જ્યારે આ ચાર અંગે બંને ધોવું ફરજ છે તે ધોવાય તો વોજુ થઈ જશે. વોજુ કરવાનો વિચાર હોય અથવા નહીં હોય જેમકે કાંઈ નલાતી વેળા સધળા બદન ઉપર પાણી રેડે અને વોજુ કરે નહીં અથવા હાજમાં પડી જાય અથવા વરસાદ વરસતામાં બહાર ઉભી રહે અને વોજુના આ અન્યવ ધોવાઈ જાય તો વોજુ થઇ જશે પણ વોજુનો સવાબ ઓછો મળશે. [હિદાય ૭. ૧ લી.]

[૪] મસઅલો જેવી રીતે અમે ઉપર બયાન કર્યું તે પ્રમાણેજ વોજુ કરવું. સુન્નત છે, પણ જે કાંઈ ઉલટું વોજુ કરે કે પ્રથમ પગ ધ્રુવે ફરી મસહ કરે ફરી બંને હાથ ધ્રુવે ફરી મોં ધ્રુવે અથવા બીજી રીતે ઉલટ પુલટ કરીને વોજુ કરે તો પણ વોજુ થઇ જાય છે પણ સુન્નત પ્રમાણે વોજુ થતું નથી અને ગુનોહ થવાનો ડર છે. [હિદાય ૭. ૧ લી.]

[૫] મસઅલો એવીજ રીતે જે ડાબો હાથ, ડાબો પગ પ્રથમ ધ્રુવે તો પણ વોજુ થઈ ગયું પણ મુસ્તહબની વિરૂધ્ધ છે. [હિદાય ૭. ૧ લી.]

[૬] મસઅલો એક અંગેને ધોઇને બીજા અંગેના ધોવામાં આટલી વાર લગાડે નહીં કે પ્રથમ અંગે સૂકાઇ જાય, એટલુંજ નહિ પણ તેના સૂકવા પહેલાં બીજા અંગેને ધોઇ નાખે. જે પહેલો અંગે સૂકાયો ફરી બીજા અંગે ધોયો છે તો એ વોજુ તો થઇ ગયું પણ આ વાત સુન્નતની વિરૂધ્ધ છે. [દુર્રે મુખ્તાર ૭. ૧ લી.]

[૭] મસઅલો દરેક અગ્રવને ધોતી વેળા આ પણ સુન્નત છે કે તે પર હાથ પણ ફેરવે કે જોથી કોઇ જગ્યા સફી રહે નહીં, ^૧ સર્વ જગ્યા પાણી પોહોંચે [ફરેં મુખ્તાર ૭. ૧ લી.]

[૮] મસઅલો વખત આવવાથી પહેલાં વોઝુ, નમાઝનો સામાન અને તયારી કરવી બહેતર અને મુસ્તહય છે [ફરેં મુખ્તાર ૭. ૧ લી.]

[૯] મસઅલો જ્યાં સુધી કાંઇ લાગ્યારી નહીં હોય પોને પોતાના હાથથી વોઝુ કરે કે.ઇ ખીનથી પાણી નખાવે નહીં. અને વોઝુ કરતાં દુન્યાની કોઇ વાતચીત ^૨ કરે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ દરેક અગ્રવને ધોતી વેળા ખિરિમલ્લાહ અને કહેમો પઢ્યા કરે, અને પાણી ગમે તેટલું મોટા પ્રમાણમાં કેમ નહીં હોય, જોઇએ દરીઆ કિનારે હોય, તો પણ જરૂરતથી વધુ પાણી ખરચ કરે નહીં, અને પાણીમાં ઘણી ટ્રેતાહી પણ કરે નહીં કે સારી રીતે ધોવામાં અડચણ પડે, તેમ કોઈ અગ્રવને ત્રણવારથી વધુ ધુવે નહીં, અને મોં ધોતી વેળા પાણીના છાંટા જોરથી ઉડાડે નહીં. અને ટુંકાર મારીને ઉડાવે નહિં. અને પોતાના મોંને તથા આંખોને જોરથી બંધ કરે નહીં. કારણ કે આ સઘળી વાતો મકરહ તથા મના છે. જો આંખ અથવા મોંને જોરથી બંધ કર્યું અને જો આંખ અથવા હોટ ઉપર કાંઇ સુકું રહ્યું અથવા આંખના ખુણામાં પાણી નહિં પોહોંચ્યું તો વોળુ થયું નહિં. (મુન્યા પૃષ્ઠ ૬)

[૧૦] મસઅલો. અંગુડી, છલ્લુ, ચુડી, કંગણ વગેરે જો દીઠાં હોય અને હલાવ્યા વગર તેની નીચે પાણી પહોંચી જાય તોએ તેને હલાવવું મુસ્તહય છે. પણ જો એવા તંગ હોય કે વગર હલાવે તેની નીચે પાણી પહોંચી શકે નહીં એવો ગુમાન હોય તો તેને હલાવી સારી રીતે પાણી પોહોંચાડવું અગત્યનું તથા વાજેય છે. નથોતો પણ એજ કાયદો છે કે જો વેહ પહેળો હોય તો હલાવવું મુસ્તહય છે. અતે જયારે તંગ હોય કે વગર ફેરવે હલાવે પાણી નહિં પહેંચે તો મોં ધોતી વેળા ફેરવી હલાવીને પાણી અંદર પોહોંચાડવું વાજેય છે. (મુન્યા પૃષ્ઠ ૮)

[૧૧] મસઅલો. જો કોઇના નખમાં આટો લાગીને સૂકાઇ ગયો અને તેની નીચે પાણી નહીં પહોંચ્યું તો વોળુ થયું નહિં. જયારે યાદ આવે અને આટો જુવે તો આટો કાઢી પાણી નાખે. અને જો પાણી પોહોંચાડવા પહેલાં કોઈ નમાઝ પઢી લીધી હોય તો તેને ફરીથી પઢે. (મુન્યા પૃષ્ઠ ૧૩)

[૧૨] મસઅલો. જો કોઇએ કપાળ ઉપર લયકાનાતારો (અફસાન) ચુનીઆ હોય અને ઉપર ઉપરથી પાણી વહેવે કે જોથી અફસાન છુટે નહીં તો વોળુ થવું નથી, કપાળનો ગુંદર કાઢી મોં ધોવું જોઇએ.

[૧૩] મસઅલો. જયારે વોળુ કરી રહે તો ઈન્ના અનઝલના ^૩ તથા આ હોઆ પઢે, અલ્લાહુમ્મઅલની મિનત્તવવાળીન વજઅલની મિનત્ત માતતહુદેરાન વજઅલની મિન એમાદેકરસાલેહીન વજઅલની મિનલ્લઝીન લાખવદુન અલ્હિમ વલાહુમ યહજનૂન. (મુન્યા પૃ. ૯.)

૧ વિશેષ કરી શીયાળામાં એનો વધુ ખિયાલ રાખે કારણ કે ઠાઠની મોસમમાં ખુશકી વધુ હોય છે.

૨ એટલે નકામી વગર જરૂરની વાતો નહીં કરે જરૂરની વાત કરવામાં વાંધો નથી.

૩ હદીસમાં છે કે જે માણસ વઝુ કરી ચુક્યા પછી “સૂરએ ઈન્ના અનઝલના” પઢે તો તે સિદ્દીમીનમાંથી થશે (ફઝુલ ઉમ્માલ) એટલે તેને મોટો સવાબ મળશે.

[૧૪] મસઅલો. જ્યારે વોળુ ફરી રહે તો બેહતર છે કે એ રઅમન નમાઝ પઢે. ૧. આ નમાઝ જે વોળુ પછી પદાય છે તેને તહીયતુલ વોળુ કહે છે હદીસ શરીફમાં એને ઘણો સવાબ લખાયો છે. (મુન્યા પૃ. ૯)

[૧૫] મસઅલો. જે એક વખતમાં વોળુ કર્યું હતું ફરી બીજે વખત આવ્યો અને હળુ વોળુ તુરયું નથી તો અજર વોળુથી નમાઝ પઢવી દુરસ્ત છે. અને જે તાળું વોળુ કરશે તો ઘણો સવાબ મળે છે. (મુન્યા પૃ. ૯)

[૧૬] મસઅલો. જ્યારે એકવાર વોળુ કર્યું અને હળુ ને તુરયું નથી તો જ્યાં સુધી તે વોળુથી કાઠ ધ્યાદત નહીં કરે ત્યાં સુધી બીજું વોળુ કરવું મકરૂહ તથા મના છે. તો જે નહાતી વેળા કાઠએ વોળુ કર્યું છે તો તેજ વોળુથી નમાઝ પઢવી જોઈએ તેના વગર તુરે બીજું વોળુ કરે નહીં. હા, જે ઝોઝામાં ઝોઝી બેજ રઅમત નમાઝ તે વોળુથી પઢી હશે તો બીજું વોળુ કરવામાં કશો હાથ નથી, એટલુંજ નથી પણ સ્વાબ છે. (શામી જી. ૧ લી પૃ. ૮૧)

[૧૭] મસઅલો. કાઠના હાથ કે પગ ફાટી ગયા. અને તેમાં ભોમ રોગન અથવા બીજી કાઠ દવા લગાડી છે અને તેના કાઠવામાં તક્લીફ થતી હોય તો તેના કાઠવા વગર ઉપર ઉપરથી પણ પાણી વહેવડાવું તો વોળુ દુરસ્ત છે. (મુન્યા પૃ. ૩૮)

[૧૮] મસઅલો. વોળુ કરતી વેળા એડી ઉપર અથવા બીજી કાઠ જગ્યા પાણી નહીં પોહોંચ્યું, અને જ્યારે પૂરું વોળુ થઈ રહ્યું ત્યારે જળાણું કે ફસાણી જગ્યા સુકી છે. તો ત્યાં માત્ર હાથ ફેરવેલો પુરતો નથી, પણ પાણી વહેવું જોઈએ.

[૧૯] મસઅલો. જે હાથ પગ વગેરેમાં કાઠ ફેરવે છે અથવા કાઠ એવી બીમારી છે કે તેના પર પાણી નાખવાથી નુકસાન થાય છે તો પાણી નહીં નાંખે. વોળુ કરતી વેળા માત્ર ભીંગેલા હાથ ફેરવે, એને મસહ કહે છે. અને જે એ પણ નુકસાન કરે તો હાથ પણ ફેરવે નહીં. તેટલી જગ્યા છોડી દે (મુન્યા પૃ. ૧૮)

[૨૦] મસઅલો. જે ઝખમ ઉપર પડી આંધી છે અને પડી ખોલીને ઝખમ ઉપર મસહ કરવાથી નુકસાન થાય છે. અથવા પડી ખોલવામાં ઝખમમાં ઘણી મહેનત અને દુઃખ થાય છે તો તે પડી ઉપર મસહ કરવા દુરસ્ત છે. પણ જે એવું નહીં હશે તો પડી ઉપર મસહ કરવા દુરસ્ત નથી. પડી ખોલીને ઝખમ ઉપર મસહ કરવા જોઈએ. (દુર્રે મુખ્તાર જી. ૧ લી.)

[૨૧] મસઅલો. જે પૂરી પડી નીચે ઝખમ નથી તો જે પડી ખોલીને ઝખમને તજીને બીજી સઘળી જગ્યા ઘાસ શકે તો ધોવું જોઈએ. અને જે પડી નહીં ખોલી શકે તો સઘળી પડી પર મસહ કરે, જ્યાં ઝખમ છે ત્યાં પણ અને જ્યાં જખમ નથી ત્યાં પણ. (શામી જી. ૧ લી.)

(૨૨) મસઅલો. હાડકું તુટવાથી વાંસની ચીપો સુકાને બાંધે છે તેનો પણ એજ કાયદો છે કે જ્યાં સુધી તે ચીપો અને પટ્ટો નહીં ખોલી શકે ત્યાં સુધી તે પટ્ટા ઉપર હાથ ફેરવી લે. અને ફસતી પટ્ટીનો પણ એજ હુકમ છે કે ઝખમની ઉપર મસહ નહીં કરી શકે તો પટ્ટી ખોલીને કપડાની ગાદી ઉપર મસહ કરે અને જે ખોલનાર બાંધનાર નહીં મળે તો પટ્ટી ઉપરજ મસહ કરે. (દુર્રે મુખ્તાર જી. ૧ લી.)

૧. એમાં એ જરૂર શરત છે કે મકરૂહ વખતોમાંનું કાઠ વખત ન હોય.

(૨૩) મસઅલો. કામડીઓ તથા પટ્ટીઓ વગેરેમાં બેહેતર આ છે કે સધળી કામડી ઉપર મસહ કરે અને જો સધળી ઉપર નહીં કરે અને અડધીથી વધુ ઉપર કરે તો પણ જાએઝ છે. જો માત્ર અડધા ઉપર અથવા અડધીથી ઓછી ઉપર મસહ કરે તો જાએઝ નથી. (દુર્રે મુખતાર છ. ૧ લી).

(૨૪) મસઅલો. જો કામડીઓ અથવા પટ્ટી ખુશીને પડી જાય અને હજૂ ઝખમ સાંજે થયો નથી તો ફરી બાંધે અને તેજ પ્રથમ મસહ બાકી છે, ફરી મસહ કરવાની કશી જરૂરત નથી. પણ જો ઝખમ સાંજે થયો છે તો હવે બાંધવાની જરૂરત નથી. અને મસહ તુડી ગયો છે, તેટલી જગ્યા ઘોળને નમાઝ પઠે સધળું વોઝુ ફેરવવા જરૂર નથી. (હિદાયા છ. ૧લી)

વોઝુ તોડનાર વસ્તુઓનું વર્ણન.

(૧) મસઅલો. પાખાનું પીશાબ અને પાછળથી નીકળેલી હવા, આથી વોઝુ તુટે છે. હા, જો આગલા માર્ગેથી હવા નીકળે, જેમકે બીમારીને લીધે કઠી એવું થાય છે તો તેથી વોઝુ તુટતું નથી. અને જો આગળથી અથવા પાછળથી કોઇ કાંડો જેવો કે કરમ અથવા કાંકરી વીગેરે નીકળે તો પણ વોઝુ તુટ્યું. (મુન્યા.)

(૨) મસઅલો. જો કોઈને કંઈ ઝખમ હોય તેમાંથી કીડા નીકળે અથવા કાનથી નીકળે અથવા ઝખમથી કંઈ માંસ છુટું પડીને નીકળ્યું અને ખુન તેથી નીકળ્યું નથી તો તેથી વોઝુ નહીં તુટ્યું. (મુન્યા, દુર્રે મુખતાર છ. ૧ લી.)

(૩) મસઅલો. જો કોઇએ ફસદ લેવડાવી અથવા નસકોરી ઝુટી અથવા ચોટ લાગી અને ખુન નીકળ્યું, અથવા ફાદલા ડૂલુમીથી અથવા બદનમાંથી કંચેથી ખુન નીકળ્યું, અથવા પર નીકળ્યું તો વોઝુ જતું રહ્યું. હા, જો ઝખમના મોં પરજ રહે ઝખમના મોંથી આગળ નહીં વધે તો વોઝુ ગયું નથી. જો કોઈને સોઢ ભાંકાઇ અને ખુન નીકળ્યું પણ વહ્યું નથી તો વોઝુ તુટ્યું નથી અને જો જરા પણ વહ્યું હશે તો વોઝુ તુડી ગયું. (મુન્યા)

(૪) મસઅલો. જો કોઈએ નાક છાણ્યું અને તેમાં જમેલી ખુનની ઝુટ્ટીઓ નીકળી તો વોઝુ ગયું નથી. પાતલું ખુન નીકળે અને વહે ત્યારેજ વોઝુ તુટે છે. તો જો કોઇએ પોતાના નાકમાં આંગળી નાંખી ફરી જયારે તેને કાઢી તો આંગળીમાં ખુનનો ડાગો જણાયો પણ તે ખુન આટલુંજ છે કે આંગળીમાં તો જરા લાગે છે પણ વેકતું નથી તો એથી વોઝુ તુટતું નથી. (મુન્યા અને દુર્રે મુખતાર છ. ૧ લી)

(૫) મસઅલો. કોઈની આંખમાં કંઈ દાણો ખીલ વગેરે હોતો તે તુડી ગયો અથવા તેને તોડ્યો, અને તેનું પાણી વહીને આંખમાં ફેલાયું પણ આંખની બહાર નીકળ્યું નથી તો તેનું વોઝુ તુટ્યું નથી. અને જો આંખની બહાર પાણી નીકળી પડ્યું તો વોઝુ તુટ્યું. એવીજ રીતે જો કાનની અંદર ફોદલી થઇ અને તુડી ગઇ તો જ્યાં સુધી ખુન કાનની અંદર રહ્યું છે જ્યાં ગુસલ કરતાં પાણી પોહોંચાવવું ફરજ નથી ત્યાં સુધી વોઝુ નહીં તુટ્યું. અને જ્યાં પાણી પોહોંચાડવું ફરજ છે તેવી જગ્યામાં આવે તો વોઝુ તુડી જશે. (મુન્યા.)

[૬] મસઅલો. કોઇએ પોતાના ફોદલાનું અથવા આટલુંજ ઉપરનું છત્તું કાઢ્યું અને તેની નીચે ખુન અથવા પીપ દેખાવા લાગ્યું પણ તે ખુન અથવા પીપ પોતાની જગ્યા ઉપર ઠરેલું છે કોઇ તરફ નીકળીને વહ્યું નથી તો વોઝુ નહીં તુટ્યું, અને જો વહ્યું છે તો તો તુડી ગયું, (મુન્યા.)

[૭] મસઅલો. કોઠના ફાલ્કામાં મોટો ધા પડી ગયો તો જ્યાં સુધી ખુન પીપ તે ધાનાં સુરાખમાં અદરજ અદર છે બહાર બદન ઉપર નહીં આવ્યું ત્યાં સુધી વોઝુ નહીં તુટયું. [દુરેં મુખ્તાર]

[૮] મસઅલો. જો ફાલ્કો ડુલ્હીસીનું ખુન આપથી નહીં નીકળ્યું પણ તેના દેખાવવાથી નીકળ્યું છે તો પણ વોઝુ તુટશે. જ્યારે કે તે ખુન પોતાની જગ્યાથી વહે [દુરેં મુખ્તાર]

[૯] મસઅલો. કોઠના કપડામાં જરા જરા ખુન નીકળવા લાગ્યું તેણે તેના ઉપર માટી નાંખી અથવા કપડાથી લુછ્યું ફરી જરા સરખું નીકળ્યું ફરી તેને લુછ્યું એવીજ રીતે કેટલીક વાર ક્યું કે ખુન વહી શકે નહીં તો દિવમાં વિચારે. જો એવું જણાય કે જો નહીં લુછતે તો વહેતે તો વોઝુ તુટી જશે. પણ જો એવું હોય કે નહીં લુછતે તોપણ નહીં વહેતે તો વોઝુ તુટશે નહીં. (મુન્યા.)

[૧૦] મસઅલો. કોઠના ચુકમાં ખુન જણાયું તો જો ચુકમાં ખુન ઓછું છે અને ચુકનો રંગ સફેદ અથવા પીળાસવાળો છે તો વોઝુ ગયું નથી. અને જો ખુન વધારે અથવા ખરાબર છે અને રંગ ચુકનો રતાસવાળો છે તો વોઝુ તુટી ગયું. (મુન્યા.)

[૧૧] મસઅલો. જો દાંતથી કોઈ વસ્તુ ફરડી અને તે વસ્તુ ઉપર ખુનનો ડાગો જણાયો અથવા દાંતમાં ખિલાલ કર્યો અને ખિલાલમાં ખુનનો રતાસ દેખાયો પણ ચુકમાં તદન ખુનનો રંગ જણાતો નથી તો વોઝુ તુટ્યું નથી. (મુન્યા.)

[૧૨] મસઅલો. કોઠએ જલો લગાડી અને જલોએ એટલું ખુન પીધું કે જો તેને વચ્ચેથી કાપો તો ખુન વહી પડે તો વોઝુ જતું રહેયું. અને જો એટલું પીધું નથી પણ એ છું પીધું છે તો વોઝુ તુટ્યું નથી. અને જો મચ્છર, માખ અથવા માકડે ખુન પીધું છે તો વોઝુ નહીં તુટ્યું. (શામી જી. ૧ લી.)

[૧૩] મસઅલો. કોઠના કાનમાં દરદ થાય છે, અને પાણી નીકળે છે, તો આ પાણી જે કાનથી વહે છે તે નાપાક છે. અગર જો ફાલ્કો કે ફુલ્હરી જણાતી નહીં હોય, અને જ્યારે તે કાના સુરાખથી નીકળી ગુન્ઘમાં જે જગ્યા ધેની ફરજ છે ત્યાં સુધી નીકળશે તે આ નીકળવાથી વોઝુ તુટશે. એવીજ રીતે દુડીથી પાણી નીકળે અને દરદ પણ થતું હોય તો તેથી પણ વોઝુ તુટશે. એવીજ રીતે જો આંખ દુઃખવા આવી હોય અને ખટકતી હોય તો પાણી વહેવાથી અને આંસુ નીકળવાથી વોઝુ તુટી જશે. અને જો આંખો દુઃખતી ન હોય અને ન તેમાં કંઈ ખટક હોય તો માત્ર આંસુ નીકળવાથી વોઝુ તુટશે નહીં. (દુરેં મુખ્તાર જી. ૧ લી.)

[૧૪] મસઅલો. જો કાતીથી પાણી નીકળે છે અને દરદ પણ થાય તો તે પણ નાપાક છે તેથી વોઝુ જતું રહેશે. પણ જો દરદ થતું નથી તો નાપાક નથી અને તેથી વોઝુ તુટશે નહીં. (દુરેં મુખ્તાર જી. ૧ લી.)

[૧૫] મસઅલો. જો ઉલટી થઈ અને તેમાં પાણું પાણી અથવા પીત નીકળે તો જો મોં ભરીને નીકળી છે તો વોઝુ તુટ્યું. અને જો મોં ભરીને નહીં હોય તો વોઝુ નહીં તુટ્યું. અને મોં ભરેલું હોય એની આ મતલબ છે કે ઘણી મુશ્કેલીથી મોંમાં રોકાય. અને જો ઉલટીમાં માત્ર બલગમ હોય તો વોઝુ બશે નહીં. ગમે તેટલું હોય મોં ભરીને હોય કે નહીં હોય સર્વને એક હુકમ છે. અને જો ઉલટીમાં ખુન પડે અને તે પાતળું અને વહેતું છે તો વોઝુ તુટી

જશે. ફરી તે ઓછું હોય કે વધુ હોય મો ભરીને હોય અથવા નહીં હોય. અને જો બમેલું તુકડા તુકડા હોય અને મોં ભરીને હોય તે વોળુ તુટશે. પણ ઓછું હશે તો વોળુ જશે નહીં. (મુન્યા.)

[૧૬] મસઅલો. જો થોડી થોડી કરી અનેકવાર ઉલટી થઈ પણ સધળી મળીને આટલી છે કે જો એકવાર પડે તો મોં ભરાઈ જશે, તો જો થોડી થોડી ઉલટી થતી રહે તેમાં જીવનું બગડવું બરાબર ચાલુ હતું તો વોળુ તુટી ગયું. પણ જો જીવનું બગડવું ચાલુ નહીં રહ્યું એટલું જ નહીં પણ પહેલી તરત જીવ મતલાવું થમી ગયું, અને જીવ સારો થયો ફરી ખીજવાર જીવ બગડ્યો અને થોડી ઉલટી થઈ, ફરી બ્યારે આ મતલાવી જતી રહી તો ત્રીજવાર ફરી મતલાવી શરૂ થઈને ઉલટી થઈ તો વોળુ તુટશે નહીં. (મુન્યા.)

(૧૭) મસઅલો. પડ્યા પડ્યા આંખ લાગી ગઈ અથવા કોઈ વસ્તુને ટેકીને બેઠાં બેઠાં સુઈ ગઈ અને એવી ગફલત થઈ કે જો તે ટેકો નહીં હોત તો પડી જતે તો વોળુ જતું રહ્યું, અને જો નમાઝમાં બેઠાં બેઠાં અથવા ઉભા ઉભા સુઈ ગય તો વોળુ ગયું નહિ, અને સિજદામાં સુઈ જશે તો વોળુ તુટી જશે * (શામી જી ૧ લી.)

(૧૮) મસઅલો. જો નમાઝથી બહાર બેઠાં બેઠાં ઉઘે અને પોતાનું ઢગરું એડીથી દબાવી લે અને દીવાર વગેરે કોઈ વસ્તુથી ટેકો લગાડે નહીં તો વોળુ નહીં તુટ્યું. (મુન્યા.)

(૧૯) મસઅલો. બેઠેલી હતી ને ઉઘેનો એવો ઝોકો આવ્યો કે પડી ગઈ તો જો પડીને તુરત આંખ ખુલી ગઈ તો વોળુ નહીં ગયું. અને જો પડ્યા પછી જરાવાર આંખ ખુલી છે તો વોળુ જતું રહ્યું. અને જો બેઠી હતી ને ઉઘેથી હીલતી રહી પડી નહીં તો પણ વોળુ નહીં ગયું. (ફરેં મુખ્તાર.)

(૨૦) મસઅલો. જો બેહોશી આવી અથવા ગાંડપણથી અક્ષ જતી રહી તો વોળુ જતું રહ્યું, અગર જો બેહોશી અને ગાંડપણ થોડીવાર રહ્યા હોય એવીજ રીતે જો તમાકુ વગેરે કોઈ નિશાની વસ્તુ ખાધી અને એટલી નિશા થઈ કે સારી રીતે ચત્તાનું નથી અને પગ અહીં તહીં બમે છે તો પણ વોળુ જતું રહ્યું. (ફરેં મુખ્તાર જી, ૧ લી.)

(૨૧) મસઅલો. જો નમાઝમાં એવી જોરથી હંસી નીકળી કે તેણીએ પોતે પણ પોતાનો અવાજ સાંભળ્યો તેમ તેની પાસવાળીઓએ પણ સાંભળ્યો જેમ ખળ ખળ હસવામાં સર્વે પાસવાળીઓ સાંભળી લે છે તો એથી વોળુ તુટી ગયું, અને નમાઝ પણ તુટી ગઈ, અને જો એવી હંસી છે કે પોતાને તો અજાણ આવે પણ પાસવાળી સાંભળી શકે નહીં જો કે ઘણીજ પાસવાળીઓ સાંભળી લે તો તેથી નમઝ તુટશે, વોળુ તુટશે નહીં. અને જો હંસીમાં માત્ર કાંત ખુલ્યા છે, અજાણ તદ્દન નીકળ્યો નથી, તો ન વોળુ તુટશે અને ન નમાઝ જશે. હા, જો નાની છોકરી જે જુવાન થઈ નથી તે જોરથી નમાઝમાં હસે અથવા તિલાવતના સિજદામાં મોડી અને હંસી આવે તે વોળુ જતું નથી. બેશક જેમાં હંસી આવી તે સિજદો તથા તે નમાઝ જતી રહેશે. (મુન્યા.)

[૨૨] મસઅલો. પુરૂષના હાથ લગાડવાથી અથવા એવોજ ખીયાલ કરવાથી જો આગલા માર્ગથી પાણી નીકળે તો વોળુ તુટી જાય છે, અને જો સના કાંચથી જે પાણી નીકળે છે. તેને મઝી કહે છે. (ફરેં મુખ્તાર જી, ૧ લી.)

* આ કાયદો સીઆ માટે છે. અને પુરૂષ જો સિજદામાં ઉઘે તો વોળુ તુટશે નહીં અને મરદોન સિજદો કરવાનો જેવો હુકમ છે તેવી રીતે સીઆ સિજદો કર્યો છે તો વોળુ નહીં તુટશે. કર્ના

(૨૩) મસઅલો. ખીમારીના કરણથી રીંટની તરફ ચીમસદાર પાણી આગળની તરફથી નીકળે છે તો એહતેવાત (અચાવ) આજ કહેવામાં છે કે તે પાણી નાપાક છે અને તેના નીકળવાથી વોઝુ તુટે છે. (હિદાયત)

(૨૪) મસઅલો. પીશાબ અથવા મત્રીનું ડીપું સરાખથી બહાર નીકળ્યું પણ હજુ જે ચામડી ઉપર હેય છે તેની અંદર છે તો પણ વોજુ તુટયું. વોજુ તુટવા માટે ચામડીની બહાર નીકળતું અગત્યું નથી.

(૨૫) મસઅલો. પુરૂષની પીશાબની જગ્યા જયારે સ્ત્રીની પીશાબની જગ્યાને લાગી જાય અને કપડું વગેરે કંઈ વચમાં આડ નહીં હોય તો વોઝુ તુટી જાય છે. એવીજ રીતે બે સ્ત્રીઓ પોતપોતાની પીશાબની જગ્યા મેળવે તો પણ વોઝુ તુટી જાય છે; પરંતુ આ કાર્ય ધાણું ખુરું અને યુનાહતું છે અને તરેદથી પાણી કંઈ નીકળે અથવા નહીં નીકળે એકજ કાયદો છે. (શામી જી. ૧ લી.)

(૨૬) મસઅલો. વોઝુ પછી નખ કપાડ્યા અથવા ઝખમ ઉપરની મુરદાર ખાલ કાઢી નાખી તો વોઝુમાં ફરી નુકસાની આવી નથી. વોઝુ ફરી કરવાની જરૂરત નથી, અને તેટલી જગ્યા ફરી બીગવવનો હુકમ નથી. (મુન્યા અને દુર્રેં મુખ્તાર જી. ૧ લી.)

(૨૭) મસઅલો. વોઝુ પછી કાઠની નગના (સતર) જેઠ, અથવા પોતાનું સતર ખુલી ગયું, અથવા નાગી થકને નદામ અને નાગી અવસ્થામાં વોઝુ કયું તો તેનું વોઝુ દુરસ્ત છે. ફરી વોઝુને દોરવવાની જરૂરત નથી. હા, વગર લાચાનંએ કાઠનું સતર જેવું અથવા દેખડું યુનાહતી વાત છે. (શામી જી. ૧ લી.)

(૨૮) મસઅલો. જે વસ્તુનાં નીકળવાથી વોઝુ તુટે છે તે વસ્તુ નાપાક છે, અને જેથી વોઝુ તુટતું નથી તે નાપાક પણ નથી. તો જે જગ સરાખું ખુન નીકળ્યું અને ઝખમના માથથી વધ્યું નથી, અથવા જગ સરાખી ઉઘટી થમ મોં ભરીને નહીં થમ અને તેમાં ખાવું અથવા પાણી અથવા પિત અથવા બધાંનું લોહી નીકળ્યું, તો આ ખુન તથા આ ઉઘટી નાપાક નથી, જે કપડાંને અથવા બદનને લાગશે તો તેનું ધોવું વાજેજ નથી, અને જે મોં ભરીને ઉઘટી અને ખુન ઝખમથી વધ્યું તો તે નાપાક છે તેનું ધોવું વાજેજ છે. અને જે અટક્લી ઉઘટી કરીને પ્યાલા અથવા કવસીયાને મોં લગાડીને કાગળા માટે પાણી લીધું તો તે વાસણ નાપાક થશે, માટે ખોળકીમાં પાણી લેવું જેઠિએ. (શામી જી. ૧ લી.)

(૨૯) મસઅલો. નાનું બાળક જે દુધ પાછું કંદે છે તેનો પણ આજ હુકમ છે કે જે તે મોં ભરીને નહીં હશે તો નાપાક નથી. અને જયારે મોં ભરીને હશે તો નાપાક છે, જે તેને વગર ધુવે નમાઝ પઢશે તો નમાઝ થશે નહીં. (દુર્રેં મુખ્તાર જી. ૧ લી.)

(૩૦) મસઅલો. જે વોઝુ કરેલું યાદ છે પણ તે પછી તુટવું સારી રીત યાદ નથી, કે તુટ્યું છે. અથવા નહીં તુટ્યું તો તેનું વોઝુ બચેલું ગણાશે તેથી નમાઝ દુરસ્ત છે પણ ફરીથી વોઝુ કરવું બેહતર છે. (દુર્રેં મુખ્તાર જી. ૧ લી.)

÷ એવીજ રીતે જે પુરૂષની ખતવા નહીં થક હોય તેને ડીપું નીકળ્યું પણ કુલફો કહેતા સુંનવની ચામડીમાં રહે બહાર નીકળે નહીં તો એ વોઝુ તુટે છે. શુ. મો.

(૩૧) મસઅલો. જેને વોઝુ કરતાં શક ઉત્પન્ન થયો કે ફક્તો આજે (અવ્યવ) ધોયો અથવા નહીં, તો તે અજો ફરી ધોવો જોઈએ. અને જો વોઝુ કર્યા પછી શક થયો તો કંઈ પરવા કરવાની નથી, વોઝુ થઈ ગયું. એશકક જો ખાતરી થઈ જાય કે ફક્તો કામ રહી ગયું છે તો તેને ફરી. લે. (દુર્રે મુખ્તાર ૭. ૧ લી.)

(૩૨) મસઅલો. વગર વોઝુએ કુરઆન મજીદને હાથ અડકવો દુરસ્ત નથી. હા, જો એવા કપડા વડે પકડે જે બદનથી જુદુ હોય ત્યારે દુરસ્ત છે. એટલી અથવા કુરતાના છેડાથી જ્યારે કે તેને પહેરેલી હોય પકડવું દુરસ્ત નથી. હા, જો ઉતારેલા હોય તો તેના વડે પકડવું દુરસ્ત છે. અને મોંએ પરવું દુરસ્ત છે. અને જો કુરઆન શરીફ ખુલ્લું રાખેલું છે તેને જોઈ જોઈને પઢવું, પણ હાથ લગાડીયો નથી તો એ પણ દુરસ્ત છે. એવીજ રીતે વગર વોઝુએ તાવીજમાં કે રકાબીમાં કુરઆનની આયાત લખી હોય તેને પઢવું પણ દુરસ્ત નથી. સારી રીતે યાદ રાખો. (દુર્રે મુખ્તાર ૭. ૧ લી.)

ગુસલનું વર્ણન.

(૧) મસઅલો. ગુસલ કરનારને જોઈએ * કે પ્રથમ પહેાંચી સુધી હાથ ધુવે, ફરી ઇસ્તિનાજની જગ્યા ધુવે, હાથ અને ઇસ્તિનાજની જગ્યા ઉપર નજાસત હોય તોએ અને નહીં હોય તોએ દરેક હાલતમાં ખાતરી ધોવું જોઈએ. ફરી જ્યાં જ્યાં બદન ઉપર નજાસત લાગી હોય પ્રથમ તેને પવિત્ર કરે ફરી વોઝુ કરે; જો કોઈ ઝોફી અથવા પથ્થર ઉપર ગુસલ કરે છે તો વોઝુ કરતી વેળા પગ ધુવે, અને જો એવી જગ્યા છે કે પગ ખરડાઈ જશે અને ગુસલ પછી પાણી ધોવા પડશે માટે સધળું વોઝુ કરે પણ પગ ધુવે નહીં. ફરી વોઝુ પછી પોતાના માથાના ઉપર ત્રણવાર પાણી નાખે. ફરી ત્રણવાર જમણા ખભા ઉપર ફરી ત્રણવાર ડાબા ખભા ઉપર પાણી નાખે. એવી રીતે કે સધળા બદન ઉપર પાણી વહે. ફરી તે જગ્યાથી ઉઠીને પવિત્ર જગ્યામાં આવે અને પગ ધુવે અને જો વોઝુ વખત પગ ધોવા હોય તો હવે ધોવાની હાજત નથી. (દુર્રે મુખ્તાર ૭. ૧ લી.)

(૨) મસઅલો. પ્રથમ સધળા બદન ઉપર સારી રીતે હાથ ફેરવે અને તેની સાથે પાણી રેડે કે જેથી સધળી જગ્યાએ સારી રીતે પાણી પોહોંચી જાય કંઈ સુકું રહે નહીં. (મુન્યા.)

(૩) મસઅલો. ગુસલનો જે તરીકા હમે વર્ણવ્યો તે સુનંત પ્રમાણે છે. એમાંથી કેટલીક ચીજો ફરજ છે કે તેના વગર ગુસલ થતું નથી માણસ નાપાક રહે છે, અને કેટલીક ચીજો સુનંત છે. તેના કરવાથી સવાબ મળે છે, અને નહીં કરે તોએ ગુસલ થઈ જાય છે. ફરજ માત્ર ત્રણ ચીજ છે. (૧) આવી રીતે કોગળો કરવો કે સધળા મોમાં પાણી પોહોંચી જાય. (૨) નાકમાં પાણી નાખવું જ્યાં સુધી નાક નરમ છે, અને (૩) સધળા બદન ઉપર પાણી પોહોંચાડવું. (હિદાયા)

(૪) મસઅલો. ગુસલ કરતી વેળા કિજાની તરફ કરે નહીં મ્હો. અને પાણી ધણું ઢોળે નહીં. અને ઝોછું પણ રેડે નહીં કે સારી રીતે ગુસલ નહીં થાય અને એવી જગ્યા ગુસલ કરે કે તેણીને કોઈ જુવે નહીં. અને ગુસલ કરતી વેળા વાતો કરે નહીં. અને ગુસલ પછી કોઈ કપડાથી પોતાનું બદન લુછી નાખે અને બદન ઢાકવામાં ઘણી જલદી કરે તે એટલા સુધી

* ગુસલ કરવા પહેલાં ગુસલ કરવાનો ઈરાદો પણ ફરી લે કે હું પાક થવા માટે ગુસલ કરજું વગર ઈરાદો ગુસલનો સવાબ મળશે નહીં જો કે ગુસલ થઈ જશે.

કે જો વોળુ કરતી વેળા પગ ધોયા નહીં હોય તો ગુસલની જગ્યાથી હડીને પ્રથમ બદન ઢાંકે ફરી બને પગ ધુવે. (મુન્યા.)

(૫) મસઅલો. જો એકાંતમાં નહતી હોય જ્યાં કોઈ જોઈ શકે નહીં તો નાગા થઇને નહાવું પણ દુરસ્ત છે. જોઈએ ઉભી રહીને નહાય અથવા બેસીને. અને જોઈએ ગુસલખાનની છત ઉપરથી બંધ હોય અથવા નહીં હોય પણ બેસીને નહાવું ધણું સારું છે, કેમકે એમાં પરદો વધારે છે. અને નાફથી લઇને ધુટણની નીચે સુધી બીજી સ્ત્રીની આગળ પણ બદન ખોલવું ગુનાહ છે. ઘણી સ્ત્રીઓ બીજીને સામે તદન નાગી થઇને નહાય છે. એ ધણું ખુર તથા લાજ રહિત કામ છે. (મુન્યા, શામી ૭. ૧ લી.)

(૬) મસઅલો. જ્યારે સઘળા બદન ઉપર પાણી પડી જાય, કોગળો કરી લે અને નાકમાં પાણી નાખી લે તો ગુસલ થઇ જશે જોઈએ ગુસલ કરવાનો વિચાર હોય અથવા નહીં હોય. તો જો વરસાદ વરસવામાં હંડક મેળવવાની મતલબથી ઉભી થઈ ગઇ અથવા હોજ વગેરેમાં પડી ગઇ અને સઘળું બદન ભીગી ગયું અને કોગળો પણ કર્યો અને નાકમાં પાણી પણ લીધું તો ગુસલ થઇ ગયું એવીજ રીતે ગુસલ કરતી વેળા કલેમો * પઢવો અથવા પઢીને પાણી ઉપર દમ કરવો પણ જરૂર નથી. જોઈએ કલેમો પઢે અથવા નહીં પઢે દરેક હાલતમાં માણસ પાક થાય છે એટલુજ નહીં પણ નહાતી વેળા કલેમો અથવા બીજી કોઇ દુઆ નહીં પઢવી બેદતર છે તે વેળા કંઈ નહીં પઢે. (મુન્યા.)

(૭) મસઅલો. જો સઘળા બદનમાં વાળ ખરાબર પણ કોઈ જગ્યા સૂકી રહેશે તો ગુસલ થશે નહીં. એવીજ રીતે જો ગુસલ કરતી વેળા કોગળો કરવો બૂલી ગઇ અથવા નાકમાં પાણી નહીં લીધું તો પણ ગુસલ થયું નહીં. (મુન્યા.)

(૮) મસઅલો. જો ગુસલ પછી યાદ આવે કે ફલાણી જગ્યા સૂકી રહી ગઇ હતી તો ફરીથી નાહવું વાજે પ નથી પણ જ્યાં સૂકું રહ્યું હવું તેને ધુવે. પણ માત્ર હાથ ફેરવવો બસ નથી. થોડું પાણી લઇને તે જગ્યા રેંડે અને જો કોગળો કરવો બૂલી ગઈ હોય તો હવે કોગળો કરે. જો નાકમાં પાણી નહીં નોખ્યું હોય તો હવે નાખે. મતલબ કે જે ચીજ રહી ગઇ હોય હવે તેને કરી લે. નવેસરથી ગુસલ કરવાની જરૂરત નથી. (મુન્યા.)

(૯) મસઅલો. જો કોઇ ખીમરની લીધે માથા પર પાણી નાંખવું તુકસાન કરે અને માથું છોડીને સઘળું બદન ધુવે તો પણ ગુસલ દુરસ્ત થયું, પણ જ્યારે સાજ થશે તો હવે માથું ધુવે ફરીથી નાહવાની જરૂરત નથી. (દુરે મુખ્તાર)

(૧૦) મસઅલો. પીશાબની જગ્યા આગલની ચામડીની અંદર પાણી પોહોંચાવવું ફરજ છે, જો પાણી નહીં પોહોંચશે તો ગુરૂલ થશે નહીં. x

* બલકે એવા વખતે કલેમો પઢવો અથવા કલેમો પઢી પાણી ઉપર દમ કરવું અને એ ખાસ વખતમાં એને સવાળ સમજવું બિદઅત છે.

x આ હુકમ માત્ર સ્ત્રીઓ માટે છે અને જો પુરૂષના મોઢા વાળ હોય અને ચોઢલી વાલેલી હોય તો પુરૂષને માફ નથી બલકે તેને ખોલી સઘળા વાળ બીજવવું ફરજ છે.

[૧૧] મસઅલો. જો માથાના વાળ ગુથેલા નહીં હોય તો સધળા વાળ બીજવવા અને સંધળી જડોમાં પાણી પહોંચાડવું ફરજ છે. એક વાળ પણ સુકું રહેશે અથવા એક વાળની જડમાં પાણી નહીં પોહોંચશે તો ગુસલ થશે નહીં, પણ જો વાળ ગુથેલા હશે તો વાળોનું બીજવવું માફ છે. * બેશક સધળી જડોમાં પાણી પહોંચાડવું ફરજ છે. એક જડ પણ સુકી રહેવા પામે નહીં, અને જો વગર ખોલે સધળી જડોમાં પાણી નહીં પોહોંચી શકે તો ખોલે અને વાળોને પણ ભીજવે. [મુન્યા.]

[૧૨] મસઅલો. નથ, બાધુરી, અંગુડી અને છલ્લાઓને સારી રીતે હલાવે કે પાણી સુરાખમાં પોહોંચી જાય. અને જો બાધુરી નહીં પેહેરી હોય તો પણ ધ્યાન રાખીને સુરાખોમાં પાણી પોહોંચાડે એવું થાય નહીં કે પાણી પોહોંચાડે નહીં, અને ગુસલ સહી થાય નહીં. હા, જો અંગુડી છલ્લા દીકાં હોય કે વગર હલાવે પણ પાણી પોહોંચી જશે તો હલાવવું વાજેજ નથી, પણ હલાવવું હમણા પણ મુસ્તહક છે. [દુર્રે મુખતાર જ. ૧ લી.]

[૧૩] મસઅલો. જો નખમાં આટો લાગીને ચુકાઈ ગયો અને તેની નીચે પાણી નહીં પોહોંચ્યું તો ગુસલ થયું નહીં. જ્યારે યાદ આવે અને આટો જુએ તો આટો કાઢી પાણી નાખે અને જો પાણી પોહોંચાડવા પેહેલાં કાઠ નમાઝ પઢી હોય તો તેને ફરી પઢે. [મુન્યા.]

[૧૪] મસઅલો. જો હાથ પગ ફાટી ગયા અને તેમાં મોમ રોગન અથવા બીજી કાઠ દવા ભરી તો તેના ઉપરથી પાણી વહાવવું દુરસ્ત છે. [મુન્યા.]

[૧૫] મસઅલો. દાન અને દુડીમાં પણ ધ્યાન રાખીને પાણી પોહોંચાડવું જોઈએ. પાણી નહીં પોહોંચશે તો ગુસલ થશે નહિ. (દુર્રે મુખતાર)

[૧૬] મસઅલો. જો નહાની વેળા કોગળો નહીં કર્યો પણ સારી રીતે મ્હેં ભરીને પાણી પીંધું કે સધળા મ્હેંમાં પાણી પોહોંચ્યું તો પણ ગુસલ થઈ ગયું. કારણ કે મતલબ તો સધળા મ્હેંમાં પાણી પોહોંચી જવાની છે, કોગળો કરે અથવા નહીં કરે. હા, જો એવી રીતે પાણી પીંધું કે સધળા મ્હેંમાં પાણી પહોંચ્યું નહિં, તો આ પીંધું પુરતું નથી. કોગળો કરવો જોઈએ. (મુન્યા.)

[૧૭] મસઅલો. જો વાળોમાં અથવા હાથ પગમાં તેલ લાગેલું છે જેથી બદન ઉપર પાણી સારી રીતે ઇસ્તું નથી, પણ પડતાંજ સરી જાય છે, તો તેની કશી હરકત નથી, જ્યારે સધળા બદન ઉપર અને સધળા માથાપર પાણી નાંખ્યું તો ગુસલ થઈ ગયું. (દુર્રે મુખતાર.)

[૧૮] મસઅલો. જો દાંતની વચ્ચે સોપારીની ટુકડી અટકી રહી તો તેને ખિલાલ કરીને કાઢે. જો તેના કારણથી દાંતોની વચ્ચે પાણી નહીં પોહોંચશે તો ગુસલ થશે નહીં. [મુન્યા.]

[૧૯] મસઅલો. માથા ઉપર અફશાન લગાડી છે અથવા વળોમાં એટલો ગુંદર લગાડ્યો છે કે સારી રીતે વાળ ભીંગતા નથી, તો ગુંદરને સારી રીતે છોડવે અને અફશાનને ઘોઘ નાંખે. જો ગુંદરની નીચે પાણી નહીં પહોંચશે અને ઉપર ઉપરથી વહી જશે તો ગુસલ થશે નહીં. [મુન્યા.]

[૨૦] મસઅલો. જો મિસ્તીનો થર જમશે છે તો તેને છોડાવીને કોગળો કરે, નહીં તો ગુસલ થશે નહીં. [મુન્યા.]

* આ હુકમ માત્ર સ્ત્રીઓ માટે છે અને જો પુરૂષના મોઢા વાળ હોય અને મોઢા વાળેલા હોય તો પુરૂષને માફ નથી બલકે તેને ખોલી સધળાં વાળ બીજવવું ફરજ છે.

[૨૧] મસઅલો. કાઠની આંખો દુઃખે છે જેથી તેની આંખોમાંથી ભેચડ ધણો નીકળે અને તે એવો ચુકાપો કે જે તેને નહીં છોડવશે તો તેની નીચે આંખના ખુણામાં પાણી પહોંચશે નહીં તો તેને છોડવું વાજેય છે, તેના છોડવવા વગર ન વોઝુ દુરસ્ત છે અને ન શુસલ. [મુન્થા.]

જે વસ્તુઓથી શુસલ વાજેય થાય છે તેનું વર્ણન.

[૧] મસઅલો. ઉંઘમાં અથવા જગનામાં જ્યારે જુવાનીના જોશની સાથે મની નીકળી પડે તો શુસલ વાજેય થાય છે, જોઈએ પુરૂપના હાથ લગાડવાથી નીકળે અથવા માત્ર ખિયાલ અને ધ્યાન કરવાથી નીકળે અથવા ખીછાં કાઢી રીતથી નીકળે, દરેક હાલતમાં શુસલ વાજેય છે. [મુન્થા.]

[૨] મસઅલો. જે આંખ ખુલી અને કપડા અથવા બદન ઉપર મની લાગેલી જોઈ ત્યારે પણ શુસલ કરવું વાજેય છે. ફરી ઉંઘમાં કંઈ સ્વપ્નું જોયું હોય અથવા નહીં જોયું હોય. [મુન્થા.]

ચિતવણી. જુવાનીના જોશની વખતે શરૂ શરૂમાં જે પાણી નીકળે છે, અને તેના નીકળવાથી જોશ વધે છે, ઓછો થતા નથી તેન મઝી કહે છે, અને ઘણી મઝા આવીને જ્યારે જીવ ભરાઈ ગય છે તે વેળા નર નીકળે છે તેને મની કહે છે. અને ખતેની ઓળખ આ છે કે મની નીકળ્યા પછી જીવ ભરાઈ ગય છે અને જોશ ઠંડો પડે છે, અને મઝી નીકળવાથી જોશ ઓછો થતો નથી, એટલુંજ નહીં પણ વધે છે. અને મઝી પાતળી હોય છે અત મની જાડી હોય છે, તા માત્ર મઝી નીકળવાથી શુસલ વાજેય થતુ નથી. એશક વોઝુ તુટે છે.

[૩] મસઅલો. જ્યારે પુરૂપની પીસાળની જગ્યાની સોપારી અંદર ગય અને છુપી ગય તો શુસલ વાજેય થાય છે, ફરી મની નીકળે અથવા નહીં નીકળે. મરદની સોપારી આગલા માગમાં ગઈ હોય તો પણ શુસલ વાજેય થાય છે, ફરી કંઈ પણ નીકળ્યું નહીં હોય અત પાછળને માર્ગે ગઈ હોય તો પણ શુસલ વાજેય થાય છે. પણ પાછલા માગમાં કરવું અથવા કરાવવું મોટા ગુનોલ છે. [મુન્થા.]

[૪] મસઅલો. જે ખુન દર મહિને આગલા માર્ગથી આવ્યા કરે છે તેને હેઝ કહે છે, જ્યારે આ ખુન બધ પડે તો શુસલ કરવું વાજેય છે, અને જે ખુન બાળકના જન્મ્યા પછી આવે છે તેને નિફાસ કહે છે એના બધ થવાથી પણ શુસલ વાજેય થાય છે. સારાંશ આ છે કે ચાર વસ્તુથી શુસલ વાજેય થાય છે. [૧] જોશની સાથે મની નીકળવી [૨] પુરૂપની સોપારીનું અંદર જવું [૩] હેઝ અને [૪] નિફાસનું ખુન બધ પડવું. [મુન્થા.]

[૫] મસઅલો. નાની છોકરી જે હજુ જુવાન થઈ નથી તેથી કાઠીએ સોહાબત કરી તો તેણી ઉપર શુસલ વાજેય નથી, પણ આદત પાડવાને માટે તેણીને શુસલ કરાવવું જોઈએ. [મુન્થા.]

(૬) મસઅલો. ઉંઘમાં પુરૂપની પાસે રહેવાનું તથા સોહાબત કરાવવાનું સ્વપ્નું જોયું અને મઝા પણ આવી, છતાં જ્યારે આંખ ખુલી તો જોયું કે મની નીકળી નથી તો તેણી ઉપર શુસલ વાજેય નથી. હા, જે મની નીકળી પડી હોય તો શુસલ વાજેય છે, અને જે કપડા અથવા બદન ઉપર કંઈ બીનાશ જણાય પણ ધ્યાનમાં આવ્યું કે આ મઝી છે મની નથી તોએ શુસલ કરવું વાજેય છે. (મુન્થા.)

(૭) મસઅલો. જો થોડીક મની નીકળી અને ગુસલ કરી લીધું ફરી નહાયા પછી બીજી મની * નીકળી આવી તો ફરી નહાવું વાજેમ છે, અને જો નહાયા પછી સ્ત્રીમાં જો મની પુરૂષની x હતી તે નીકળી તો ગુસલ દુરસ્ત થયું ફરી નહાવું વાજેમ નથી. (મુન્યા.)

(૮) મસઅલો. બીમારીના લીધે અથવા બીજા કોઈ કારણે આપોઆપ મની નીકળી આવી પણ જોશ કે ઇન્જા કંઈ નહોતી તો પણ ગુસલ વાજેમ નથી. હા, વોઝુ તુરી જશે. (મુન્યા.)

(૯) મસઅલો. ઘણીઘણિયાણી અને એક પલંગ ઉપર સૂતેલા હતા, જ્યારે ઉઠ્યાં તો પીછોડી ઉપર મનીનો ડાઘો પડેલો જોયો. અને ઉંઘમાં રૂપનું જેવું ન તો પુરૂષને યાદ છે અને ન સ્ત્રીને તો એહતેયાત (બચાવ) એમાજ છે કે મને નહાય, કારણ કે આ કોની મની છે એ જણાયું નથી. (મુન્યા.)

(૧૦) મસઅલો. જ્યારે કોઈગેકદિર મુસલમાન થાય તો તેને ગુસલ કરવું મુસ્તહબ છે. + (મુન્યા.)

[૧૧] મસઅલો. જો કોઈ મુરદને ન્હવડાવે તો ન્હવાડવા પછી ગુસલ કરી લેવું મુસ્તહબ છે. [દુર્રે મુખ્તાર.]

[૧૨] મસઅલો. જેને નહાવું વાજેમ છે તે જો નહાવા પહેલાં કંઈ ખાવા પીવા આહો તો પ્રથમ પોતાના મ્હોં હાથ ધ્રુવે, અને કોગળો કરી ફરી ખાએ અને પીએ. અને વગર હાથ મ્હોં ધ્રુવે ખાસે પીશે તો એ કંઈ ગુનોહ નથી. (મુન્યા.)

[૧૩] મસઅલો. જેને નાહવાની હાજત હોય તેને કલામે મજહૂદ [કુરઆન]નું અડકવું તથા તેને પદવું તથા મસજીદમાં જવું દુરસ્ત નથી. અને અલ્લાહ તઆલાનું નામ લેવું અને કલેમો પઢવો અને દુરૂદ શરીફ પદવું દુરસ્ત છે. અને આ તરેહના મસઅલા ઇનિશાઅલ્લાહો તઆલા હેઝના અધ્યાયમાં સારી રીતે ખ્યાન કરીશું. ત્યાં જેવું જોઈએ. [મુન્યા.]

[૧૪] મસઅલો. તફસીરની કિતાબોને વગર નહાયે અને વગર વોઝુએ અડકવી મકરૂહ છે, અને તરજુમાવાળા કુરઆનને અડકવું તદ્દન હરામ છે. (મુન્યા.)

કયા પાણીથી વોઝુ કરવું અને નહાવું દુરસ્ત છે અને કયા પાણીથી દુરસ્ત નથી.

[૧] મસઅલો. આસમાનથી વરસેલું પાણી, નદી, નાલા, ચશમા, કુવા, તળાવ અને દરીયાના પાણીથી વોઝુ અને ગુસલ કરવું દુરસ્ત છે ફરી તે મીઠું પાણી હોય કે ખરું હોય. (દુર્રે મુખ્તાર.)

[૨] મસઅલો. કોઈ ફળ કે ઝાડ કે પાંદડાનાં નીચોવેલા પાણીથી વોઝુ કરવું દુરસ્ત નથી એવીજ રીતે જો પાણી તરબુજથી નીકળે છે તેથી તથા શેરડી વગેરેના રસથી વોઝુ અથવા ગુસલ દુરસ્ત નથી. (દુર્રે મુખ્તાર.)

* આ હુકમ ત્યારે છે કે જ્યારે તે મની સુવા પહેલાં અને વેશાબ કરવા પહેલાં અને ચાલીશ હદમ અથવા વધુ ચાલવા પહેલાં નીકળે.

x આ હુકમ ત્યારે છે કે જ્યારે પુરૂષની મની હોવાની કોઈ નિશાની માલમ પડે નહીં તો ગુસલ વાજિબ થશે.

+ માત્ર હરલામ કમુલ કરવા અર્થે ગુસલ કરી લેવું મુસ્તહબ છે; પરંતુ જો કોઈ કાર્ય ગુસલ વાજિબ જવાનો મોબુદ હોય જેમકે જિનાબતનું અથવા હેઝ કે નિકાસનું ગુસલ માથે હોય અને મુસલમાન થયા પહેલાં ગુસલ કર્યું ન હોય અથવા ગુસલ તો કીધેલું પણ જેવી રીતે શરીઅતમાં માતબર છે એવી રીતે કર્યું ન હતું તો તેના ઉપર ગુસલ વાજિબ છે.

[૩] મસઅલો. જે પાણીમાં કાંઈ બીજી વસ્તુ મળી ગઈ અથવા પાણીમાં કાંઈ વસ્તુ પકવી અને એવું થયું કે હવે વાતચીતમાં તેને પાણી કહેતા નથી, પણ તેનું બીજું નામ થતું હોય તે તેથી વોજુ ગુસલ દરસ્ત નથી. જેમકે શરમત, શીશ, સેરવો, સરકો, ગુલાબ, માવુઝુઆનનું અરક વગેરે. એથી વોજુ દરસ્ત નથી. [દુર્રે મુખ્તાર.]

[૪] મસઅલો. જે પાણીમાં કાંઈ પાક વસ્તુ પડી અને પાણીનો રંગ અથવા મઝા અથવા બે માં કંઈ ફરક આવ્યો પણ તે વસ્તુ પાણીમાં પકવી નથી તેમ પાણીના પાતળા થવામાં કંઈ ફરક આવ્યો નથી, દાખલા તરીકે વહેતા પાણીમાં રેત મળી અથવા પાણીમાં ઝાકગન પડ્યું અને તેનો દલકો જેવો રંગ કિતરો અથવા સાબુ પડ્યો. એવી તરેહની બીજી કાંઈ વસ્તુ પડી તે આ સવળી સરતોમાં વોજુ અને ગુસલ દરસ્ત છે. [દુર્રે મુખ્તાર.]

[૫] મસઅલો. જે કાંઈ વસ્તુને પાણીમાં નાંખીને પાકવી જેથી રંગ મઝા વગેરે બદલાયાં તે તે પાણીથી વોજુ દરસ્ત નથી. હા; જે એવી વસ્તુ પકવી જેથી મેલ કુચેલ સારી રીતે સાફ થાય છે અને તેના પાકવાથી પાણી ગાદું થયું નહીં હોય તે તેથી વોજુ દરસ્ત છે. જેમકે મુઝદ નાવગાવવા માટે બોરડીનાં પાંડાં પા વે છે તેમાં કશી હરકત નથી. હા, જે એટલા બધા નાખે કે પાણી ગાદું થાય તે તેથી વોજુ ગુસલ દરસ્ત નથી [દુર્રે મુખ્તાર.]

[૬] મસઅલો. કાદું રંગવા માટે ગાદગન, ઘોળી અથવા શીશીનો રંગ ઘોળ્યો તે વોજુ દરસ્ત નથી. [દુર્રે મુખ્તાર.]

[૭] મસઅલો. જે પાણીમાં દુધ મળી ગયું તે જે દુધનો રંગ સારી રીતે પાણીમાં આવી ગયો છે તે વોજુ દરસ્ત નથી અને જે દુધ ઘાળુજા થયું હતું જેથી રંગ આવ્યો નથી તે વોજુ દરસ્ત છે. [દુર્રે મુખ્તાર.]

[૮] મસઅલો. જંગલમાં કંઈ થોડું પાણી મળ્યું જ્યાં સૂધી તેના નાપાક થવાનું યકીન નહીં થાય ત્યાંસૂધી તેથી વોજુ કરેન્માત્ર આ વહેમથી વોજુ છેડે નહીં કે કદાપી નાપાક હશે, જે તેના હોવા છતાં તવન્નેમ કરશે તે તવન્નેમ થશે નહીં. (અન્યા.)

[૯] મસઅલો. કાંઈ ક્વ વગેરેનાં ઝાડનાં પાંડાં પડ્યાં અને પાણીમાં બ-બો આવવા લાગી અને રંગ તથા મઝા પણ બદલાઈ ગયા તે પણ તેથી વોજુ દરસ્ત છે જ્યાં સૂધી કે તેવીજ તરેહ પાણી પાતળું રહે. [દુર્રે મુખ્તાર.]

[૧૦] મસઅલો. જે પાણીમાં નગ્નસત પડે તેથી વોજુ ગુસલ દરસ્ત નથી, ફરી તે નાપાક થોડી હોય અથવા ઘણી હોય. હા, જે વહેતું પાણી હોય તે તે નગ્નસત પડવાથી નાપાક થશે નહીં. જ્યાંસૂધી તેનો રંગ કે મઝા કે બોમાં ફરક પડે નહીં. અને જ્યારે નગ્નસતના કારણથી રંગ અથવા મઝા બદલાઈ ગઈ અથવા બો આવવા લાગી તે વહેતું પાણી પણ નાપાક થશે તેથી વોજુ દરસ્ત નથી. અને જે પાણી ઘાસ તણખડું પાતડું વગેરે વેલી લઈ જાય તે તે વહેતું પાણી છે. ફરી તે ગમે તેટલું આદિસ્તા આદિસ્તા વહેતું હોય. (હિદાયા.)

[૧૧] મસઅલો. ઘણા મોટા હોજ છે જે દસ હાથ લાંબો અને દસ હાથ પહોળો હોય અને એટલો ઉંડો હોય કે જે બોબલીથી પાણી લઈએ તે જમીન ખુદે નહીં,

એ પણ વહેતા પાણીના જેવો છે. એવા હોજને (દહરદહ) કહે છે. જે તેમાં એવી નાપાકી પડે કે જે પડ્યા પછી દેખાય નહીં. જેની કે પેશાબ, ખુન, શરાબ વગેરે તો તેમાં ચારે તરફ વેંચું કરવું દુરસ્ત છે. જે તરફ ચાહે વેંચું કરે. પણ જે એવી નાપાકી પડે કે જે દેખાય છે જેમકે મરેલું કુતરું તો જે તરફ પડ્યું હોય તે તરફ વેંચું કરે નહીં, તે સિવાય જે તરફ ચાહે કરે. હાં, જે આટલા મોટા હોજમા એટલી નસાગત પડે કે રંગ અથવા મન અથવા બો બહારથી જાય તો નાપાક થઇ જશે. (મુન્યા.)

(૧૨) મસઅલો. જે વીસ હાથ લાંબો અને પાંચ હાથ ચોડા અથવા પચ્ચીસ હાથ લાંબો અને ચાર હાથ ચોડા હોય તે હોજ પણ દહરદહના જેવો છે. (દુરે મુખ્તાર.)

(૧૩) મસઅલો. ધાભા અથવા છાપરા ઉપર નગમન પડી છે અને વરસાદ વરસ્યો અને નળમાંથી તે પાણી નીકળ્યું અને અડધું અથવા અડધાથી વધુ ધાભુ નાપાક છે તો તે પાણી નજમ છે, અને જે છત અડધાથી એછી ના ઇ છે. તો તે પાક છે, અને જે નાપાકી નળની પાસેજ હોય અને એટલી હોય કે સઘળું પાણી (અથવા વધુ પાણી) લાગીને આવે છે તો તે પાણી નાપાક છે. (મુન્યા.)

(૧૪) મસઅલો. જે પાણી આહિના અહિના વડેનું હોય તો ધણું જલદી જલદી વેંચું કરે નહીં, કે જેથી પોતાનું ધોવણુ પડે છે તે હાથમાં આવે. (મુન્યા.)

(૧૫) મસઅલો. દહરદહ હોજમાં જ્યાં ધેવણુ પડ્યું છે જે ત્યાંથીજ ફરી પાણી ઉપાડે તો પણ દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

[૧૬] મસઅલો. જે કોઇ કાફિર અથવા છેકર આળક પોતાનો હાથ પાણીમાં નાંખે તો પાણી નાપાક થતું નથી. હા. જે તેના હાથમાં નાપાકી લાગેલી હતી એમ જણાય તો નાપાક થશે. પણ નાના આળકોનો જે કે કંઈ બરેસો નથી માટે જ્યાં સુધી કોઇ બીજું પાણી મળે ત્યાં સુધી તેના હાથ નાંખેલા પાણીથી વેંચું નહીં કરવું બેહતર છે. (મુન્યા.)

[૧૭] મસઅલો. જે પાણીમાં એવું જનવર મરે જેમાં વેંચતું ખુન હોતું નથી. અથવા તે બહાર મરીને પાણીમાં પડે તો પણ નાપાક થતું નથી. જેમકે મચ્છર, માંખ, બિડ, ભરી, વીધુ તથા મધમાખ અથવા એવી તરેલતી બીજી વસ્તુ હોય. (દિદાયદ)

[૧૮] મસઅલો. જેની પેદાશ પાણીની હોય અને હમેશ પાણીમાં રહ્યા કરતું હોય, તેના મરવાથી પાણી બગડતું નથી, પવિત્ર રહે છે જેવી કે મછલી, દેડકું, કાચબો, કેકડો વગેરે. અને જે પાણી વગર બીજી કોઇ વસ્તુમાં મરે જેમકે સરકો, શીરો, દુધ વગેરેમાં તોપણ તે નાપાક થાય નહીં. અને જમીનનું દેડકું અને પાણીનું દેડકું બંનેનો એકજ કાયદો છે. એટલે ન એના મરવાથી પાણી નાપાક થાય છે અને ન તેના મરવાથી.—પણ જે ખુશકી (જમીન) ના કોઇ દેડકામાં ખુન થતું હોય તો તેના મરવાથી પાણી વગેરે જે વસ્તુ હોય તે નાપાક થઇ જશે. (દુરે મુખ્તાર)

ફાયદો—પાણીના દેડકાની પેહેયાન આ છે કે તેની આંગળીઓ વચમાં જલ્લી લાગેલી હોય છે. અને ખુશકીના દેડકાની આંગળીઓ જુદી જુદી થાય છે.

[૧૯] મસઅલો. જે જનવર પાણીમાં રહે છે પણ તેની પેદાશ પાણીની નહીં હોતી તેના મરવાથી પાણી બગડે અને નાપાક થાય છે, જેની રીતે વતક, નળકુકડી (મુરગાબી) એવીજ રીતે જે તે કયે મરે અને પાણીમાં પડે તો પણ નાપાક થાય છે. (દુરે મુખ્તાર)

[૨૦] મસઅલો. દેડકું કાચબો વગેરે જે પાણીમાં મરીને તદ્દન સડી જાય અને તુકડી તુકડી થઈને પાણીમાં મળી જાય તોપણ પાણી પાક છે પણ તેનું પીવું અને તેથી ખાણું રાંધવું દુરસ્ત નથી. હા. વોઝુ ચુસલ તેથી કરી શકે છે.

[૨૧] મસઅલો. તડકામાં x તપેલા પાણીથી કોઢ થવાનો ડર હોય છે, માટે તેથી વોઝુ ચુસલ નહીં કરવા બેહેતર છે. (શામી છ. ૧ લી)

[૨૨] મસઅલો. મુદાર જનવરની ખાલને જ્યારે તડકામાં સૂકવે અથવા કંઈ દવા વગેરે લગાડી કેળવે કે જેથી તેનું પાણી મરી જાય અને રાખવાથી ખરાબ થાય નહીં તો તે પાક થાય છે. તે પર નમાઝ પઢવી મશક વગેરે બનાવવી, તેમાં પાણી ભરવું પણ દુરસ્ત છે. બૂળનું ચામડું પાક થવું નથી બીજા સધળા ચામડા પાક થાય છે, પણ માણસના ચામડાથી કોઈ કામ લેવું અને વાપરવું મેટા ચુંગદ છે. (દુર્રે મુખતાર.)

[૨૩] મસઅલો. કુતર, વાનર, બીચાડું, વાઘ, વગેરે જેનાં ચામડાં કેળવવાથી પવિત્ર થાય છે તે બિસ્મિલ્લાહ કહી જીવંત કરવાથી પણ ચામડાં પાક થાય છે ફરી તેને કેળવે અથવા નહીં કેળવે. હા, જીવંત કરવાથી એનું માંસ પાક થવું નથી અને એને ખાવું પણ દુરસ્ત નથી. (હિદાયત)

[૨૪] મસઅલો. મરેલા જનવરના વાળ, શીંગડું, હાડકું, અને દાંત આ સધળી વસ્તુ પાક છે, જે પાણીમાં પડશે તો નાપાક થશે નહીં. હા, જે હાડકું, અને દાંત વગેરે ઉપર જન તે મરેલાં જનવરની કંઈ વીકાસ લાગેલી હોય તો તે નાપાક છે. અને પાણી પણ નાપાક થશે. (હિદાયત)

[૨૫] મસઅલો. માણસનું પણ હાડકું અને વાળ પાક છે પણ તેને વાપરવા અને કામમાં લાવવા દુરસ્ત નથી. પણ મંઝરનથી કોઈ જગ્યા દફન કરવા જોઈએ. (હિદાયત)

કુવાનું વણું.

[૧] મસઅલો. જ્યારે કુતરામાં કંઈ નાપાકી પડે તો કુત્રો નાપાક થાય છે. અને પાણી ખેંચી લેવાથી તે પાક થાય છે. ફરી તેમાં થેડી નાપાકી પડી હોય અથવા ઘણી પડી હોય. સધળું પાણી કાઢવું જોઈએ જ્યારે સગળું પાણી નીચળી જશે તો પાક થશે. કુવા માંહેની કાંકરીઓ દીવાર વગેરેને ધોવાની જરૂરત નથી. ૧ સધળા આપેઆપ પાક થશે. એવીજ રીતે ડોલ દોરડું જેથી પાણી કાઢવું છે તે કુવાના પાક થવાથી આપેઆપ પાક થશે. આ બંનેના ધોવાની પણ કંઈ જરૂર નથી (દુર્રે મુખતાર.)

ફાયદો-સધળું પાણી બહાર માદવાની આ મતલબ છે કે પાણી ખુરી જાય અને અડધી ડોલ પણ ભરએ નહીં.

[૨] મસઅલો. કુવામાં કયુતર અથવા ચક્લીનું ઘુ પડે તે નાપાક થતો નથી. અને મરથી અથવા બતકના ઘુથી નજીસ થાય છે અને સધળું પાણી કાઢવું વાજેબ છે. (મુન્યા)

[૩] મસઅલો. કુતર, બિલાડું, ગાય, બકર પીશાય કરે અથવા કોઈ બીજા નજીસત પડે તો સધળું પાણી કાઢવું જોઈએ. (મુન્યા. હિદાયત.)

x તિબની રૂએ આ બેહેતર છે. શરીરતથી આ હુકમ લખવામાં આવ્યો નથી. એટલે એમાં ગુનેા કે સવાબ કંઈ નથી.

[૪] મસઅલો. જે માણસ અથવા કુતરું અથવા બકરું અથવા એના જેટલું કોઈ બીજું જાનવર પડીને મરી જાય તો સઘળું પાણી કાઢવું જોઈએ. અને જે બકાર મરે અને ફરી કુવામાં પડે તો પણ આજ કાયદો છે. સઘળું પાણી કાઢવું જોઈએ. (હિદાયત)

[૫] મસઅલો. જે કોઈ જાનવાર વસ્તુ કુવામાં મરે અને પુલે અથવા ફાટે તોપણ સઘળું પાણી કાઢવું જોઈએ. નાતું જાનવર હોય અથવા મોટું તો જે ઉંદર અથવા ચલ્લી મરોને પુલે અથવા ફાટે તો સઘળું પાણી કાઢવું જોઈએ. (હિદાયત.)

(૬) મસઅલો. જે ઉંદર અથવા ચલ્લી અથવા એની બરાબર કોઈ જાનવર પડીને મરી જાય પણ પુલે ફાટે નહીં તો વીસ ડોલ કાઢવી વાજેય છે અને ત્રીસ ડોલ કાઢવી બહેતર છે પણ પ્રથમ ઉંદરને કહાડે ફરી પાણી કાઢવું શરૂ કરે અને જે ઉંદરને નહીં કાઢ્યો તો આ પાણી કાઢવાની કશી ગણતરી નથી ઉંદર કાઢ્યા પછી ફરી પણ તેટલુંજ પાણી કાઢવું પડશે. (હિદાયત.)

(૭) મસઅલો. મોટી છિપકલી જેમાં વહેતું ખુન થાય છે તેના કાયદો પણ આજ છે કે જે મરી જાય અને પુલે ફાટે નહીં તો વીસ ડોલ કાઢવી જોઈએ અને ત્રીસ ડોલ કાઢવી બહેતર છે અને જેમાં વેહતું ખુન થતું નહીં હોય તેના મરવાથી પાણી નાપાક થતું નથી. (હિદાયત.)

(૮) મસઅલો. જે કપુતર યા મરધું અથવા બીલાડું અથવા એની બરાબર કોઈ જાનવર પડીને મરી જાય અને પુલે ફાટે નહીં તો ચળીસ ડોલ કાઢવી વાજેય છે અને ત્રાઠ ડોલ કાઢવી બહેતર છે. (હિદાયત)

(૯) મસઅલો. જે કુવા ઉપર જે ડોલ પડી રહેતી હોય તેના હિસાબથી કાઢવી જોઈએ અને જે એટલી મોટી ડોલથી પાણી કાઢે જેમાં ઘણું પાણી સમાય છે તો તેને હિસાબ કરવો જોઈએ. જે તેમાં બે ડોલ પાણી સમાતું હોય તો બે ડોલ સમજાવું, અને જે ચાર ડોલ સમાતી હોય તો ચાર ડોલ ગણીશું, સારાંશ આ છે કે જેટલી ડોલ પાણી તેમાં સમાય તેના હિસાબથી ખેંચાશે. (હિદાયત)

(૧૦) મસઅલો. જે કુવામાં એટલો મોટો ઘોંધ છે કે પાણી કાઢી શકતા નથી, જેટલું કાઢીએ તેટલું તેમાં તરત આવતું જાય છે તો જેટલું પાણી તેમાં તે વખત હસ્તિ ધરાવતું હોય તેના અંદાજે ફરી તેટલું કાઢે (હિદાયત)

ફાયદો-પાણીનો અંદાજે કરવાની ઘણી રીત છે. એક આ કે દાખલા તરીકે પાંચ હાથ પાણી છે તો એકદમ એક પછી એક સો ડોલ કાઢીને જુઓ કે કેટલું પાણી ઓછું થયું, જે એક હાથ ઓછું થયું હોય તો આથી હિસાબ કરી લો કે સો ડોલમાં એક હાથ પાણી ખુટું તો પાંચ હાથ પાણી પાનસો ડોલમાં નીકળી જશે. બીજો આ કે જે લોકોને પાણી વિશે જાણ હોય અને તેના અંદાજે કરતાં આવતો હોય એવા બે દીનદાર મુસલમાનોથી અંદાજે કરવો તેઓ જેટલું કહે તેટલું કઢાવો અને જ્યાં આ બંને તરીકા નહીં બની શકે ત્યાં ત્રણસો ડોલ કઢાવો.

(૧૧) મસઅલો. કુવામાં મરેલો ઉંદર અથવા બીજું કોઈ જાનવર નીકળ્યું અને ક્યારે પાણી તે જાણ્યું નથી અને તે પુલેલું કે ફાટેલું નથી તો જે લોકોએ તે કુવાથી વાંચુ કર્યું છે તેઓ એક દિવસ રાતની નમાઝ ફરી પઢે અને તે પાણીથી જે કપડાં ધોવાયાં છે તેને

ફરી ધોવાં જોઈએ. અને જો ધુણું કે ફાટેલું છે તો ત્રણ રાત દિવસની નમાઝો દોરવવી જોઈએ. હા, જે લોકોએ ને પાણીથી વોઝુ કર્યું નથી તેઓ દોરવે નહીં. આ મસઅલો એહતેયાતનો છે. અને કેટલાક આલેમોએ આ કહ્યું છે કે જે વખતથી ફૂવાનું નાપાક થયું જણાયું છે તે વખતથી નાપાક સમજો. આથી પહેલાની નમાઝ વોઝુ સધળાં દુરસ્ત છે. જે કોઈ આ વાત ઉપર અમલ કરે તોએ દુરસ્ત છે. (હિદાયત)

[૧૨] મસઅલો. જેને નહાવાની જરૂરત છે તે જો ડોલ વગેરે ટુંઢવા માટે ફૂવામાં ઉતરે અને તેના બદન તથા કપડાં ઉપર કોઈ તરેહની નાપાકી નથી તો તે ફૂવો નાપાક થશે નહીં, એવીજ રીતે જો કાફિર ઉતરે અને તેનાં કપડાં તથા બદન ઉપર નગ્નસત નથી તો પણ ફૂવો પાક છે. બેશક જે નગ્નસત લાગી હોય તો નાપાક થશે અને પાણી કાઢવું પડશે. અને જો શક હોય કે કપડું પાક છે કે નાપાક છે એવું જણાયું નથી તો પણ ફૂવો પાક ગણાયો. પણ જો ફિઝની તસલ્લી માટે વીસ અથવા ત્રીસ ડોલ કઢાવે તો પણ કશો હોપ નથી. [મુન્યા, હિદાયત, શામી.]

[૧૩] મસઅલો. ફૂવામાં જો બકર અથવા ઉંદર પડ્યું અને જીવનું નીકળી આવ્યું તો પાણી પાક છે કદાચ કદાચ નહીં. [દુરેં મુખતાર.]

[૧૪] મસઅલો. ઉંદરને ખીસાડીએ પકડ્યો અને તેના દાંત લાગવાથી ઝખમી થયો છે ફરી તેથી ધુટીને તેવીજ તરેહ ખૂનમાં ખરડાએલો તે ફૂવામાં પડ્યો તો સધળું પાણી કાઢવામાં આવે. [આલમગીરી જી. ૧ લી.]

[૧૫] મસઅલો. ઉંદર મોરીમાંથી કે નાળામાંથી નીકળીને નાંડો અને તેના દેહ ઉપર નસાગત લાગેલી છે ફરી ફૂવામાં પડ્યો તો સધળું પાણી કાઢવું જોઈએ ફરી તે ઉંદર ફૂવામાં મરે અથવા જીવને નીકળે. [દુરેં મુખતાર.]

[૧૬] મસઅલો. ઉંદરની પુછડી કપાઈને પડી તો સધળું પાણી કાઢવું જોઈએ એવીજ રીતે છિપકલી જેમાં ખુન હોય છે તેની પુછડી પડવાથી પણ સધળું પાણી કાઢવામાં આવે. [શામી, મુન્યા.]

[૧૭] મસઅલો. જે વસ્તુના પડવાથી ફૂવો નાપાક થયો છે, જે તે વસ્તુ મેહનત કર્યા છતાં નીકળી શકે નહીં, તો જેવું જોઈએ કે તે ચીજ કેવી છે? જે તે વસ્તુ એવી છે કે પોતે તો પાક છે પણ નાપાકી લાગવાથી નાપાક થાય છે. જેવી રીતે નાપાક કપડું નાપાક હડી, નાપાક જોડો, તો તેનું કાઢવું માફ છે, તેવીજ રીતે પાણી કાઢો. અને જો તે વસ્તુ એવી છે કે પોતે નાપાક છે, જેવી રીતે મરેલું જનવર ઉંદર વગેરે તો જ્યાં સુધી તેનું સડીને માટી થવાની ખાતરી નહીં થાય ત્યાં સુધી ફૂવો પાક થઈ શકતો નથી, અને જ્યારે આ ખાતરી થાય ત્યારે સધળું પાણી કાઢો ફૂવો પાક થઈ જશે. [દુરેં મુખતાર, શામી.]

[૧૮] મસઅલો. જેટલું પાણી ફૂવામાંથી કાઢવાની જરૂર છે તેને જોઈએ એકદમ કાઢે જોઈએ થોડું થોડું કંઠે દરેક રીતે પાક થશે. (શામી.)

જનવરોના બોટવાનું વર્ણન.

માણસનું બોટલું પાક છે. જોડાએ કાઢિર બેઠીન હોય અથવા હૈઝવાળી હોય અથવા નાપાક હોય અથવા નિશ્વસમાં હોય દરેક હાલતમાં પાક છે. એવીજ રીતે પત્તેરો પણ એઓને પાક છે. હા, જો એઓના હથમાં અથવા મ્હોમાં નાપાકી લાગી હોય તો તેથી તે બોટલું નાપાક થશે. (હિદાયત.)

(૧) મસઅલો. ફૂતરાનું બોટલું નાપાક છે, જો કાઠિ વાસણમાં મ્હો નાખે તો ત્રણવાર ધોવાથી પાક થશે ફરી તે માટીનું વાસણ હોય કે તાંબા વગેરેનું હોય, ધોવાથી સધળા પાક થાય છે, પણ બેહતર આ છે કે સાતવાર ધુવે, અને એકવાર માટી લગાડીને માંજે કે જ્યોતી સારી રીતે સાફ થાય. (હિદાયત.)

(૨) મસઅલો. બુંડનું બોટલું પણ નાપાક છે. એવીજ રીતે વાઘ, વાનર, વરૂ વગેરે જેટલા ફાડી ખાનાર જનવરો છે સર્વનું બોટલું નાપાક છે. (હિદાયત.)

(૩) મસઅલો. ચિલાડીનું બોટલું પાક તો છે પણ મકરૂહ છે, તો બીજું પાણી હોવા છતાં તેથી વોઝુ કરે નહીં; હા, જો બીજું પાણી નહીં મળે તો તેથી વોઝુ કરે. (હિદાયત.)

(૪) મસઅલો. દુધ તરકરી વગેરેમાં બીલાડીએ મેં નાંખ્યું તો જો માલદાર હોય તો તેને નહીં ખાએ અને ગરીબ માણસ હોય તો ખાએ એમાં કશા બાધ કે ગુનોહ નથી બોટલુંજ નહીં પણ એવા માણસ માટે તો મકરૂહ પણ નથી. (ફરેં સુખ્તાર.)

(૫) મસઅલો. બીલાડીએ ઉંદર ખાધો અને તરત આવીને વાસણમાં મો નાંખ્યું તો તે નાપાક થશે, અને જો થોડીવાર થોભીને મેં નાંખે તો અને પોતાના મેંને જીમથી ચાટી ચુકી છે તો નાપાક થશે નહીં પણ મકરૂહ થશે. (હિદાયત.)

(૬) મસઅલો. છુટી મરઘી જે અહીં તહીં ગંદી પલીદ વસ્તુ ખાતી ફરે છે તેનું બોટલું મકરૂહ છે, અને જે મરઘી ગોંધાયલી રહે છે તેનું બોટલું મકરૂહ નથી, પણ પાક છે. (હિદાયત.)

(૭) મસઅલો. શીકાર કરનાર પક્ષી જેમકે સકરો, બાઝ વગેરે એનું બોટલું પણ મકરૂહ છે, પણ જે પાણેનું હોય અને મરેલું ખાઈ શકતું નહીં હોય તેમ તેની આંચમાં કંઈ નાપાકી લાગવાની સંદેહ નહીં હોય તેનું બોટલું પાક છે. (હિદાયત.)

(૮) મસઅલો. હલાલ જનવર જેવાં કે દુ'ઓ, બકર, ઘેટું ગાય, બેંસ, હરણ વગેરે અને હલાલ પક્ષી જેવાં કે મેંના, પોપટ, ચલ્લી, ફાખત આ સધળાનું બોટલું પાક છે. એવીજ રીતે ઘોડાનું બોટલું પણ પાક છે. (ફરેં સુખ્તાર.)

(૯) મસઅલો. જે જનવરો ઘરમાં રહે છે, જેમકે સાપ, વિંછુ, ઉંદર, છિપકલી વગેરે એઓનું બોટલું મકરૂહ છે. (હિદાયત.)

(૧૦) મસઅલો. જે ઉંદર રોટલો કતરી ખાએ તો તે જગ્યાએથી જરા તોડીને ફરી ખાવું બેહતર છે. (શામી.)

(૧૧) મસઅલો. ગધેડા ખચ્ચરનું બોટલું પાક તો છે પણ વોઝુ થવામાં શક છે તો જો કયે માત્ર ગધેડા અને ખચ્ચરનું બોટલું પાણી મળે અને તેના વગર બીજું પાણી નહીં મળે તો વોઝુ અને તપમ્બોમ બને કરે. ફરી જોડાએ પ્રથમ વોઝુ કરે જોડાએ પ્રથમ તપમ્બોમ કરે બને વાતોનો અખત્યાર છે. (હિદાયત.)

(૧૨) મસઅલો. જે જાનવરોનું બોટલું નાપાક છે તેનો પરસેવો પણ નાપાક છે, અને જેનું બોટલું પાક છે તેનો પરસેવો પણ પાક છે. અને જેનું બોટલું મકરૂહ છે તેનો પરસેવો પણ મકરૂહ છે, અને ગધેડા તથા ખચ્ચરનો પરસેવો પાક છે. કપડાને કે બદનને લાગી જાય તો ઘોવું વાળેજ નથી પણ ઘોવું બેહતર છે. (દુર્રે. મુખ્તાર.)

(૧૩) મસઅલો. કોઈએ બીલાડી પાળી અને તે પાસે આવીને બેસે છે અને હાથ વગેરે ચાટે છે, તો જ્યાં ચાટે અને તેની રાહ લાગે તેને ઘોતી જોઈએ જે નહીં ઘેઘ એવીજ રીતે રહેવા દીધી તો મકરૂહ છે અને બુઝું ક્યું. (મુન્યા પ. ૬૫.)

(૧૪) મસઅલો. પારકા પુરખું બોટલું ખાવું, પીવું સ્નાને ૧ મકરૂહ છે. જે તે જાણતી હોય કે આ તેનું બોટલું છે. અને જો જાણતી નહીં હોય તો મકરૂહ નથી. (દુર્રે. મુખ્તાર.)

તયમ્મોમનું વર્ણન.

(૧) મસઅલો. જે કોઈ જંગલમાં છે, અને તદન જણાય નથી કે પાણી ક્યાં છે, તેમ ત્યાં કોઈ માણસ પણ નથી જેને પુછી વકેફ થાય. તો એવા વખતે તયમ્મોમ રે, અને જો કોઈ માણસ મળ્યું અને તેણે એક માઇલ શરઈની અંદર પાણીનો પનો આપ્યો અને તેના સાચા થવાની વધુ ધારના થાય છે, અથવા માણસ તો નહીં મળ્યું પણ કોઈ નિશાનીથી તેનું દીલ શાક્ષી આપે છે કે એક માઇલ શરઈની અંદર આટલામાં પાણી જરૂર હોયું જેઈએ તો પાણીની એટલી ટુંદ કરતી જોઈએ કે નને તથા તેના સાથીઓને કોઈ તરેહની તકલીફ તથા નુકસાની થાય નહીં, અને વગર ટુંદે તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. * અને જો પુરતી ખાતરી હોય કે પાણી શરઈ એક માઇલની અંદર છે તો પાણી લાવવું વાળેજ છે. ÷ (દુર્રે. મુખ્તાર.)

ફાયદો-શરઈ માઇલ અંગ્રેજી માઇલથી જરા માટો થાય છે, એટલે અંગ્રેજી એક પુરો માઇલ અને આઝમો ભાગ x માઇલનો થઈને શરઈ એક માઇલ થાય છે.

(૨) મસઅલો. જે પાણીનો પનો લાગ્યો પણ પાણી એક માઇલ દુર છે તો આટલું આંધે જઈને પાણી લાવવું વાળેજ નથી એટલુંજ નહીં પણ તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. (દુર્રે. મુખ્તાર.)

(૩) મસઅલો. જે કોઈ આપાદાથી એક માઇલને છોટે હોય અને એક માઇલથી પાસે કેથે પાણી નહીં મળે તો પણ તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. જોઈએ મોસાફર હોય અથવા મોસાફર નહીં હોય અને થોડેક આંધે જવા નીકળી હોય. (મુન્યા.)

(૪) મસઅલો. જે માર્ગમાં કુત્રો તો મળ્યો પણ ડોલ દોરડું પાસે નથી જેથી પાણી કાઢી શકતી નથી તેમ કોઈની પાસે માગ્યાથી પણ મળી શકતી નથી તોપણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. (દુર્રે. મુખ્તાર.)

(૫) મસઅલો. જે કેથે પાણી મળ્યું પણ ઘણું થોડું છે, તો જે તે એટલું હોય કે એકવાર મોં અને બને હાથ તથા બને પગ ઘોઈ શકે છે તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત

૧ અને એવીજ રીતે પારકી ઓરતની આગળનું ખાવું મરદને માટે પણ મકરૂહ છે.

* અને જો શોધવામાં કોઈ પણ જાતની નુકસાની કે તકલીફ થતી હોય તો એવી મુશ્કેલીમાં પાણીનું શોધવું જરૂરી નથી.

÷ જે કે પોતાને કે સાથીઓને કઈ નુકસાન કે તકલીફ થતી હોય.

x આ માંપ આસરે હતો. ખરો માંપ આ છે કે અંગ્રેજી એક માઈલ અને એક ફરસાંગ તથા ફરસાંગ અંગ્રેજી એક માઈલ થાય છે.

નથી. પણ એક એકવાર એ અવ્યવસ્થાને ધુવે અને માથાનો મસલ કરે અને કાગળો વગેરે કરવા વોઝુની સુનતો છોડી દે, અને એટલું પણ નહીં હોય તો તયમ્મોમ કરે. (દુરેં મુખતાર)

(૬) મસઅલો. જો બીમારીને લીધે પાણી નુકસાન કરતું હોય કે જો વોઝુ કે ગુસલ કરશે તો બીમાર પડી જશે અથવા સાળ થવામાં વાર લાગશે તોપણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. પણ જો ઠંડુ પાણી નુકસાન કરતું હોય અને ગરમ પાણી નુકમાન નહીં કરતું હોય તો ગરમ પાણીથી વોઝુ, ગુસલ કરવું વાજેય છે. હા, જો એવી જગ્યા હોય કે ગરમ પાણી મળી શકતું નથી તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. (હિદાયત.)

(૭) મસઅલો. જો પાણી પાસે છે એટલે ખાતરીથી તે એક માઇલથી ઓછું છે કે તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. જમને પાણી કાતવું અને વોઝુ કરવું વાજેય છે. પુરપોથી લાજના કારણથી અથવા પરદાના કારણથી નહીં જવું અને તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી જે પરદાથી શરીરતનો કાઠ હુકમ છુટતો હોય તેવો પરદો દુરસ્ત નથી અને હરામ છે. ખુરકો ઓઢીને અથવા સધળું બદન પીઝોડીથી ઓઢીને જવું વાજેય છે હા, લોકોની સામે ખેસીને વોઝુ કરે નહીં અને તેઓની સામે મોં હાથ ખોલે નહીં. (હિદાયત.)

(૮) મસઅલો. જ્યાં સુધી પાણીથી વોઝુ કરી શકે નહીં ત્યાં સુધી બરાબર તયમ્મોમ કરતી રહે, ફરી ગમે તેટલા દિવસ ગુજરે. કંઈ ખિયાલ કે વસ્તુઓ લાવે નહીં જેટલી પાકી વોઝુ, ગુસલ કરવાથી થાય છે તેટલીજ પાકી તયમ્મોમથી થાય છે. -એમ સમજવું નહીં કે તયમ્મોમથી સારી રીત પાક થતી નથી. (હિદાયત.)

(૯) મસઅલો. જો પાણી વેચાતું મળે છે તો તેણીની પાસે કીંમત નહિ હોય તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. અને જો કીંમત પાસે છે અને તે માર્ગના કિરાયા ભાડાની જરૂરતથી વધુ પણ છે તો ખરીદવું વાજેય છે. હા, જો એટલું મોઘું વેચે કે તેટલી કીંમત કાઢના કરવામાં નહીં આવે તો ખરીદવું વાજેય નથી તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. અને જો કિરાયા વગેરે માર્ગના ખર્ચથી વધુ કીંમત નથી તો પણ ખરીદવું વાજેય નથી તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૧૦) મસઅલો. જો કેથે એટલી સઠ્ઠી પડે અને બરફ પડતું હોય કે નહાવાથી મરવાને અથવા બીમાર થવાનો ડર છે, અને ગોઠડું, સુજની, કામલ વગેરે કોઈ એવી વસ્તુ પણ નથી કે નહાઈને તેમાં ઊંઘ લીએ એવી લાચારીના વખતે તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. (હિદાયત.)

(૧૧) મસઅલો. જો કાઠના અડધાથી વધુ બદન ઉપર ઝખમ છે અથવા શીળી નીકળી છે તો નહાવું વાજેય નથી પણ તયમ્મોમ કરે. (મુન્યા.)

(૧૨) મસઅલો. જો કાઠએ મેદાનમાં તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢી અને પાણી ત્યાંથી પાસે હતું પણ તેને ખચર નહોતી તો તયમ્મોમ અને નમાઝ બંને દુરસ્ત છે. જ્યારે જણાય તો દોહરાવું વાજેય નથી. (મુન્યા.)

(૧૩) મસઅલો. જો સફરમાં કોઈ બીજા પાસે પાણી હોય તો પોતાના મનમાં વિચારે જો તેનું મન શાહી આપે કે ઠંડું માંગીશ તો પાણી મળશે તો વગર માંગે તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી, અને જો માંહેથી દિલ કહેતું હોય કે માંગવાથી તે શખ્સ પાણી આપશે નહીં તો વગર માંગે પણ તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢવી દુરસ્ત છે. પણ જો નમાઝ પઢી તેનાથી પાણી માંગ્યું અને તેણે અપ્યું તો નમાઝ ફરીથી પઢવી પડશે. (મુન્યા.)

(૧૪) મસઅલો. જો ઝમઝમનું પાણી ઝમઝમીમાં ભરેલું છે તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી ઝમઝમીઓને ખોલીને તેના પાણીથી વોઝુ કરવું વાજેય છે. (મુન્યા.)

(૧૫) મસઅલો. કોઇની પાસે પાણી તો છે પણ રસ્તો એવો ખરાબ છે કે કંઈ પાણી મળી શકતું નથી માટે માર્ગમાં તરસને લીધે તકલીફનો તથા હાથક થવાનો ડર છે તો વોજુ કરે નહીં. તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૧૬) મસઅલો. જો ગુસલ કરવું નુકસાન કરે છે અને વોજુ નુકસાન કરતું નથી તો ગુસલની જગ્યા તયમ્મોમ કરે ફરી જો ગુસલના તયમ્મુમ પછી વોજુ ફરી જાય તો વોજુને માટે તયમ્મુમ નહીં કરે, બલકે વોજુની જગ્યામાં વોજુ કરવું જોઈએ. અને જો ગુસલના તયમ્મુમ પહેલાં કોઈ વાત વોજુ તેડનારી પણ થઈ ગઈ અને ફરી ગુસલતું તયમ્મુમ કર્યું હોય તો આજ તયમ્મુમ ગુસલ અને વોજુને માટે બસ છે. (શામી.)

(૧૭) મસઅલો. તયમ્મોમ કરવાનો તરીકો (રીત) આ છે કે બને હાથ પવિત્ર જમીન ઉપર મારે અને સપળા મેં ઉપર ફેરવે, ફરી બીજાવાર પણ પાક જમીન ઉપર અને હાથ મારે અને હાથો પર કોણી સુધાં ફેરવે. ચુડીઓ કંગણ વગેરેની વચ્ચે સારી રીતે ફેરવે, જો તેના ખારવામાં નખ જેટલી પણ કોઈ જગ્યા રહી જશે તો તયમ્મોમ થશે નહીં. અંગુડી ખસ્યાં કિનારે કે જંથી કોઈ જગ્યા રહી જાય નહીં. આંગળીઓમાં ખિલાલ કરે. જયારે આ બંને કામ કર્યાં તો તયમ્મુમ થઈ ગયું (મુન્યા.)

(૧૮) મસઅલો. માટી ઉપર હાથ મારીને તેને ઝડકે કે જેથી હાથો પર અને મેં પર બબ્બત લાગી જાય નહીં અને સરત ખગડે નહીં. (હિદાયતહ.)

(૧૯) મસઅલો. જમીન વગર બીજી જે વસ્તુ માટીની જાતની હોય તે પર પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. જેમકે માટી, રેત, પથ્થર, છોઈ, ચુનો, હરતાલ, સુરમો, ગેર વગેરે અને જે વસ્તુ માટીની જાતથી નહીં હોય તેથી તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી. જેવાં કે મોનુ, ચાંદી, જસત, ઘડ, લાકડી, કપડું, અને અનાજ વીગેરે, હા. જો આ ચીજો ઉપર માટી લાગી હોય તે વખત મેશક્ર તેના ઉપર તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૨૦) મસઅલો. જે વસ્તુ આગમાં બળે નહીં અને ગળે નહીં તે વસ્તુ માટીની જાતથી છે. તે પર તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. આ જે વસ્તુ બળાને રાખ થાય અથવા ગળી જાય તે ઉપર તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી એવીજ રીતે રાખ * ઉપર પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી. (શામી.)

(૨૧) મસઅલો. તાંબાના વાસણ તકયે, ગાદી વગેરે કપડા ઉપર તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. હા, જો તેના ઉપર એટલી ધુળ છે કે હાથ મારવાથી સારી રીતે ઉઠે છે અને હથેલીઓમાં સારી રીતે લાગી જાય છે તો તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. અને જો હાથ મારવાથી જરા જરા ધુલ ઉઠે છે તો પણ તેના ઉપર તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી. અને માટીના ઘડા બંધણીપર તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. ફરી તેમાં પાણી ભરાયતું હોય અથવા નહીં હોય પણ જો તેના ઉપર લાખ ફેરવી હોય તો તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી. (દુરે મુખ્તાર.)

(૨૨) મસઅલો. જો પથ્થર ઉપર તદન માટી નહીં હોય તો એ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. એટલુંજ નહીં પણ તે પાણીથી સારી રીતે ધોવાયો હોય તો પણ દુરસ્ત છે, હાથ ઉપર ધુળ લાગવાની કશી જરૂર નથી. એવીજ રીતે પાકી છિ ઉપર પણ તયમ્મુમ દુરસ્ત છે ફરી તેના પર ધુળ હોય અથવા નહીં હોય. (મુન્યા, દુરે મુખ્તાર.)

* જો કે રાખ બળતી અને પીગળતી નથી તો પણ તે ઉપર તયમ્મુમ દુરસ્ત નથી. અને ચુનો જો કે બળી જાય છે છતાં તે પર તયમ્મુમ કરવું દુરસ્ત છે. અને આ બંને ચીજો આ કાયદાના બધામાં નથી. ચુનો કોઈ પણ જાતનો હોય સર્વનો એકજ હુકમ છે.

(૨૩) મસઅલો. કીચડથી તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે, પણ યોગ્ય નથી, જે કે તે કીચડ વગર કોઈ ખીજ વસ્તુ નહીં મળે તો આ યુક્તી કરે કે કપડ માં કીચડ થયેરે, જ્યારે તે સુકાઈ તો તેના ઉપર તયમ્મોમ કરે. હા, જે નમાઝનો વખત જનો રહેતો હોય તો તે વખત જેમ બની શકે સુકાઈ અથવા લીલાથી તયમ્મોમ કરે નમાઝ કમ થવા દે નહીં. (શામી.)

(૨૪) મસઅલો. જે જમીન ઉપર પેશાબ વગેરે કોઈ નજસત પડી અને તડકાથી સુકાઈ ગઈ અને બદલો પણ જતી રહી તો તે જમીન પાક થઈ ગઈ નેના પર નમાઝ દુરસ્ત છે. પણ તે જમીન ઉપર તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. જ્યારે જળાયું હોય કે આ જમીન એવીજ છે તો. અને જે જળાયું નથી તો વહેમ કરે નહીં. (મુન્યા.)

(૨૫) મસઅલો. જેવી રીતે વોઝુની જગ્યા તયમ્મોમ દુરસ્ત છે તેવીજ રીતે ગુસલની જગ્યા પણ લાચારીને વખતે તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. એવીજ રીતે જે ઓરત હેઠ અને નિદ્રાસથી પાક થઈ હોય મજબુરીના વખતે તેને પણ તયમ્મુમ કરવું દુરસ્ત છે. વોઝુ અને ગુસલનાં તયમ્મોમમાં કાંઈ ફેર નથી અનેતો એકજ તરીકા છે. (મુન્યા.)

(૨૬) મસઅલો. જે કોઈને બતલાવવા માટે તયમ્મોમ કરીને દેખાડયું પણ પોતાના દિક્કમાં તયમ્મોમ કરવાની નૈયત નથી માત્ર તેને દેખાડવાનીજ ગરજ છે તો તેનું તયમ્મોમ થશે નહીં. કારણ કે તયમ્મોમ દુરસ્ત થવામાં તયમ્મોમ કરવાનો ધરાદો હોવો અમત્યનો છે. તો જ્યારે તયમ્મોમ કરવાનો વિચાર નહીં હોય માત્ર ખીજને બતાવવા અને દેખાડવાની ગરજ હોય તો તયમ્મોમ થશે નહીં. (દુર્રે મુખ્તાર.)

(૨૭) મસઅલો. તયમ્મોમ કરતી વેળા પોતાના દિક્કમાં માત્ર આટલો ધરાદો કરે કે હું પવિત્ર થવા માટે તયમ્મોમ કરું છું, અથવા નમાઝ પઢવા માટે તયમ્મોમ કરું છું, તો તયમ્મોમ થઈ જશે અને આવી નૈયત કરવી કે હું વોઝુનું અથવા ગુસલનું તયમ્મોમ કરું છું એની જરૂર નથી. (હિદાયહ.)

(૨૮) મસઅલો. જે કુરઆન મજ્હન્ના પકડવા માટે તયમ્મોમ કર્યું હોય તો તેથી નમાઝ પઢવી દુરસ્ત નથી. અને જે એક નમાઝ માટે તયમ્મોમ કર્યું તો ખીજ વખતની નમાઝ પણ તેથી પઢવી દુરસ્ત છે, અને કુરઆન મજ્હન્નું અડવું પણ તે તયમ્મોમથી દુરસ્ત છે. (મુન્યા, હિદાયહ.)

(૨૯) મસઅલો. કોઈને નલાવાની પણ જરૂર છે અને વોઝુ પણ નથી તો એટલે તયમ્મોમ કરે અને માટે જુદુ જુદુ તયમ્મોમ કરવાની જરૂર નથી (હિદાયહ.)

(૩૦) મસઅલો. કોઈએ તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢી ફરી પાણી મળ્યું અને વખત હજુ બાકી છે તો નમાઝ ફરીથી પઢવી જાઝેમ નથી તે નમાઝ દુરસ્ત થઈ ગઈ (મુન્યા.)

(૩૧) મસઅલો. જે પાણી એક માઇલ શરધથી દુર નથી. પણ વખત ધણું તમ છે કે જે પાણી લેવા જશે તો વખત જતો રહેશે, તો પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી પાણી લાંબું અને કમ પડે. (હિદાયહ.)

(૩૨) મસઅલો. પાણી હોવા છતાં કુરઆન મજ્હન્ને હાથ લગાડવા તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. (મુન્યા.)

(૩૩) મસઅલો. જે આગળ ચાલતાં પાણી મળવાની આશા છે તો મહેતર આ છે કે પ્રથમ વખતમાં નમાઝ પઢે નહીં પણ પાણીની વાટ જુએ. પણ આટલી વાટ જુએ નહીં કે વખત મરફ થાય. અને જે પાણીની વાટ નહીં જુએ અને પ્રથમ વખતમાંજ નમાઝ પઢી તો પણ દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૩૬) મસઅલો. પાણી પાસે છે પણ આ બીજ છે કે જે આગગાડી ઉપરથી કતરીશ તો રેલ ચાલી જશે તો પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. અથવા સાપ વગેરે કોઈ જનવર પાણીની પાસે છે જેથી પાણી લગ્ન થતી નથી તો પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે (મુન્યા)

(૩૭) મસઅલો. સામાન સાથે પાણી મુકેલું હતું પણ ચાદ રહ્યું નહીં; અને તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢી ફરી ચાદ આવ્યું કે મારા સામાનમાં તો પાણી મુકેલું છે તો હવે નમાઝને દોહરાવવી વાજબ નથી. (હિફાયહ)

(૩૮) મસઅલો. જેટલી વસ્તુથી વોઝુ તુટે છે તેટલી વસ્તુથી તયમ્મોમ પણ તુટે છે. અને પાણી મળવાથી પણ તયમ્મોમ તુટે છે. એવીજ રીતે જે તયમ્મોમ કરીને આગળ ચાલી અને એક માત્ર શરમથી ઓછા અંતરે પાણી રહ્યું હોય તો પણ તયમ્મોમ તુટી ગયું. (હિફાયહ, દુર્રે મુખ્તાર.)

(૩૯) મસઅલો. જે વોઝુનું તયમ્મોમ છે તો વોઝુ જેટલું * પાણી મળવાથી તયમ્મોમ તુટશે. અને ગુસલનું તયમ્મોમ છે તો ગુસલના જેટલું પાણી મળવાથી તયમ્મોમ તુટશે. અને જે પાણી ઓછું મળ્યું તો તયમ્મોમ તુટશે નહિં.

(૪૦) મસઅલો. જે માર્ગમાં પાણી મળ્યું પણ તેને પાણીની કંઈ ખબર પડી નહીં અને જણાયુંજ નથી કે અહીં પાણી છે તો પણ તયમ્મોમ તુટ્યું નથી એવીજ રીતે જે માર્ગમાં પાણી મળ્યું અને જણાઈ પણ ગયું પણ રેલગાડીથી ઉતરી શકી નહીં તો પણ તયમ્મોમ તુટ્યું નથી. (મુન્યા.)

(૪૧) મસઅલો. જે માંદગીને લીધે તયમ્મોમ કર્યું છે તો જ્યારે વોઝુ કે ગુસલ નુકસાન નહીં કરે તેટલી બીમારી જતી રહેવાથી હવે વોઝુ તથા ગુસલ કરવું વાજબ છે. (દુર્રે મુખ્તાર.)

(૪૨) મસઅલો. પાણી નહીં મળ્યું જેથી તયમ્મોમ કર્યું ફરી એવી માંદી પડી જેથી પાણી નુકસાન કરે છે ફરી બીમારી પડી પાણી મળ્યું તો હવે જે તયમ્મોમ પાણી નહીં મળવાને લીધે કર્યું હતું તે તયમ્મોમ રહ્યું નથી તેથી ફરી તયમ્મોમ કરે. (દુર્રે મુખ્તાર.)

(૪૩) મસઅલો. જે નહાવાની જરૂર હતી માટે ગુસલ કર્યું પણ જરા સરખું અદન સુક રહી ગયું અને પાણી પુરું થયું તો હવે તે પવિત્ર થઈ નથી માટે તેણીને તયમ્મોમ કરવું જોઈએ. જ્યારે કંઈ પાણી મળે તો તેટલી સુકી જગ્યા ધુવે ફરીથી નહાવાની જરૂર નથી. (મુન્યા.)

(૪૪) મસઅલો. જે એવક વખતમાં પાણી મળ્યું કે વોઝુ પણ તુટી ગયું તો તે સુકી જગ્યાને પ્રથમ ધુવે અને વોઝુ માટે તયમ્મોમ કરે. અને જે પાણી એટલું ઓછું છે કે વોઝુ તો થઈ શકે છે પણ તે સુકી જગ્યા તેટલા પાણીમાં ધોવાતી નથી તો વોઝુ કરે અને તે સુકી જગ્યા માટે ગુસલનું તયમ્મોમ કરે હા, જે આ ગુસલનું તયમ્મોમ પ્રથમ કરી ચુકી છે તો હવે ફરી તયમ્મોમ કરવાની જરૂર નથી તેજ આગળ તયમ્મોમ બસ છે. (મુન્યા.)

(૪૫) મસઅલો. કોઈનું કપડું થતા અદન પણ નાપાક છે અને વોઝુની પણ જરૂર છે, અને પાણી થોડું છે તો અદન અને કપડું ધુવે અને વોઝુને અદલે તયમ્મોમ કરે. (મુન્યા.)

મોઝા ઉપર મસહ કરવાનું વર્ણન.

(૧) મસઅલો. જે અમડાના મોઝા ઉપર વોઝુ કરીને પહેરે અને ફરી વોઝુ તુટે તો ફરીથી વોઝુ કરતી વેળા મોઝા ઉપર મસહ કરવો દુરસ્ત છે અને જે મોઝા ઉતારીને ફરી ધોવા કરે તો સર્વથી બેહતર છે. (હિફાયહ.)

* વોઝુ અને ગુસલ જેટલું પાણી મળવાની એ મતલબ છે કે એટલું પાણી મળી આવે કે જેનાથી ગુસલ અને વોઝુના ફરકો અદા થઈ શકે. બધે સુન્નતો અદા થાય કે ન થાય.

(૨) મસઅલો. જો તે મોઝા એટલા નાના હોય કે ધુટી મોઝની અંદર ઢંકાયેલી નહીં હોય તો તે પર મસહ દુરસ્ત નથી એવીજ રીતે જો વગર વોઝુએ મોઝા * પહેર્યા તો તે પર પણ મસહ દુરસ્ત નથી ઉતારીને ફરી વોઝુ જોઈએ. (ફરે મુખ્તાર.)

(૩) મસઅલો. સફરમાં ત્રણ રાત અને ત્રણ દિવસ સુધી મોઝા પર મસહ કરવો દુરસ્ત છે, અને જો સફરમાં નહીં હોય તો તેને એક દિવસ એક રાત. અને જો વખતથી વોઝુ તુટે તે વખતથી એક દિવસ રાત, અથવા ત્રણ દિવસ રાતનો હિસાબ કરવામાં આવશે. હાખલા તરીકે જો કોઈએ જોહર વખત વોઝુ કરીને મોઝા પહેર્યા ફરી સુર્યાસ્ત વખતે વોઝુ તુટ્યું તો આગલા દિવસે સુર્યાસ્ત સુધી મસહ કરવો દુરસ્ત છે, અને સફરમાં ત્રીજા દિવસના સુર્યાસ્ત સુધી જ્યારે સુર્યા ધુટ્યો તો હવે મસહ કરવો દુરસ્ત નથી. (હિદાયત.)

(૪) મસઅલો. જો કોઈ એની વાત થઈ ગઈ જેથી નહાવું વાજેય થયું તો મોઝા ઉતારીને નહાએ ગુસલમાં મોઝા ઉપર મસહ કરવો દુરસ્ત નથી. (હિદાયત.)

(૫) મસઅલો. મોઝાના ઉપરની તરફ મસહ કરે તલવાની આગુ મસહ કરે નહીં (હિદાયત.)

(૬) મસઅલો. મોઝા ઉપર મસહ કરવાનો તરીકો આ છે કે હાથની આંગળીઓ તરફ કરીને આંગળીની તરફ મુકે. આંગળીઓ સીધી મોઝા ઉપર રાખે અને હથેલી મોઝાથી અલગ રાખે ફરી તેને ખેંચીને ધુટી તરફ લઈ જાય. અને જો આંગળીઓ સાથે હથેલી પણ રાખે અને હથેલી મુઠ્યા આંગળીઓને ખેંચીને લઈ જાય તો પણ દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૭) મસઅલો. જો કોઈ ઉલટો મસહ કરે એટલે ધુટી તરફથી ખેંચીને આંગળીઓ તરફ લાવે તો પણ દુરસ્ત છે, પણ મુસ્તહય વિરુદ્ધ છે. એવીજ રીતે જો લંઘાઈમાં મસહ નહીં કરે પણ મોઝાની ઓડાઈમાં મસહ કરે તો પણ દુરસ્ત છે, પણ મુસ્તહય વિરુદ્ધ છે (મુન્યા.)

(૮) મસઅલો. જો તલવા તરફ અથવા એડીમાં અથવા મોઝાની આગુ બાગુ મસહ કરે તો આ મસહ દુરસ્ત નથી. (મુન્યા.)

(૯) મસઅલો. જો પૂરી આંગળીઓ મોઝા ઉપર નહીં રાખી પણ માત્ર આંગળીઓનાં માથાં મોઝા ઉપર મુક્યા, અને આંગળીઓને ઉભી રાખી તો આ મસહ દુરસ્ત થયો નથી. હા, જો આંગળીઓથી પાણી જરાયર ટપકતું હોય અને વહીને ત્રણ આંગળીઓ જેટલું પાણી મોઝાને લાગે તો દુરસ્ત થશે. (મુન્યા.)

(૧૦) મસઅલો. મસહમાં મુસ્તહય આ છે કે હથેલી તરફથી મસહ કરે, અને જો કોઈ હથેલીની બીજી બાજુથી મસહ કરે તો પણ દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૧૧) મસઅલો. જો કોઈએ મોઝા પર મસહ કર્યો નથી પણ વરસાદ વરસતામાં નીકળી અથવા ભીંગા ઘાસમાં ચાલી જેથી મોઝા ભીંગાયો તો મસહ થઈ ગયો. (મુન્યા.)

(૧૨) મસઅલો. હાથની ત્રણ આંગળીઓ જેટલો દરેક મોઝા ઉપર મસહ કરવો ફરજ છે. એથી ઓછામાં મસહ થશે નહીં (મુન્યા.)

(૧૩) મસઅલો. જો વસ્તુ વોઝુ તોડે છે તેથી મસહ પણ તુટે છે અને મોઝાના ઉતારવાથી પણ મસહ તુટે છે. તો જો કોઈનું વોઝુ તુટ્યું નહીં હોય, અને તેણે મોઝા ઉતાર્યા હોય તો હવે અને પગ ધુવે ફરીથી વોઝુ કરવાની જરૂર નથી. (હિદાયત.)

* એની મતલબ આ છે કે જો કોઈનું પ્રથમથી વોઝુ ન હોય અને તે વગર વોઝુ કરે મોઝા પહેરી લે તો એ પર મસહ લખેજ નથી. પણ જો પુર વોઝુ કરી મોઝા પહેર્યા છે તો મસહ લખેજ છે, અને જો માત્ર પગ ધોઈ મોઝા પહેરી લીધા અને બાકીનું વોઝુ ક્યું નથી તો પણ મસહ લખેજ નથી, અને જો પગ ધોઈ મોઝા પહેર્યા છે અને તે પછી વોઝુ પુર કરી લીધું અને ફરી વોઝુ તુટ્યું તો હવે મસહ લખેજ છે, અને જો પગ ધોઈ મોઝા પહેર્યા તે પછી બાકી વોઝુ કરવું સારું ક્યું મગજ હજી પુર કરવા ન પામીયાં કે વોઝુ ટુટી ગયું તો હવે મસહ લખેજ નથી.

(૧૪) મસઅલો. જો એક મોઝા ઉતાર્યો હોય તો બીજો મોઝા પણ ઉતારીને બને પગનું ધોધું વાળેય છે. (હિદાયત.)

(૧૫) મસઅલો. જો મસહની મુદત પુરી થઈ ગઈ તોએ મસહ જતો રહ્યો તો જો વોઝુ તુટ્યું નહીં હોય તો મોઝા ઉતારીને બને પગ ધુવે. પુરા વોઝુને દોરવડું વાળેય નથી, અને જો વોઝુ તુટ્યું હોય તો મોઝા ઉતારીને પુરું વોઝુ કરે. (હિદાયત.)

(૧૬) મસઅલો. મોઝા ઉપર મસહ કરવા પછી કેથે પાણીમાં પગ પડી ગયો, અને મોઝા દીસા હતો જેથી મોઝાની અદર પાણી ધુસી ગયું અને સધળો પગ અથવા અડધ થી વધુ પગ ભીંગાયો તોપણ મસહ જતો રહ્યો. બીજો મોઝો પણ ઉતારે અને બને પગ સારી રીતે ધુવે. (દુર્રે મુખ્તાર.)

(૧૭) મસઅલો. જો મોઝા એટલો ફાટ્યો હોય કે ચાલવામાં પગની નાની ત્રણ આંગળીઓ જેટલો ખુલી જાય છે, તો તે પર મસહ દુરસ્ત નથી અને જો એથી ઓછો ખુલે છે તો મસહ દુરસ્ત છે. (હિદાયત.)

(૧૮) મસઅલો. જો એક મોઝાની સીવણ ખુલી ગઈ પણ તેમાંથી પગ દેખાતો નથી તો મસહ દુરસ્ત છે, અને જો તે એવો હોય કે ચાલતા તો ત્રણ આંગળીઓની બરાબર દેખાય છે અને એમ દેખાતો નથી તો મસહ દુરસ્ત નથી. (હિદાયત.)

(૧૯) મસઅલો. જો એક મોઝામાં બે આંગળીની બરાબર પગ ખુલે છે અને બીજા મોઝામાં એક આંગળીની બરાબર ખુલે છે તો કંઈ નુકસાની નથી મસહ તો જાએઝ છે. અને જો એક મોઝો અનેક જગ્યાથી ફાટેલો છે તો સધળાને મેળવતાં જો ત્રણ આંગળીઓ બરાબર ખુલે તો મસહ જાએઝ નથી. અને જો સધળી મેળવતાં પણ ત્રણ આંગળીઓ બરાબર ખુલે તો મસહ દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૨૦) મસઅલો. કોઈએ મોઝા ઉપર મસહ કરવો શરૂ કર્યો અને હજુ એક રાત દિવસ પુરા થવા નહીં પામ્યા કે સફર કરતી થઈ તો ત્રણ રાત દિવસ મસહ કરતી રહે. અને જો સફરથી પહેલાંજ એક રાત દિવસ પુરાં થાય તો મુદત પુરી થઈ ગઈ પગ ધોધને ફરી મોઝા પહેરે. (મુન્યા.)

(૨૧) મસઅલો. અને જો સફરમાં મસહ કરતી હતી ફરી ઘેર આવી તો જો એક દિવસ રાત ગુજ્યા છે તો હવે મોઝા ઉતારે, હવે તેના ઉપર મસહ દુરસ્ત નથી. અને જો હજુ એક દિવસ રાત થયા નથી તો એક રાત દિવસ પુરાં કરે એથી વધુ મુદત મસહ દુરસ્ત નથી. (મુન્યા.)

(૨૨) મસઅલો. જો કપડાના મોઝા ઉપર ચામડાના મોઝા પહેર્યા હોય તો પણ મોઝા ઉપર મસહ દુરસ્ત છે. (મુન્યા.)

(૨૩) મસઅલો. કપડાના મોઝા ઉપર મસહ દુરસ્ત નથી. હા, જો તેના ઉપર ચામડું મહેલું હોય અથવા સધળા મોઝા ઉપર ચામડું ચડાવ્યું નથી પણ પુરેણોના જોડાની શીક્ષા ઉપર ચામડું લગાડ્યું હોય, અથવા તે કપડું સંગીન અને સખત હોય કે વગર કોઈ વસ્તુથી બંધી આપેઆપ ફરી શકે છે અને તેને પહેરીને ત્રણચાર માહલ રસ્તો કાપી શકે છે તો આ સધળી કાસતોમાં કપડાના મોઝા ઉપર મસહ દુરસ્ત છે. (દુર્રે મુખ્તાર.)

(૨૪) મસઅલો. ખુરકો તથા હાથના મોઝાઓ ઉપર મસહ દુરસ્ત નથી. (હિદાયત.)

સમાપ્ત.

મુદ્રક:-અબ્દુલ્લાહ ફખરુદ્દીન સૈયિદ.
મુદ્રણાલય-મુસ્લિમ-ગુજરાત પ્રેસ,
ભાગાતાલાખ રોડ, સુરત.
